

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

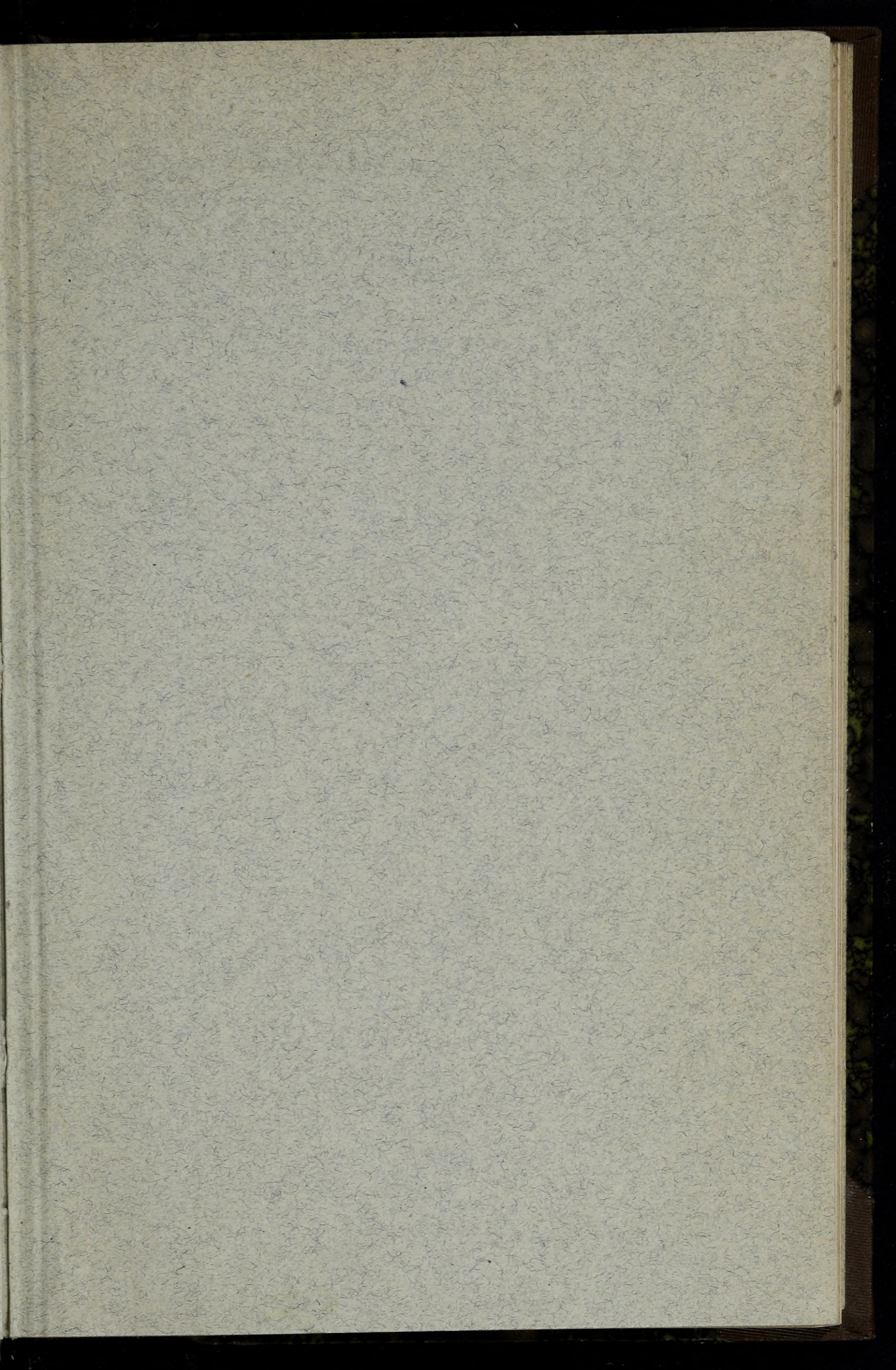

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

M. Witt.
Lv.

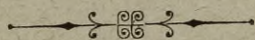

BERÄTTELSE FRÅN SVENSKA BYGDER

AF

ALBREKT SEGERSTEDT.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

—♦♦—
Pris: 1: 50.

TAFLOK UR MINNET.

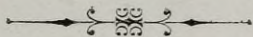
BERÄTTELSER

FRÅN

SVENSKA BYGDER

AF

ALBREKT SEGERSTEDT.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

TAFELOR UR MINNET.

BERRÄTTELSE

ÖFVER

SVENSKA BYGDER

ALBREKT SEERSTEDT

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1883.

EN GAMMAL PRESTS ANTECKNINGAR.

EN GANNAAL PRESTS ANTEKNINGAR

En gång fick jag af en bekant en ganska försvarlig bundt papper, hvilken gåfva åtföljdes af ett bref, hvarur jag vill meddela följande, som hade sammanhang med gåfvan:

“En släkting på långt håll, prosten och kungl. hofpredikanten i —, som dog för en tid sedan, har, bland annat arfvegods, lemnat mig bifogade bundt gamla anteckningar, som jag härmed skänker dig. Håll till godo!

Du får af dem göra hvad bruk du lyster, endast du iakttager, hvad gubben har anfört på första bladet, det enda jag läst i samlingen. Af hvad han der skrifvit, har jag funnit, att jag har rätt att gifva manuskriptet åt dig“ — — — —

Den aflidnes nämnda företal, eller huru man vill benämna det, hade följande lydelse:

“Inneliggande anteckningar äro af mig gjorda under en ganska lång tjenstetid. För alla ligga verkliga händelser till grund, men namnen med mera äro i allo förändrade, och jag är fullt viss om, att ingen skall kunna igenkänna personer och förhållanden, då jag varit skyldig att dölja dem; jag nämner detta, på det att man ej må tro, att jag brutit min tjensteed, då jag omtalar, hvad som blifvit, mig enskildt meddeladt,

Mina anspråkslösa anteckningar äro således i dessa fall dikter, som hvila på verklighetens grund. Skulle en gång någon eller några af dessa anteckningar anses värda att utgifvas, så må detta gerna ske; men mitt namn får ej i sådant fall nämnas.“

Jag har tagit mig friheten att omskrifva och med egna ord förtälja, hvad som i nämnda anteckningar förekommer, på det att ingen skarp-synt läsare må genom stilens beskaffenhet, kunna sluta till, hvem författaren — känd för skrift-ställareverksamhet å annat område — är.

Slutligen vill jag nämna, att åtskilligt, som förekommer i anteckningarne, ej haft det minsta att göra med den själavård, som varit den aflidne uppdragen.

Och efter denna korta inledning tager jag mig friheten att öfvergå till sjelfva saken.

Savoyardens graf.

Ett par år tjenstgjorde jag i en liten sjöstad, belägen i en undangömd vrå af landet. Verldens stormar och oro nådde ej den lilla platsen, men vi fingo i stället känna hafvets vindar så mycket bättre. När hösten kom, himlen var mörk och stormen piskade de små, grå trähusen, då kändes det litet ödsligt och tomt, i synnerhet för den, som ej från barndomen var van vid lifvet i ett dylikt "krypundan."

Ett år frampå hösten hittade dock nöjena, eller rättare sagdt nöjet, vägen till vår stad; två savoyardgossar hade infunnit sig med ett positiv och en apa. Det var en stor tilldragelse i Fiskeby; tillåt mig nämna staden med detta verkligen betecknande namn.

De små savoyarderne voro dagens lejon, och apan ett af »det unga Fiskeby» aldrig förr skådadt underdjur. När härtill kom positivt med dess vemodsfulla, för att ej säga jämrande toner, så kan man väl veta, att det hela skulle göra en utomordentlig verkan.

Ty värr syntes man dock ej fatta, att konsten, för att kunna blomstra, behöfver materielt

understöd; insamlingarne på den lilla tallriken voro därför skäligen magra, en omständighet, som jag flere gånger hade tillfälle att iakttaga. Den stora, lyssnande och beskådande krets, som samlades kring positivet, var således visserligen tacksam för de erbjudna konstnjutningarna, men lade ej sina känslor på tallriken.

Seppi och Jacopo, så hette gossarne, talade en ganska begriplig blandning af danska och svenska, ty de hade, oaktadt den äldre, Seppi, blott var fjorton år, omkring tre år uppehållit sig i Danmark och Sverige. Seppi såg mycket klen ut och frös illa i den tunna drägten. Äfven Pulko, apan, var medtagen och tycktes lida af det hårda luftstrecket; Jacopo stod sig således bäst, ehuru köld och lidande också från hans kinder förjagat rosorna. Sedan barnen uppehållit sig ett par dagar i staden, hördes musiken ej vidare af. Jag trodde därför, att savoyarderna lemnat oss. Så var likväl ej förhållandet.

En dag, då jag gick förbi en af de längst bort belägna kojorna i staden, fick jag genom den lilla, smutsiga rutan se ett grinande ansigte: det var Pulkos. Efter ett par ögonblick hoppade den lilla apan ned ur fönstret. Jag anade, att någon af gossarne var sjuk, och steg in.

Min förmodan besannades. Seppi låg ihopkrupen på några trasor i ena hörnet af rummet, och feberrodnaden färgade hans ansigte. Bredvid sjuklägret satt Jacopo med ansigtet lutadt i händerna; kölden och snyftningarna kommo hela hans kropp att skaka. Vid den sjukes hufvud hade Pulko tagit plats. Apan vaggade fram

och åter, strök sig litet emellan öfver hufvudet med handen och utstötte klagande ljud. Det stackars djuret tycktes till fullo inse såväl sina små husbönders som sin egen sorgliga belägenhet.

Då jag talade till dem, sprang Jacopo upp och berättade med sydländsk liflighet, att Seppi länge känt sig sjuk och nu ej mera kunde stiga upp från sitt läger. »Seppi nu sjuk, kallt, kallt, ingen mat, Pulko bara hårdt bröd. Seppi dö, Seppi dö! Pulko och Jacopo ingen vän, ingen Seppi mer! Alla frysa till döds, alla dö, Seppi, Seppi dö!»

Han kastade sig åter gråtande ned vid den sjukes läger. Pulko sprang till honom, grep omkring honom med armarne och sökte gömma sitt hufvud innanför hans lilla trasiga jacka.

Seppi var mycket klen och matt, det var blott alt för sannolikt, att Jacopos dystraaning skulle gå i fullbordan.

För göromåls skull måste jag dock snart lemna de båda gossarne, sedan jag sörjt för, att den sjuke skulle få ett bättre läger, och vidtalat den qvinna, som egde kojan, att hon skulle anskaffa mat. På hemvägen gick jag in till läkaren, som lofvade att besöka savoyarden.

Fram emot aftonen kom doktorn till mig och tillkännagaf, att Seppi ej hade många timmar qvar att lefva. Jag beslöt att genast gå till de två stackars barnen. Händelsevis kom jag, då jag skulle taga min hatt, att stöta till det bord, på hvilket min anspråkslösa samling af illustrerade arbeten och gravyrer låg; en liten

dock ganska väl gjord afbildning af Rafaels madonna med Kristusbarnet föll dervid ned på golvet. Då jag tog upp den lilla taflan, föll det mig in att medtaga densamma; de båda gossarne voro ju katoliker, och det borde därför glädja dem att skåda den heliga jungfruns och barnets bild.

Det var sig tämligen likt i det lilla rummet, som savoyarderna bebodde; endast Seppis bädd var förändrad och förbättrad. Mat stod på bordet, men den syntes vara nära orörd. Värdinnan beklagade sig äfven deröfver; hon hade gjort sitt bästa den beskedliga gumman; ej ens Pulko hade vidrört de för honom insatta mandlarne.

Det var rörande att se, huru fästa de tre olyckskamraterna voro vid hvarandra. Jacopo höll Seppis hand slutet i sin, och med den andra sökte han svepa skörtet af jackan om den frysande Pulko, som dock litet emellan lemnade sin varma plats för att hoppa upp på den sjukes hufvudgård, mot hvilken hon qvidande tryckte sitt hufvud. Och denna sorgliga grupp upplystes af ett rykande talgljus, som från det rankiga bordet spred en obestämd halfdager öfver rummet.

Sedan jag en stund talat om hvarjehanda, sökte jag föra mitt samspråk in på det ämne, hvarom man talar med en döende. Men då drog Seppi genast undan sin hand, som jag fattat, och Jacopo flyttade sig längre från mig och gjorde korstecknet. Samtidigt sade han några ord på sitt hemlands språk till den sjuke;

jag förstod dem ej, men att »kättare» fans deribland, det hörde jag. De stackars barnen ansågo mig för en hedning, kanske ännu värre. En åsigt, som sålunda blifvit inplantad från barn- domen, ryckes ej bort på några minuter. Jag var helt villrådig, huru jag under sådana förhållanden skulle handla.

Då kom jag ihog den lilla gravyren. Jag tog upp den, böjde vördnadsfullt mitt hufvud och höll sedan taflan framför Seppi.

»Santissima madre,» framhviskade han, och ett förklaradt leende flög öfver hans ansigte. Han tryckte den lilla taflan till sina läppar och grep sedan tag i min hand. Jacopo tog der- efter bilden, kysste den gång på gång och intog derpå åter platsen vid min sida. Den vördnad, jag visat madonnan, hade ingifvit dem förtroende. Då jag sedan läste ett »Pater noster», lade båda under djup rörelse samman sina händer; Seppi skilde ej sina, då jag slutat bönen. Ett vänligt leende var utbreddt öfver hans anlete; han var död.

Dag och natt satt Jacopo vid den dödes sida, och lika trogen var Pulko. Gossen talade vid det lilla djuret, som om det varit en människa, och om än apan ej förstod hans ord, så syntes hon dock deltaga i hans sorg.

Då han en morgon af den gumma, hos hvilken han bodde, fick höra, att man nyss börjat att på kyrkogården uppkasta den graf, i hvilken Seppi skulle hvila, gick han ut; det var första gången efter broderns död, som han lemnat bostaden. Pulko följde med, inkrupen så godt sig göra lät under hans jacka.

Denna dag kom en sjöman in till mig. Han tillhörde manskapet på ett fartyg, som blifvit infruset i stadens hamn och därför nödsakats att öfvervintra der. Hela besättningen hade redan begifvit sig af; han var den siste. Det var ej utan, att jag var glad öfver att han skulle lemna staden; han hade nämligen ett par gånger ställt till oväsen i det annars så lugna samhället.

»Får be om ursäkt, att jag styrt kurs hit och purrat pastorn,» började han, »men si det är så, att jag tänker segla i väg öfver landbacken till —stad, der jag har några släktingar, och vill därför ha en trovärdig uppgift om, hur långt det på pass kan vara.»

»Sexton mil,» upplyste jag.

»Sexton! Det var långt det. Jag har inte så mycket pengar kvar jag, aderton riksdaler riksgäld bara. Men så har det strukit åt bra på den här sista tiden. Pastorn förstår: landbacken är ett svårt farvatten för den, som är van vid hafvet. Nå ja, det får väl hinna, det får väl hinna. Pastorn skall se, att jag kan lefva knapt också och gå för bottenrefvade segel, när det gäller. Men åka vill jag, för si att gå en stadig väg, det hör landkrabborna, men inte en ärlig sjögast till.»

Så långt hade han hunnit, då dörren rycktes upp med ovanlig häftighet och Jacopo störtade in, som det syntes mycket upprörd.

Han omtalade nu, att han varit på kyrkogården och sett, hvarest Seppis graf skulle blifva. Dödgräfvaren hade sagt, att grafven åter skulle

uppgrävas om tretio år, och nu ville Jacopo hafva grafven upptagen på ett annat ställe, der »Seppi fick hvila i ro,» på kullen under träden. Men der kostade en graf tjugu riksdaler, hade dödgräfvaren sagt, och Jacopo hade ej penningar.

»Men ack, pastor, Seppi få graf på kullen, Seppi hvila i ro; ack, låt Seppi få graf der på kullen!»

Jag sökte göra klart för Jacopo, att det ingenting betydde, om Seppis graf öppnades om tretio år, men det stackars barnet afbröt mig med en storm af böner och tårar.

»Taga liran, ja taga liran för Seppis graf,» bad han, »ja taga, taga» Han tog fram den under jackan dolda Pulko, tryckte djuret till sitt bröst och öfverhöljde det med kyssar

»Taga Pulko med, ja, ja,» hans röst nästan qväfdes af snyftningar, »taga Pulko med! Jacopo gå ensam, taga Pulko med, Seppi få hvila i ro!»

Äfven mina ögon fylldes med tårar, då jag såg den stackars gossens djupa sorg, och huru han var färdig att offra det för honom dyrbaraste, ja, man kan säga alt. Innan jag hunnit säga något, framträdde sjömannen, som ännu ej gått. Han lade några sedlar på bordet och sade: Låt den lille stackarn få jordplätten, herr pastor. Det här hinner väl ej, men ja' har inte mer.» Han strök sig med afviga handen öfver ögonen och såg sig omkring. »Men nu, nu hinner det!» Han löste af sig en silkesduk, som han hade knuten omkring halsen, och lade den på bordet bredvid penningarne. »Gud välsigne dig, din lille svarte parfvel! Adjö, herr pastor!» Och med ett par

långa steg var han ute på gatan. Jag skyndade efter till dörren och ropade på honom; men han hörde ej derpå, utan gick med rask fart, sjungande en sjömansvisa, bort genom tullen och ut på landsvägen, som förde till —stad. Jag vände åter in. Från halsduken på bordet glänste två stora perlor likt diamanter mot solstrålarne, som letade sig väg genom fönstret.

Och Seppi fick sin graf på kullen; säkert sof han der godt, ty den uppoffrande kärleken hade bäddat det sista hviloläggret mjukt.

En spökhistoria.

Icke lång tid efter det jag blifvit prestvigd, förordnades jag till vice pastor i N . . församling.

En af mina, eller kanske rättare af prestgårdens, närmaste grannar var kamrer Molin, en gammal rik ungar, hvilkens gård låg helt nära kyrkan. Molin var, efter hvad han ofta lät mig förstå, en »fritänkare», och bröstdade sig ej litet öfver sin »fördomsfrihet», för hvilken han hade att tacka några ströskrifter af det slag, hvarpå litteraturen redan då började att bjuda. Som han var förmyndare för den afidne kyrkoherdens barn, kommo vi, oaktadt olikheten i åsigter, ofta i beröring med hvarandra; och nästan hvar gång uppstod en meningsstrid, som ej sällan gjorde gubben rätt varm, för att ej säga het. Han var nämligen skäligen klen i logiken, och det var på visst sätt förenadt med ringa möda att »sätta honom fast»; men att sedan hålla honom kvar på den punkt, dit man fått honom, det var svårare, ty han slet då, utan all aktning för tankelagarne, sönder bevisningens kedja. När jag då släpte taget, sökte han genom värme eller hetta i anförandet er-

sätta, hvad som fattades i tankekraft, och hemtade sedan till nästa sammanträffande nya krigsförnödenheter ur sitt förråd der hemma. Slutet på visan blef vanligen: »Det fins ingenting annat än materie, alt annat är presthistorier». Oakadt sin oefterrättlighet i denna vigtiga sak, var dock kamrer Molin en gammal hedersman, något, hvarmed jag snart kom under fund. Hjerta saknade han ingalunda, och mången behöfvande gick hjälpt från honom. Ej heller sårade han med vett och vilja någon menniska, och då han trodde, att han på något sätt förolämpat mig under vår strid, kunde jag tydligen se, huru ondt detta gjorde honom, och huru han ångrade sitt förhastande. Dessa vackra drag kommo mig att hysa en verklig tillgifvenhet för den gamle, och jag hyste godt hopp om, att han en gång skulle komma på bättre tankar med afseende på »materien».

En dag, då gubben kom öfver till prestgården, föreföll han mig ovanligt dyster och sluten; jag hade aldrig tillföre sett honom sådan. Ingen tvist om »materien» uppstod mellan oss, något, som annars hörde till det gifna. I samma sinnesstämning var kamrern under flere följande besök; och jag frågade honom därför, om han var sjuk. Han nekade härtill och syntes besvärad af mina frågor, hvarför jag låtsade att ej vidare märka förändringen i hans sätt.

Då detta fortgått omkring fjorton dagar, infann han sig en gång mycket tidigt på morgonen på min kammare. Jag vardt förvånad öfver det ovanliga besöket och ännu mer öfver

kamrerns utseende. Jag hade ej förut märkt, att han på några dagar fallit af så betydligt.

»God morgon, farbror! Hur står det till? Är farbror sjuk?» Och med verklig oro fattade jag hans hand.

»Nej tack, kära bror, som frågar, nej tack, jag är alldeles frisk och kry.»

Han satte sig ned och såg mycket besvärad ut, men började tala om likgiltiga saker. Jag såg tydligen, att han hade något på hjertat, och efter en stund kom det fram.

»Vet, kära bror,» afbröt han sjelf midt i en mening, »jag tror, att jag snart kommer att dö.»

»Ah, hvad säger farbror? På hvad sätt är farbror sjuk?»

»Sjuk är jag visst inte, men jag vet likväl, att mina dagar snart äro ute.»

»Nå men om farbror icke är sjuk, så kan väl farbror ej veta det. På aningar tror väl farbror ej?»

»Aningar, åh ja, aningar! Jag har väl säkrare märken än så.» Han satt tyst en god stund och såg på mig. »Aningar, kära bror! Nej, det värre än så. Hvarenda natt under fjorton dagars tid har det spökat hos mig!»

Hade ej hans ansigte så tydligt talat om oro och djup beklämning, så hade jag trott, att han skämtat med mig; men nu såg jag, att han menade allvarsamt. Jag var helt förvånad öfver denna bekännelse.

»Spöken! Inte tror väl farbror på dylika amsagor?»

»Tror? Jag har ju sett det med mina egna ögon, och det tio gånger nu!»

»Då har det helt visst varit en synvilla. Vill farbror berätta, hur det förhållit sig?» Och kamrern förtäljde.

»Bror vet, hur det är bygd t der hemma. Från gårdsfönstern, liksom från östra gafvelfönstern, kan man se kyrkan och kyrkogården. Till höger om gårdsplanen ligger spanmålsboden, och derifrån går, utefter ån, en gångstig upp till kyrkan. Nå, för fjorton dagar sedan hade jag mycket arbete och satt uppe och skref. Då klockan slog tolf på natten, slutade jag och gick till fönstret, för att se efter, hurudant vädret var. Det var icke månljust, men likväl ej mörkare, än att jag kunde se kyrkan. Då såg jag bort mot boden, hvad tror bror jag då blef varse? Jo, så sant, som jag här sitter, såg jag fyra stycken karlar komma fram, och de buro mellan sig på vanligt sätt en likkista! Jag såg alt så tydligt, som jag nu ser kära bror. De gingo mycket långsamt fram efter gångstigen och togo vägen åt kyrkan; jag följde dem med ögonen, och såg dem ända till dess de försvunno bakom träden i den lilla skogsdungen.»

Han tystnade och stora svett droppar stodo på hans panna.

»Min käre farbror, det var bestämdt en synvilla.»

»Synvilla! Jag har ju sett samma sak nu tio nätter, alltid vid samma tid.»

»Men farbror skulle taga drängen med, och gå ut och se närmare efter.»

Kamrern ryste till. »Nej hvad skulle det tjena till? Jag vill ej hafva något spektakel! Jag vet, hvad det betyder. Nu nämna vi det ej mera, jag har viktigare saker att tala med bror om.»

Och nu hade vi ett samtal på ett par timmar. Det var allvarsamma ting, som afhandlades, och jag fann till min glädje, att kamrerns »fritänkeri» var på god väg att lemna plats åt något som bättre var.

»Tack, kära bror,» sade han slutligen och reste sig upp, »tack! Ja, Gud hjelpe oss alla till en rätt tro och en evig frid!»

»Jag kan väl dock få komma öfver i afton för att förvissa mig om, att farbror verkligen sett rätt,» sade jag då han skulle gå.

Dertill fick jag tillstånd. Jag skulle komma i skymningen, och ingen skulle få vetskap om, att jag var i gården. Efter en lång underhandling utverkade jag mig också tillstånd att få medtaga en god vän, en magister Blom, som var informator hos en familj, som bodde ej långt från prestgården.

Tysta och obemärkta, som om vi sjelfva varit spöken, smögo vi oss på den sagda tiden till kamrern. Blom hade af mig på förhand blifvit underrättad om, huru saken förhöll sig. Båda voro vi öfvertygade, att alt sammans härledde sig allenast från en liflig inbillningsförmåga, förenad, som ofta fallet plägar vara, med benägenhet för vidskepelse.

Vi tillbragte tiden så angenämt som sig göra låter, då man väntar på spöken. En god stund före den tid, på hvilken dessa kunder brukade visa sig,

stodo vi vid fönstret. Strax innan klockan slog tolf, fingo vi också verkligen se något egendomligt. Fyra karlar — det sågo de åtminstone ut att vara — framträdde ur skuggan vid bodhörnet, och emellan sig buro de — en likkista. Långsamt och högtidligt, såsom det eignar sig, skredo de fram förbi bodväggen och togo af på den förut nämnda stigen.

Stumma af förvåning sågo vi en stund på hvarandra. Derpå skyndade Blom och jag oss ut, så tyst som möjligt. I förbifarten medtogo vi hvar sin af Molins bössor.

Det blåste något, och detta gjorde, att våra försigtiga steg voro nästan ohörbara, äfven för spöken. Vi voro helt nära processionen, då vi stannade, och Blom ropade:

»Halt! Hvem der?»

Att spöken ega hörsel, det märkte vi strax, ty alla fyra bärarne vände genast sina hufvuden mot oss. Sågo gjorde de ock, ty så snart de hotande bössorna lades till axeln, flydde alla fyra, kastande kistan på marken, och stegen voro oförlåtligt tunga, för att härröra från andeväsen.

Ett par minuter jagade vi efter de värda stallbröderna, men de uppnådde den förut omtalade skogsdungen, och förföljandet måste sluta. Då vi kommo tillbaka till den i sticket lemnade kistan, stod kamrer Molin vid den, och hade redan aflyftat locket.

»Ena sådana ärkekanaljer,» ropade han emot oss, »kan ni tänka att kistan är full med hvete!»

Nu blef på en gång allt klart. En större med fönster försedd glugg på spanmålsbodens gafvel hade blifvit öppnad; genom denna öppning hade ett af spökena krupit in och fyllt den utanför stående kistan. Åtskilliga tunnor, mest hvete, hade vandrat denna väg då upptäckten gjordes.

Saken anmäldes ej för kronobetjeningen, men genom enskildt företagna spaningar fick kamrern reda på tjufvarne, som tvingades återlemna det stulna. Detta förvandlades strax till mjöl och utdelades till julen bland socknens behöfvande.

Kamrern blef sig snart lik igen, utom i en sak: hans så kallade fritänkeri hade fått en törn, som det ej öfverlefde. Han fick en bättre insigt i dessa ting, och »materien» fick intaga sin tillbörliga plats. Vi blefvo hjertliga vänner, ty det fans ingenting, som numera skilde oss från hvarandra.

Torpstu-Greta.

Torpstu-Greta, som hon kallades, efter den stuga, hon bodde uti, hade, då jag började minnas henne, hela ansigtet fullt af rynkor och var dessutom brunstekt af solen. Vacker var hon således icke, men Greta hade, som man berättade, också haft sin dag.

För en tjugufem år sedan, eller så omkring, hade hon varit den nättaste torparflicka, man ville se. Hennes ansigte hade då haft de friskaste rosor, och de blå ögonen, som ännu voro vackra, hade då strålat så gladt, och skönare hade ingen i hela socknen kunnat sjunga. Rösten var nu något darrande, och en god del af dess forna klang var borta; men man lyssnade gerna till den, då Greta var i kyrkan. Den gamle klockaren sade till och med, att så länge Greta lefde och gick i kyrkan, så gjorde det ej så mycket, att ingen orgel fans, »ty hon är bättre än en billi tocken, för de ä' all tid skrala». Kanske sade klockaren så, på det att ingen orgel skulle anskaffas, ty hade så skett, hade han, som blott kunde sjunga, men ej spela, kanske måst

taga afsked. Men en vacker röst hade Greta i alla fall.

Gretas ungdomssaga hör ej till de glada. Munter och sjungande hade hon dock en gång vandrat sin väg fram, förnöjd i sin fattigdom. Men törnet vid lefnadsvägen skulle komma att stinga äfven henne.

En af socknens anseddaste bönder var i Gretas ungdom Lars i Stordaln. Han var en stolt och dryg man och tillhörde en af traktens anseddaste slægter. Sonen hans hette Erik.

Erik var en vacker yngling, men hade ett obändigt och vildsint lynne. Han var den förnämsta i dansen, och blef det slagsmål derefter, så var det all tid Erik, som började det. Han hade därför ej det bästa rykte om sig, och hade det ej varit för faderns skull, hade han väl knapast varit tåld i hederliga sällskaper.

Besynnerligt nog händer det dock ofta, att karlar, sådana som Erik, gerna ses af kvinnorna. Mången hygglig yngling fick också stå tillbaka för Erik, som djerft trängde sig fram vid alla gillen och samqväm, och glad såg den flickan ut, som han förde med sig i dansen.

Som Greta var en af de vackraste flickorna, fick hon som oftast dansa med Erik. Han var all tid vid hennes sida, följde henne hem och mötte henne ofta, då hon gick ut. Och Greta glömde afståndet mellan sig och Erik, afståndet mellan den rike bondsonen och den fattiga torparflickan, och hon trodde, hvad Erik sade och lofvade, ty man tror så gerna, det man vill. Men om en tid brydde sig Erik ej vidare om Greta,

utan vände sig åt annat håll. Men hon blef blek om kinden, grät och syntes ej mera till ute.

Så blef hos presten ett barn döpt, ett syndens och sorgens barn, och Greta var dess moder. En tid härefter dog Gretas moder — fadern var då död för flere år sedan — och man sade allmänt, att hon sörjt sig till döds öfver dotterns skam. Men Greta fick bo qvar i stugan.

Några dagar efter moderns död gick Greta till Stordaln. Hon råkade Erik ute på gården. Han stod för sig sjelf ett stycke från drängarne. Greta sade något till honom, som de andra ej hörde. Men han svarade högt, så att det hördes lång väg:

»Tror du, ja skulle vilja ha en tocken en som du te hustru?»

Hvad Greta svarade kunde icke höras, men Erik talade åter högt:

»Kan du inte begripa, att det var narri.» Och han skrattade högt.

Och Greta gick. Man kunde ej se hennes ansigte, men hon hade hufvudet nedböjdt och grät helt säkert.

»Men lite pengar ska' du få, för det blir jag inte fatti af,» ropade Erik efter den bortgående.

Samma dag på qvällsstunden gick Lars till stugan, der Greta bodde. Då han kom hem, sade han till sin son, så högt att de andra kunde höra det:

»Kan du tänka dig, ett sån't tok! Hon ville inga pengar ta, fast ja bjö'na rätt hederligt. Men ho blir väl så lagom stor på, när ho inte har något te stoppa i mun på sej eller ungen.»

»Ja nu kan ho ha't, som ho har't,» sade Erik och så blef det ej vidare tal om den saken.

Greta syntes ej vidare till på några nöjen. Hon arbetade från morgon till qväll och trälade mer än en slaf någonsin kan göra. Hennes gosse var sjuklig och klen, och detta ökade både hennes göromål och bekymmer. Men ingen hade hört henne klaga, och nöd led hon ej, ty hon hade en stark helsa och saknade ej arbete. Men rosorna på kinderna, som först blifvit blekta af tårarne, vissnade alt mer och mer, och hvad som återstod, det gick bort, då efter några år hennes barn dog. Efter den tiden kunde man ej mera se, att »Torpstu-Greta» en gång varit »vackra Greta.» Hon slöt sig ej till någon menniska, och ingen brydde sig något om henne. Stugan hade hon qvar, ty hon fullgjorde punktligt de vilkor, på hvilken den enkla bostaden en gång blifvit upplåten. Hon »stod sig bra», ty hon arbetade som fordom, flitigt och samvetsgrant.

Den enda dag, då Greta såg litet gladare ut, var söndagen. Hon gick då tidigt hemifrån och var vid kyrkan långt före någon annan. I ett af kyrkogårdens hörn fans en liten graf, och der hvilade Gretas barn. Platsen hade modern inköpt för en summa, som i förhållande till hennes vilkor ej var så liten. Vid denna lilla kulle såg jag Greta stanna, då marken var bar, hvarje morgon, och på kyrkogården fans ingen bättre skött graf. Så länge några vilda blommor funnos, låg här all tid en frisk krans. Men när kyrkfolket kommo, då satt Greta redan inne i kyrkan.

Greta hade icke behöft sitta för sig sjelf. En afton inträdde nämligen socknens skomakare, Anders Bengtsson, i min kammare. Anders var en dugtig och arbetsam karl och välbergad dertill. Han egde till och med sin egen lilla stuga. Han var nu, då han skulle framföra sitt ärende, ej så frimodig, som annars, utan stannade litet.

»Skulle fråga,» sade han, sedan han helsat, »om då skulle göras någe arbete här te midsommar, så ja får veta't, innan ja lofvar bort mig.»

»Tack skall Bengtsson ha, som frågar,» svarade jag, »men jag tror inte det behöfves något. Bengtsson gör så starkt, så att det hänger ihop så länge biten är kvar.»

En sådan artighet hör ingen skomakare ogerna, och Bengtsson smålog, men vred sig och tummade mössan helt förläget, så att jag helt tydligt såg, att det var något mera, han ville fram med. Jag sade därför:

»Men det är visst något mera, som Bengtsson vill?»

»Ja, det ä nog det,» svarade Bengtsson, »så ja får tacka vördi pastorn, som ä så go å liksom sätter det på lästen åt mig, för det ä kanske påfluget begärtdt. Si nu ä dä så der halftannat år se'n hustru mi dog, som pastorn mins, och tre barn har ja, och den älsta är bara sex år, och då ä dä svårt med dem. Ja har haft nu ett qvinfolk för att sköta om hushållet och si efter barna, men ho ä elaker mot dom, å derfor har ja tänkt att gifta mej, om en kunne få en beskedli människa.»

»Nå, hvem har Bengtsson tänkt på?»

»Jo, ja har funderat på, att Greta i Torpstuga skulle bli en bra hustru, eller hur tror pastorn?»

»Jo, det tror jag visst. Har Bengtsson sagt åt henne derom?»

»Nej,» sade den hederlige skomakaren och ref sig bakom örat, »det har ja inte, och ho ä så tyster af sej, så en rakt inte kan komma sej i tal mä'na. Ja tänkte därför be världi pastorn inte ta illa opp, att ja ber pastorn säja åt'na!»

För prester på landet äro uppdrag af detta slag ej så sällsynta, hvadan Bengtssons begäran ej väckte någon synnerlig förvåning, och jag lofvade utan betänkande att bli skomakarens bö-neman.

Men Greta sade ett vänligt men bestämdt nej, och Bengtsson fick se sig om på annat håll. Denna händelse tilldrog sig ett par år efter det Gretas barn dött.

Vid samma tid ungefär dogo också Eriks föräldrar. Sonen var då ännu ogift, och hans lefnadssätt var sådant, att alla förutsade, att, om han så fortsatte, skulle han om några år få gå från hus och hem utan att ega ett öre igen.

En tid efter det Eriks föräldrar dött, inflyttade i socknen en äldre ogift qvinna, som egde en omkring tjuguarig dotter. Om dessa båda började snart dåliga rykten gå i trakten. Modern misstänktes starkt för delaktighet i en begången stöld. Något bevisande mot henne förekom visserligen icke, men så mycket utröntes likväl, att hon förut varit straffad. Erik blef bekant med

dottern, och var snart en daglig gäst i den illa beryktade stugan.

Sedan det fortgått på detta vis en tid, utkom ett rykte, att Erik och »Skojar-Maja», så kallades qvinnans dotter, skulle gifta sig. Man trodde ej i början derpå, men ryktet visade sig vara sanning, lysningen atkunnades och bröllopet hölls. Ingen af brudgummens släktingar voro der tillstädes, och jag infann mig ej heller. Vigseln skedde i kyrkan.

Detta, som jag nu berättat, kan man säga hörde till Gretas ungdomssaga, som således ej var af det glada slaget. Många år hade sedan förflutit.

Erik, hans hustru och svärmor lefde då ännu, men lycklig var han ingalunda. Stordaln besöktes ofta af kringstrykande personer, och häftiga uppträden hörde der till ordningen för dagen. Af makarnes barn lefde blott det yngsta, en åttaårig gosse.

En dag inkom min hustru och yttrade under synbar rörelse:

»Nu är det slut vid Stordaln. I går natt rymde hustrun och svärmodern bort med ett kringstrykande tattarfölje, och i dag på morgonen hittade man Erik Larsson drunknad i sjön; förmodligen har han sjelf förkortat sitt lif.»

Denna tilldragelse väckte stor uppståndelse i nejden. Länsmannen kom genast och upptecknade, hvad som fans, och när boets affärer blifvit utredda, såg man, att tillgångarne ej på långt när förslogo till skuldernas betäckande. Allt måste gå under klubban, och barnet skulle för

fattigvårdens räkning bortackorderas, ty ingen af den dödes slägt ville veta af Stordalsfolket. När detta var afgjordt, steg en afton en åldrig qvinna in i min kammare.

»Å nej, se Greta,» utbrast jag. Det var blott sällan, som hon kom.

»Ja har hört, att Erik Larssons son skall sättas bort, å ville fråga pastorn, om inte ja kunne få ta'n te mej!» sade Greta.

»Vill du taga hans son,» frågade jag förvånad. »Ja,» tillade jag efter ett ögonblicks tystnad, »i bättre händer kan han ej komma. Men betalningen blir ej stor, kära Greta.»

»Nå'n betalning vill ja inte ha,» svarade Greta. »Mycke har ja inte, men med Guds hjälp reder ja mej, om ja får vara frisk.»

Med värme tryckte jag Gretas hand, och det blef som hon ville, och bättre mor, än Gretas fosterbarn fick, har ingen.

En rask tös.

Under den första tiden jag var i X. förrättade jag frampå nyåret ett dop under något egenomliga förhållanden. Det var tämligen kallt ute, och snön låg alnshög och deröfver på marken. För att skydda barnet hade man derfor på vanligt sätt byltat in det i en mängd fällar och sjalar. Då man kom in med denna packe i kammaren och började upplossa kläderna, befanns det, att det viktigaste saknades: barnet var borta! Det hade glidit ur de omlindade kläderna, utan att man märkt det. Naturligtvis var det en stor uppståndelse, och vi skyndade alla ut. Med fadern i spetsen sprungo vi framåt vägen; hästarne voro spända från släden, och vi ville ej hindra oss genom att sätta dem före. Efter en stund böjde sig fadern, som var ett godt stycke före oss alla, ned, och tog upp något, som låg bredvid vägen; det var barnet. Den lilla hade sannolikt funnit bädden kall och obehaglig, och skrek derfor af alla krafter. Barnskrik är annars ej synnerligen behagligt, men denna gång ljöd det som musik i våra öron, ty det ådagalade, att den återfunna fortfarande var vid lif. En med-

tagen fäll slogs om den späda, och snart voro vi alla åter inne i kammaren.

Flickan lugnade sig snart, då hon kom in i värmen, och syntes ej hafva lidit något men af den kalla bädd, hvaruti hon hvilat. Dopet försiggick, och Ingrid vardt hon kallad.

»Kyrkherrn ska få si, att ho blir e rask tös, om vår Herre låter 'na lefva», sade hon, som »bar».

Detta höll jag mycket sannolikt. Ingrid hade redan visat, att hon hade godt gry i sig. Föräldrarne hennes arrenderade en mindre bondgård, som hette Hultet, hvilken låg i församlingens skogsbygd.

Ett par år derefter, då jag en söndagsmorgon gick upp till kyrkan, fästades min uppmärksamhet vid en liten flicka, som sträfvade att från moderns armar komma ned på vägen och »gå sjelf».

Jag frågade henne, hvad hon hette. »Lilla Ingrid är ja,» svarade hon och såg mig så trohjärtadt in i ansigtet.

»Nig nu Ingrid för kyrkherrn, nig nu,» sade modern. »Kyrkherrn mins henne nog,» fortfor hon vidare, »det var henne, som de tappade i snödrifvan, när hon skulle döpas. Det är, skam till sägandes, en riktigt rask liten tös.»

Från den dagen talade jag nästan hvarje vecka med Ingrid.

Men åren gingo, och en dag, då årets blifvande nattvardsbarn stego fram ett och ett för att låta anteckna sig, var också Ingrid med bland dem. Lilla Ingrid kunde hon då ej kallas,

ty hon var väl ett halft hufvud före sina jämnåriga.

Jag märkte snart, att hon ock på hufvudets vägnar var den bäst utrustade af mina läsborn. Sällan har jag af en flicka med hennes bildningsgrad fått så klara och rediga svar.

En dag kom hon och ett par andra af läsbornen för sent; den, som plögade vara den fjerde i sällskapet, en gosse, uteblef aldeles. Då jag frågade, hvad som var orsaken härtill, fick jag veta, att han fallit i sjön och visserligen kommit upp igen, men måst gå hem, emedan han blifvit »genomblöt».

Då han nästa gång infann sig, tog jag närmare reda på förhållandet. I sällskap med de andra tre hade han gått öfver sjön. Då de kommo till »strömdraget», hade han för att »skrämma flickorna» gått nära intill det öppna vattnet. Men rätt som det var, så brast isen, och gossen sjönk ned och hade säkert kommit under, om han ej med armarne fått tag i iskannten. Ingen kunde komma ut till honom, ty isen var rundt omkring för svag. Då hade Ingrid sprungit en omväg till stranden, medtagit ett fång gärdselrån, lagt ut dessa på isen, krupit på dem ut till öppningen samt tagit vår sjöhjelte i hand och dragit upp honom. »Och en Guds lycka var det, att hon kom så snart, ty jag hade ej kunnat hålla mig qvar i isen många minuter till,» slutade han.

Då jag sedan vid lästimmens slut tackade Ingrid för den rådighet och det mod, hon visat, blef hon blossande röd och slog ned ögonen.

Det var ej första gången jag iakttog, att hon, oaktadt all den hurtighet, hon städse ådagalade, likväl blef ytterst förlägen, då hon på något sätt utmärktes.

Ett par år härefter var Ingrid fullt utvuxen, och en ståtlig qvinna var hon: smärt och högväxt, lätt i gången och det vackra ansigtet brynt af solen. Jag frågade en gång fadern, hvad han tyckte om sin dotter.

»Å, det är en rask tös, ska prosten se! Hon tar hvettunnan på ryggen när hon vill, lika lätt som drängarne, och unghästen vår, den körde hon ensam, andra gången han var i selen. Jag vill tro, att mången karl skulle bli bet, om han toge henne i kragen; men tocket får en aldrig nämna, för hon vill inte för brinnesta lifvet höra talas om, att hon är olik andra qvinfolk.»

»Det kommer väl snart någon, som tar henne från Er, fader Lars. En flicka, sådan som Ingrid, träffar man ej hvarje dag.»

»Hå, säger prosten det,» svarade han småmysande. »Jo, jo, åh ja, det kunde nog hända det, för en rar tös det är hon.»

Icke så många månader härefter gick också min förutsägelse i fullbordan. Lars i Hultet steg en vacker dag in till mig, åtföljd af en annan bonde och dennes son; de togo ut lysning för den senare och Ingrid. Han, den blifvande mannen, var ock ett af mina läs barn, och en värdig man åt en sådan brud, äfven hvad det yttre angick.

Landsvägen, som förde förbi prestgården, krökte sig ett stycke bortom kyrkan helt tvärt

och gick utför en brant backe; det var ett ganska farligt vägstycke, och ej så få olyckor hade der tilldragit sig.

En dag kom egaren af H. säteri, baron B., ned till prestgården, åtföljd af sin fru. Deras sätt att färdas var något egendomligt, ty han ledde hästen vid betslet, frun gick ett stycke efter, och vagnen var tom. Förklaringen härpå var snart gifven. Vid kyrkan hade hästen blifvit skrämmd och börjat skena, och då B. skulle hålla in honom, brast ena tömmen, hvarpå hästen i vild fart rusade framåt, bort emot backen. Det var ett fruktansvärdt ögonblick. Strax innan vagnen hann till sluttningen, syntes en qvinna vid vägens krökning. Då hästen var nära invid henne, slet hon af sig sitt förkläde och stälde sig, viftande med detsamma, midt på vägen. Hästen blef förskräckt, stannade ett ögonblick och sökte kasta om åt andra hållet, men innan han hann verkställa detta beslut, hade ett par kraftiga händer fattat i betslet, djuret kände sig besegradt och stannade. Faran var öfver.

Och hon, som utfört den raska gerningen och nu troligen räddat två människolif, hon var ingen annan än Ingrid från Hultet.

Jag omtalade för baron B., huru Ingrid förut räddat en gosse från att drunkna. På hans förslag beslöto vi att söka bereda henne en öfverraskning på hennes bröllopsdag.

Den dagen inföll frampå hösten, och vigseln skedde i kyrkan. Medan brudföljet ännu stod uppställt i koret, öfverlemnade jag till bruden, efter ett förutgången litet tal, medaljen för »be-

römliga gerningar», som till följd af baron B:s framställning blifvit Ingrid tilldelad. Jag tror ej, att någon prest, hvarken förr eller senare, haft en sådan brud i sin kyrka.

På qvällen visade baron B., då skålen för brudfolket dracks och tallriken för gåfvornas insamling gick omkring, också sin tacksamhet och det på ett storartadt sätt.

Ja hon var en rask tös, Ingrid på Hultet.

Tvätt-Anna.

»**H**vem var det?»

»Åh, känner du inte stadens populäraste person,» svarades det. »Nå ja, du kom hit i går först, och är väl därför ursäktad. Annars var det »Tvätt-Anna», hon som tvättar åt stadens alla ungherrar. Det är en egendomlig personlighet, skall du se.»

Hvad det yttre angick, så kunde man genast finna sanningen af min väns utsago. Gumman var öfver den vanliga qvinnostorleken och gick något lutad. Anletsdragen voro kantiga och hårda, nästan som om de varit skurna i mahogny; färgen hade de fått af väder och vind, som året om hade brynt dem. De grå ögonen blickade skarpt omkring sig under den ovanligt stora, svarta hufvudduken, som räckte ett långt stycke ned på ryggen, och den snäfva, korta och smalärmade klädningen passade fullkomligt i stycke med det hela.

»Så har hon alltid varit klädd, så långt jag kan minnas henne,» sade min ledsagare, »och jag har nu bott här i tretti år. Jag tror knapt, att hon blifvit äldre under tiden, åtminstone

synes det icke på henne. Vill du ha ditt linne väl tvättadt, så skall du anlita »Tvätt-Anna». Hon stryker det också, och är ärlig som guld. Men så synnerligt talför är hon inte.»

Jag fann mig också snart tvungen att påkalla »Tvätt-Annas» biträde. Hon infann sig punktligt på det utsatta klockslaget.

»God dag! Hvar har pastorn tvätten?»

»Jaså, är det »Tvätt-Anna?» svarade jag.

»Det var hederligt, att madam — det är ju så? — kom så ordentligt.»

»Gift har jag varit,» rösten lät vekare, och hon vände hufvudet mot fönstret, att jag ej kunde se hennes ansigte, »men någon madam är jag inte. »Tvätt-Anna» är jag bäst van vid.»

»Hur gammal är Anna?»

»Sextio år. — Är det uppskrifvet?»

»Ja!»

»Guds frid!» Det var hennes vanliga helsing, både när hon kom och gick. Hon lade hastigt ned kläderna i en medtagen säck och skyndade ut.

Den gamla väckte mitt intresse; jag ville hafva närmare reda på hennes historia. Stadens gamle klockare, med hvilken jag en gång kom att tala om henne, visste besked. Hon hade i sin ungdom varit något att se på, sade han, och haft många tillbud till giftermål. När hon var tjugu år, blef hon också gift. Mannen var en arbetskarl. Ett par veckor efter giftermålet hade han en dag varit ute på arbete i stadens närhet, men kom ej som vanligt hem om qvällen. Anna gick ut för att söka honom, men ej heller hon

kom igen. Då gick folket, som bodde i samma hus, ut. När de kommo till den nämnda utmarken, funno de Anna ligga medvetslös vid stranden af sjövikens, som här sköt in. Bredvid henne lågo mannens kläder. Det var tydligt, huru allt tillgått. Mannen hade, varm af arbetet, gått i vattnet för att bada och drunknat.

Man förde hem hustrun och fick också samma natt rätt på den döde. Då Anna åter kom till sans, började hon med ens deltaga i arbetena och tillredelserna för begrafningen. Ingen tår sågs hon fälla, men hon var med ens blifven så tyst och sluten, som hon allt sedan varit. Den dag, då begrafningen för sig gått, kom hon ej heller hem på aftonen. Då man sökte henne, fans hon liggande vid grafven, medvetslös, som då hon återfans förra gången.

Men detta var också den sista yttringen af svaghet, man såg hos »Tvätt-Anna». Ett par dagar derefter började hon tvätta, en sak, hvaruti hon från barndomen var väl kunnig. Vid denna tid började hon också bruka en sådan dräkt, hon allt sedan burit.

Om hon nu sörjde mannen vidare, det var ingen som visste. Hans graf höll hon alltid prydlig och i ordning, men talade aldrig om honom. Vände någon talet åt det hållet, så svarade hon ej, och var för öfrigt ytterst ordkarg, både i svar och tal. Den yttre förändringen försiggick helt hastigt, och på ett par år var all hennes fägring försvunnen. Man mindes henne snart icke annat än som »Tvätt-Anna».

Det fans icke så liten stolthet hos denna egendomliga qvinna. Denna stolthet visade sig bland annat deruti, att hon aldrig mottog en gåfva eller ett öre för mycket i betalning för sin tvätt. Fattigvården hade hon aldrig besvärat, enär hennes behof och vanor voro så enkla, att hennes arbete måste lemna henne fullt ut, hvad hon behöfde. Sin bostad hade hon tagit i en utkant af staden, och det enda öfverflöd — om man kan kalla det så — som hon bestod sig, var, att hon ensam bebodde ett rum.

Sådana voro i korthet »Tvätt-Annas» omständigheter. Hon intresserade mig och flere dertill, men det var omöjligt att komma närmare under fund med henne, med hvad hon tänkte och huru hon såg lifvet. På alla frågor gaf hon blott enstafviga svar, och då det syntes tydligt, att samtal besvärade och voro henne obehagliga, försökte jag ej att inleda några vidare sådana.

En sommardag hade jag gått ut i skogen. Vid stranden af den lilla viken, som här sköt in, slog jag mig ned för att lyssna till vågornas plaskande mot strandens stenar.

När jag legat en stund på den mjuka gräsmattan, hörde jag steg nalkas. En flock hallonbuskar, som tagit sig rotfäste mellan stenarne, skymde för mig den ankommande, och dolde mig också för hennes, »Tvätt-Annas», blickar; ty hon var det, jag såg det genom en liten öppning mellan buskarnes grenar.

Nu kom jag på ögonblicket i hog, att det var här, som hennes man gått döden till mötes.

Jag kom ej strax att tänka på, att det var ogrannlaga att sålunda osedd bespeja en människa, som sannolikt icke ville blifva sedd; men hennes utseende nu, så olika med det vanliga, gjorde, att jag alldeles glömde röra på mig, stiga upp eller på annat sätt gifva min närvaro tillkänna.

Ansigtet, hvilket vanligen var så orörligt, som om det varit skuret i trä, var nu, liksom hela hennes gestalt, i häftigaste rörelse. Det ryckte i hvarje muskel, och under konvulsivisk gråt strömmade tårarne ned för de skrynkliga kinderna. Hon satte sig ned på en sten, och än gömde hon ansigtet i händerna, än såg hon ut åt sjön, under det alt jämt tårarne runno och kroppen långsamt rörde sig åt höger och venster. En lång stund fortfor detta utbrott. Derpå saktade sig gråten och hon knäpte hop händerna. På läpparnes rörelser kunde jag se, att hon var försänkt i bön. Efter dess slut reste hon sig upp, torkade med afviga handen sina ögon, såg ut en stund åt sjön och vände sig derpå, samt gick tillbaka, utan att se sig om.

Således fans lif och rörliga känslor i rikaste mått under detta kantiga, otillgängliga och iskalla yttre, ehuru må hända ingen människa mer än jag visste derom. Då hon helt visst ej ville, att någon skulle hafva kännedom om tillståndet inom henne, beslöt jag, att hvarken hon eller någon annan skulle få veta om, hvad jag sett.

Omkring ett par timmar härefter mötte jag »Tvätt-Anna» på en gata i staden. Hon var sig

alldeles lik, endast halsduken var måhända något djupare neddragen än vanligt.

Så gingo ett par år.

En morgon sände jag genom min uppapperska bud till »Tvätt-Anna», att jag behöfde hennes biträde. Budet kom om en stund tillbaka.

»Tvätt-Anna» har dött i natt,» svarade hon.

Jag kunde ej motstå den känsla, som dref mig att genast göra ett besök i den aflidnas bostad.

»Hon är död,» sade hustrun, som bodde på andra sidan i förstugan. »Hon kom hem som vanligt i går qväll, men på morgonen hörde vi ej af henne. Då jag gick in, låg hon på sängen med hopknäpta händer, och såg så glad ut, att jag aldrig sett henne se så belåten ut. 'Åh, jag trodde du va sjuk, sade jag'. Men hon rörde sig ej, och då jag såg närmare till, var hon död. Vi ha inte rört henne än, vi ville inte göra det, förr'n pastorn kom hit.»

Vi stego in i den aflidnas rum. Hon låg verkligen så, som om hon lefvat; men med den skilnaden likväl, att det nu syntes ett leende på hennes ansigte, som såg så blidt och mildt ut, mot hvad det gjorde, då hon ännu gick omkring i staden.

I en låda fans hennes testamente ordentligt uppgjordt, fastän helt kort.

Det lydde: »Jag vill ligga i samma graf som min man, då jag dör. Penningarne mina skola de fattiga i staden hafva.» Det var alt. Testamentet var bevitnadt af klockaren och en handlande, som båda egt hennes förtroende.

I ett skrin fann man nära nio hundra kronor efter »Tvätt-Anna».

Hennes kunder sköto i hop en liten summa, för hvilken restes ett järnkors på den gamlas graf. Derpå stod blott:

»Här hvilar Tvätt-Anna.»

Och hvila behöfde hon, ty det hade i mer än fyratio år varit kamp och strid under den kalla, kantiga ytan.

”Bleka nåden”.

Sällan har jag, då jag varit i Guds hus, fäst mig vid eller gifvit akt på mina åhörares utseende. Då jag predikade prof, som det heter, till X. församling, skedde dock ett undantag från regeln. När jag kom upp på predikstolen, föllo nämligen mina blickar på en person, en qvinna, hvars ansigte bar ett om så djupt lidande vitnande uttryck, att jag, ett par sekunder längre än nödigt var, kom att uppskjuta början af min predikan.

Då jag inkom i sakristian, fick jag af klockaren veta, att det ifrågavarande fruntimret var en fru Palmsköld, eller »hennes nåd», som han sade, att hon var mycket rik och välgörande, samt att hon af folket i orten vanligen kallades »bleka nåden».

Oväntadt nog kom jag dock att vända tillbaka till trakten: jag hade fått nästan enhällig kallelse till kyrkoherdebeställningen.

»Bleka nåden» var en af de personer, med hvilka jag först kom i beröring. Om hennes lefnadsöden visste dock ingen särdeles. Hon hade varit gift med en ryttmästare Lindenhjelm, men

de hade blifvit skilda efter knapt en månads äktenskap. Hvad skilsmässan beträffar, så hade hon visst icke behöft söka efter anledning dertill; egendomligt var dock, att en person med de gåfvor, hon visade sig ega, kunnat låta så bedåra sig af ett fagert yttre, Lindenhjelm's enda förtjenst. Han lefde ännu och det påstods, att han visste att till sin fördel begagna sig af den kärlek, hon ännu hyste för honom. Efter skilsmässan återtog hon sitt fädernensnamn, och ärfde kort tid derefter en mycket anseelig förmögenhet.

Vid sitt giftermåls ingående hade hon, som en fattig fröken, vistats i en aflägsen släktings hus.

Dessa händelser hade alla tilldragit sig i en annan del af landet, långt aflägsen från den, der X. församling låg.

I sistnämnda socken hade hon inköpt en egendom, i stället för att, som väl mången annan i hennes ställe skulle hafva gjort, begifva sig till en stad.

Jag sade, att fru Palmsköld var en af de personer, med hvilka jag först kom i beröring; jag kan ock tillägga, att jag ej var tillsammans med någon annan af mina sockenboar så ofta som med henne. Hvad klockaren sagt om hennes välgörenhet, var till alla delar sant, och dock såg allmänheten endast en obetydlig del af hennes verksamhet; det mesta och största skedde i tysthet och genom andras bemedling, så att hon sjelf ej syntes. Jag hade den lyckan att ofta få vara mellanhanden.

Hennes utseende gaf verkligen tillkänna, att hon bar på någon stor sorg eller djupt lidande.

Aldrig har jag skådat så marmorbleka drag, och det namn, »bleka nåden», hvarmed folket benämde henne, var i sanning träffande. Det bleka ansigtet bar dock ännu spår af en sällsynt skönhet, oakadt sorgen härjat det och strött rikt med silfver i håret. Deraf kom det sig, att hon, ehuru blott femtio år gammal, såg ut, som om hon varit några och sextio.

En resa öfver egorna till hennes gods var en verklig fröjd. Man såg der inga af dessa ruskiga statorparstugor, en af vår tids förbannelser, der fattigdomen och det till trældom gränsande släpet ofta fostra eländet och brottet.

Nej, hvar bostad såg här så inbjudande ut, att man ovilkorligen kom att tänka: här är godt att bo! Lyckliga ansikten voro ock att skåda inom hvart fönster. Allenast hos henne, som skapat all denna lycka omkring sig, allenast i hennes hjerta syntes sorgen hafva bosatt sig.

De två rum, som utgjorde fru Palmskölds vanliga bonings- och arbetsrum, voro möblerade med en verkligt klosterlik enkelhet. Hvar gång jag trädde in i hennes kabinett, kom det mig därför så före, som om jag befunnit mig i en botgörerskas klostercell, ett intryck, som ytterligare förstärktes genom min värdinnas bleka anlete och enkla mörka dräkt.

En dag, då jag i något ärende sökte fru Palmsköld, svarades det, att hon befann sig i parken; jag gick då dit, och fann henne snart, sittande i en löfsal, med hufvudet lutadt i handen. Då jag blef henne varse, befann jag mig på blott några stegs afstånd; jag kunde därför

ej obemärkt vända tillbaka, hvilket jag annars hade gjort, ty jag såg, att hon grät. Nu lyfte hon upp hufvudet och såg mig, nästan i samma ögonblick, som jag vardt henne varse.

Det skar mig i hjertat att se den djupa förtviflan, hvarom de strömmande tårarne, de djupa snyftningarne och hela ansigtsuttrycket bar vitne. Hon steg dock genast upp och gick mig till mötes, samt bad om ursäkt för detta emottagande. Jag framstammade några ord till svar, och såg bort för att gifva henne tid att aftorka tårarne. Efter några få minuter hade hon återhemtat sig, och talade med lugn om den sak, för hvilken jag kommit till henne. Aldrig hade jag förut sett sorgen blifva henne öfvermäktig; men synen i parken gjorde, att jag fattade ännu mera intresse för henne. Flere gånger sökte jag leda samtalen på hennes egna omständigheter, i den förhoppning att jag skulle kunna gifva henne någon tröst, men hon förde det då alltid åt annat håll, och grannlagenheten förbjöd mig att på något sätt vara enträgen.

En dag, det kunde kanske vara två år efter den omnämnda tilldragelsen, fick jag besök af ortens tillförordnade unge domare, en vice härads höfding Granholm. Det var ej första gången, han var hos mig, och vi hade äfven under vår ämbetsutöfning stött tillsammans. Härunder hade jag lärt mig att akta honom högt både som människa och som handhafvare af rättvisan.

»Jag har i dag ett särskildt ärende till kyrkoherden,» sade han. »Allt sedan jag kom till trakten, har jag anställt ifriga efterforskningar i

en sak, som för mig är af stor vigt, men hittills alldeles utan framgång. Jag tänker nu anhålla om att få taga kyrkoherdens hjälp i anspråk.»

Jag lofvade naturligtvis att göra, hvad jag kunde, och vi stodo just i beredskap att gå in i mitt enskilda rum, då man räckte mig postväskan. Jag öppnade denna, för att taga med mig brefven och tidningarna. Då jag kastade ögonen på den öfversta tidningen, såg jag namnet Lindenhjelm, omgifvet af en svart ram; det var namnet på fru Palmskölds fränskilde man, och det var hans död, som annonsen tillkännagaf. Jag hade knapt hunnit bringa denna underrättelse till de innevarandes kännedom, förr än en vagn i rask fart körde upp på gården. Så snart jag hörde bullret af hjulen, sade mig en aning, att det var ett bud från fru Palmsköld. Så var ock förhållandet, och kusken anhöll, att jag »för Guds skull genast skulle följa med, ty hennes nåd var mycket illa deran.»

Häradshöfdingens ärende fick jag uppskjuta, och begaf mig genast å väg. När jag hann fram och blifvit införd till fru Palmsköld, fann jag henne liggande på en hvilsoffa och i samma tillstånd, som jag sett henne en gång i parken. Hon var allena. Då jag kom in, räckte hon båda händerna mot mig, och en viss glädje framskimrade genom sorgen, då hon utbrast:

»Gud vare pris! Hvad som två och trettio år dagligen och stundligen marterat mig, det kan jag nu få bekänna!»

Jag satte mig ned bredvid henne, och hon berättade följande:

»Jag vardt tidigt fader- och moderlös, samt blef för den skull upptagen i en familj, med hvilken jag på långt håll var beslägtad. Jag vill ej klandra dem, men jag tror, att min olycka ej blifvit så stor, som den är, om de behandlat mig annorlunda.

Då jag var omkring nitton år gammal, hade jag ännu intet sett af verlden och knapt varit utom dörrarna i det hem, der jag lefde på nåder, tillbakasatt af alla. Nu inträffade de händelser, som hade ett så sorgligt inflytande på mitt lif. Han, som sedan blef min man, som nu för ett par dagar sedan dog, kom som gäst i huset. Snart märkte jag, att han fäste mera uppmärksamhet vid mig, än någon annan hittills gjort. Dagar af lycka, af outsäglich sällhet randades för mig: jag älskade och var älskad.

Om en tid var jag allena i hemmet. Han hade rest och hela familjen begaf sig till en badort. Min tröst utgjordes af de bref, som han sände. Min ensamhet hade räckt omkring tjorton dagar, då jag fick en skrifvelse, som gjorde mig nästan utom mig af glädje. Han skulle, sade han, om ett par dagar vara hos mig; han hade inackorderat sig på ett ställe strax bredvid, och der tänkte han vistas under sommaren. Han kom, han kom! Tiden gick och jag lefde som i en berusande dröm, men — hvilket förfärligt uppvaknande!

Det är mig ännu oförklarligt, huru jag, under den vinter, som sedan gick, kunde lefva och hafva mitt förstånd i behåll. Jag bad, jag besvor honom i mina bref — ty han hade rest fram på

hösten — att han skulle handla så, att jag ej också inför världen skulle vara öppet vanärad. I början ville han ej alls lyssna till detta, men till sist ändrade han beslut; vi skulle resa till Köpenhamn för att der vigas. Mina släktingar voro i okunnighet om allt. Utan deras vetskap lemnade jag huset, och fördes af min blifvande man mot söder.

Men under vägen sjuknade jag och låg under flere dagar sanslös uti en liten koja, belägen just i denna församling; och under tiden vårdades jag allenast af min man och den gamla qvinna, som bebodde stugan. När jag kom till sans, fick jag veta, att mitt barn var dödt; jag fick aldrig se det; det var redan borta. Denna underrättelse betog mig å nyo sansen för ett par dagar. Ändtligen, efter tre långa veckor, kunde resan fortsättas; vi kommo till Köpenhamn och blefvo vigda.

En kort tid derefter sjuknade min man i feber. Under yrsel omtalade han att det barn, jag födt blifvit mördadt!»

Hon höll upp och kunde på en lång stund ej tala för snyftningar.

»Och om igen omtalade han detsamma, och jag kunde ej tvifla på sanningen deraf. Han hade tänkt, att också jag skulle dö, och ville då vara oss båda qvitt.

Ånyo sjuknade jag ned och låg länge utan medvetande. När jag åter visste till mig, var min man frisk. Jag lät honom då veta, att jag kände allt; det kom så oförmodadt öfver honom, att han ej kunde neka. Då barnet, en gosse,

var födt, hade han lemnat det till den qvinna, hos hvilken vi bodde; hon var, som jag sedan fick veta, en illa känd person.

Under feberyrseln hade han sagt, att han bedt henne taga den nyfödde af daga. Nu, då han var frisk, ville han ej vidgå detta; hon hade missförstått honom, sade han; men vår son hade han aldrig återsett. Hans förnekande i denna punkt kunde dock ej rubba min tro.

Ni ser i mig en usel, en pliktförgäten qvinna! Dock ville jag försona, så godt jag kunde, den gudomliga och mänskliga rättvisan. Jag ville angifva mig, så snart jag skulle komma hem, för lagens handhafvare. Men han, min man, bad och besvor mig, att jag skulle afstå derifrån. Han skulle hårdast och svårast drabbas af min angivelse, sade han. Ännu, ack ännu var ej mitt hjerta kallt för honom, och han kunde därför förmå mig att svärja honom en helig ed, att aldrig för någon yppa ett ord om detta, förr än han var död. Han ville, att också det senare villkoret skulle borttagas, att jag i alla händelser skulle förtiga mina och hans brott, äfven om han ej mera lefde; men i denna punkt gaf jag ej efter, och han måste nöja sig. Det var också alla utsigter för, att han skulle öfverlefva mig.

Att längre vara hans maka var mig ej möjligt, och vi blefvo skilda. Någon tid derefter fick jag bref från mina förut omtalade släktingar, till hvilka jag skrifvit flere gånger. Deras svar var så varmt och innerligt, att jag vardt rörd deraf; sådana känslor hade jag aldrig af dem erfarit. I brefvets sista del fick jag dock veta

något, som kanske bidrog att stämma dem mildare; jag hade helt oväntadt fått ett arf, som gjorde mig rik. Jag reste hem till Sverige och tog först vägen till denna socken; jag ville tala vid qvinnan. Då jag kom hit, fick jag höra, att straffet redan nått henne; hon hade blifvit mördad. För brottet misstänktes skarpt ett tattarfölje, som dragit fram genom bygden, men som intet bindande förekom mot dem, gingo de fria. Stundom kom den vansinniga föreställningen mig före, att barnet ännu lefde, men genom den omnämnda qvinnans död voro alla spår bortsopade. Hoppet uppgaf jag dock ej genast, och af den orsaken inköpte jag detta ställe för att få vara på denna ort, der missgerningen blifvit begången.

O, om ni visste, hvilka qual, jag lidit under dessa år! Men sorgen har drifvit mig till Herrens fötter, och jag vet, att han förlåtit mig; och likväl kan jag aldrig förgäta min synd och min sorg.»

Hon teg, och satt en lång stund nedlutad med hufvudet i handen.

»Men nu får jag bekänna,» utbrast hon. »Jag har bekänt för eder, herr kyrkoherde; äfven för den verldsliga rättvisans handhafvare vill jag bekänna, så att det straff, som jag förtjent, må drabba mig.»

Hon slutade; alt var sagdt. Jag tänkte en lång stund öfver det svar, jag skulle gifva. Gagnade det till något, att hon angaf det begångna brottet, då de båda, som deltagit deruti, voro döde? Hon var ju, hvad på henne ankom, oskyl-

dig. En egendomlig brottmålshistoria, och nya lidanden för henne, det vore alt, som kunde er-nås genom en angifvelse.

Jag sade henne detta och framhöll, att liksom hon sökt och funnit förlåtelse hos Gud, så hade hon äfven genom sin ånger, sin nya lefnad och sin bekän-nelse försonat samhällets kraf, och att hon var allde-les oskyldig till barnets död. Men hennes beslut var orubbligt, och hon bad mig uppgifva någon, inför hvilken hon skulle kunna afgifva sin bekän-nelse.

Då alla mina försök att få henne att afstå från den fattade föresatsen voro fåfänga, nämde jag ortens tillförordnade domare, vice häradshöf-ding Granholm, såsom den, inför hvilken hon kunde omtala, hvad jag nyss fått veta. Jag hade, som jag förut sagt, lärt mig under den korta tid, han vistats på orten, känna honom såsom en mycket vänlig man, och hoppades, att han skulle kunna bidra att lugna och trösta den olyckliga qvinnan, så att de sorgliga förhållandena ej skulle behöfva dragas inför allmänheten.

Som det ännu ej var långt lidet på dagen, skref jag några rader till Granholm och sände kusken att hemta honom; hans bostad låg blott på omkring en mils afstånd från gården. Fru Palmsköld och han hade ej sett hvarandra förut, emedan han endast en kort tid vistats på orten.

Då han kom, förde jag in honom för att före-ställa honom. Hans åsyn verkade underbart på den olyckliga qvinnan. Hon sprang upp från stol-len, på hvilken hon setat, sträckte ut sina armar och stirrade oafvändt, utan att säga ett ord, på

den unge mannen, hvilken, förvånad öfver detta emottagande, ej heller kom sig före att yttra något. Jag för min del trodde, att sorgen skakat den stackars qvinnans förstånd.

»Hvem är ni?» utropade hon slutligen med darrande stämma, »hvad heter ni?»

Jag trodde, att hon ej hört namnet och upprepade det ännu en gång.

»Nej, nej,» utbrast hon nästan vildt. »Ni kan ej heta så. Hvilket är ert rätta namn?»

»Mitt rätta namn,» och hennes rörelse syntes hafva meddelat sig åt honom, ty hans röst darrade, »mitt rätta namn det känner jag ej, ty jag är ett hittebarn.»

»Huru, när, när och hvar blef ni funnen?» och hon fattade hans hand på det sätt, som jag föreställer mig, att en drucknande griper efter halmstrået.

Nu var det den unge mannens tur att några ögonblick stå mållös.

»Här, i denna trakt är jag funnen för två och trettio år sedan,» utbrast han slutligen.

Hade jag ej i mina armar mottagit fru Palm-sköld, så hade hon sjunkit till golvet; och de sista orden hade kommit henne att förlora medvetandet.

Jag kunde ej längre tvifla på, att något underbart här hade försiggått.

»Herre, huru outransakliga äro dina vägar,» utbrast jag, i det jag nedlade den afsvimmade på soffan.

»Hvad betyder detta? O, säg hvad det betyder,» frågade den unge mannen och fattade min hand.

»Hon,» jag visade på den afsvimmade, »hon är eder moder!»

Han kastade sig på knä vid soffan och fattade hennes hand, som han öfverhöljde med kyssar.

Efter ett par minuter slog hon upp sina ögon; hennes blick föll på honom, och ett skimmer af glädje drog öfver det bleka ansigtet.

»Min son!»

»Min mor!»

Och länge tego de båda.

Mor och son voro de äfven, och underbart var det sätt, hvarpå de blifvit förda tillsammans. Det var naturligtvis Granholms likhet med den af lidne mannen, som orsakade att upptäckten så snart skedde. Af hvad han nu berättade, vill jag anföra följande:

»Af den ädle man, som jag ansåg för min verkliga fader, fick jag för ungefär ett år sedan, då han låg på sin dödsbädd, veta, att jag var ett hittebarn. En natt, han uppgaf år och dag, reste min fosterfader — han var då kusk hos en baron B. — ensam genom denna trakt. Han hade skjutsat baronen och hans friherrinna till staden, som låg omkring sju mil från hans då varande hem. Då han skulle draga in täckvagnen, hörde han något ljud inifrån densamma, och då han såg efter, fann han mig, inbäddad i en så kallad svepask. När jag blifvit inlagd, kunde han ej med bestämdhet veta. Han hade under vägen

ett par gånger haft hästarne frånsända och gifvit dem vatten. Vid ett af dessa tillfällen hade han märkt, att en qvinna gått tätt förbi vagnen, men hade ej då kommit att gifva närmare akt derpå; detta hade tilldragit sig vid Qvarnbäcken i denna församling.

»Mina fosterföräldrar voro barnlösa och beslöto att som eget barn upptaga den varelse, som sålunda blifvit gifven i deras händer. Ingen spaning efter mina föräldrar gjordes; ja församlingens prest och mina fosterföräldrar voro de enda, som hade reda på, att jag var ett hittebarn. Efter en tid flyttade min fader till en annan trakt af landet, der han fått en inspektorsbefattning. Vid det tillfälle, jag förut omnämnt, fick jag kunskap om, att jag var ett hittebarn. Jag sökte därför att få en befattning i denna trakt, för att kunna anställa forskningar efter mina föräldrar. Jag var i begrepp att delgifva kyrkoherden min hemlighet, då edert bref, min mor, kom imellan.»

Fru Palmköld adopterade Granholm såsom sin son; att han i verkligheten var det, derom hade blott vi tre kunskap. På »bleka nådens» lefnadsafton föll rikt med solsken.

En tid härefter gifte sig Granholm. Fru Palmköld bar hans förstfödde till dopet. »Huru god har ej Gud varit mot mig,» sade hon efter dopelseakten till mig, och tryckte den lille gossen till sitt bröst.

Från banmästarns stuga.

Det var en lugn och fredlig trakt, i hvilken Hallboda socken låg. Så långt man kunde minnas tillbaka, hade inga gröfre brott här blifvit begångna, och sällan stängdes dörrarne med lås, om också alt folket var ute på åker och äng, eller försänkt i sömnens armar.

Lifvet gick sin jämna gång derstädes, ungefär som det gått i fars och farfars tid. Det nya med dess oro och bråk ville man ej veta utaf. Man var gammalmodig af sig, kanske litet efter sin tid till och med; men man ville ej byta bort, hvad man hade, med dess fridfulla lugn, mot det okända nya, som kunde väcka mera lif, men också gifva anledning till split och förändringar.

I denna trakt tjenstgjorde jag en tid, och just i de dagarne inträffade något, som vände upp och ned på en hel mängd förhållanden. Herrar med mätkedjor och ritbord drogo fram genom trakten, stakade upp linier, mätte bergshöjderna och undersökte åstranden. Folket sprang nyfiket efter dem för att höra och se. Det gick snart ett sorl genom hela bygden, man pratade om den stora nyheten: en jernväg skulle gå fram här.

Men sedan den första undran lagt sig, kommo bekymren. Per skulle mista ett stycke af sin åker, Pål var rädd att gnistor skulle falla på taket till den nya logen och så vidare. Men det, som uppväckte största och allmännaste oron, var den skara arbetare, som skulle komma. Man kände genom ryktet, huru de plägade fara fram, och ryktet brukar sällan göra folket bättre. Smeden i kyrkbyn hann ej till att få alla nya lås färdiga, och »jernhandlarens» hela förråd af pistoler blef uppymdt. Man sökte bereda sig på hvad komma skulle.

Och så kom verkligen stormen.

Jag tänker ingalunda skildra jernvägsarbetarnes bragder, ehuru det nog kunde förtjena sitt kapitel, detta tygellösa lif, som de förde. Jag vill blott nämna, att en af de värsta sällarne hette Sven, »Smålands-Sven», som han kallades efter sin hembygd. Ännu mins jag så väl, då jag såg honom första gången.

Detta var en förmiddag. Jag hade gått ut för att se, huru en bank utfyldes. »Smålands-Sven» hade redan då vunnit ett stadgadt rykte, ty värr icke i bättre mening. Jag var emellertid nyfiken att få se honom och frågade ingenjören, hvar han höll till.

»Der går han,» svarade denne, och visade på en högväxt, bredaxlad karl, som sköt en skottkärra. Kärrans skrof var tillökadt genom påspikade bräder, så att hon syntes rymma dubbelt så mycket som de andra, men ändå sköt hennes egare fram henne lika lätt, som om hon haft vanlig storlek. Hans ansigte hade intet obehagligt;

tvärtom hade det varit vackert, om det varit »tillhyfsadt», och håret ej så mycket påmint om vilde. Kläderna voro ej stort bättre vårdade, men på det hela taget var han just icke sämre i detta fall än de andra. På min fråga, hvarför han fått tag i en större kärra än de andra, svarades:

»Å, han är en tok i många fall. Han arbetar i dag också för en kamrat, dalkarlen, som ligger der uppe i backen och är sjuk, och han gör således dubbelt dagsverke. På det hela taget tror jag »Smålands-Sven» är en beskedlig själ, fast han är oregerlig som en björn, som blifvit tagen från skogen.»

Den nya jernvägen fick jag ej så snart befara, ty jag lemnade orten, innan den på långt när var färdig.

»Ja, måtte vi nu, när vi råkas igen, hafva lifvet i behåll, armar och ben törs jag knapt tänka på,» sade prostens leende, då jag steg i vagnen för att resa.

»Kanske du borde vänta, tills de kommit förbi,» sade prostinnan. Sång, eller rättare skrål, ljud nämligen på vägen, hvarigenom tillkännagafs, att en skara järnvägsarbetare tågade fram.

Men vi reste dock. Jag blygdes för att visa någon fruktan, men min körsvän lät intet sådant skrymteri falla sig till last, utan bad enträget, ehuru utan framgång, att få vända. Då vi kommo till den första grinden, råkade vi den stojande skaran. De stodo samlade i en skock, så att vi ej kunde komma förbi, och läget började blifva något vådligt. Då öppnades dörren till kyrkvaktarens stuga och en person skyrdade ut

det var kyrkvaktarens dotter, Greta, en ung flicka på aderton år eller så omkring. Utan att låtsas om de stojande karlarne, öppnade hon grinden. Det blef någon rörelse bland männen och vägen vardt fri. »Smålands-Sven» sköt med väldig arm de motsträfvige åt sidan. Jag hann ej tacka den raska flickan, ty pojken gaf den lättfotade hästen ett rapp med piskan, och djuret ilade bort med pilens snabbhet. Då jag såg mig tillbaka, var flickan redan på stugans trappa och försvann snart inom dörren.

»Hon är icke rädd af sig, Greta,» anmärkte jag.

»Rädd? Nej, tycker pastorn det! Fast hon är liten af sig och fin till sättet som . . . som en fröken» — han sökte en stund efter ordet — »så är hon inte rädd för arbete eller det, som är anskrämligt. Ja, om än pastorn vill tro mig eller inte, hon brukar gå genvägen förbi kyrkogården, när hon går hem, om det också är sena qvällen, och hon är mol ensam.»

Då jag kom på min nya plats, skickade jag med första brefvet till prosten en liten gåfva till min »räddarinna», men sedan glömde jag att vidare höra efter henne, då jag skref, hvilket ej heller inträffade så ofta.

Det förflöt fem år, eller så omkring, innan jag återsåg denna trakt, och då for jag fram, dragen af den vindsnabbe, brusande ånghästen. Samma ljufva landtliga lugn hvilade öfver nejden, som dock i ett och annat såg något olika ut. Rågen syntes växa frodigare, stenhögarne vid åkrarne voro större och dikena djupare. Husen hade i allmänhet ett prydligare utseende, och rödfärg tyck-

tes hafva gått åt i betydlig mängd. Alt detta föll mig strax i ögonen, då jag stack hufvudet ut genom vagnsfönstret.

»Det blef ej så farligt, tror jag, fastän jernvägen kom,» yttrade jag till en landtman, som satt midt emot mig i vagnen.

Hvad han svarade, fick jag dock ej höra, ty ånghästens pipande tillkännagaf, att vi voro i närheten af stationen. Nu foro vi förbi kyrkan, nu skymtade prostgården fram mellan träden, och så hålla vi stilla och rusa ut.

Se, prostfar, prostmor, och hela familjen stå på banhallen och välkomna mig!

»Farbror och faster ha både lif, lemmar och helsa qvar,» sade jag, då vi vandrade af till prostgården.

Man skrattade vid tanken på afskedet och de ord, som då yttrats. Sedan vi kommit under tak, föll talet på gamla bekanta. Jag kom ihåg Greta, hjeltinnan från grinden och landsvägen, samt frågade efter henne.

»Å, har du inte hört det. Ja, det hafva vi glömt att skrifva om,» utbrast prostinnan.

»Tyst nu, tyst nu, låt mig berätta,» bad prosten. Han ville så gerna omtala tilldragelser ensam, och man lät honom alltid få tillfredsställa denna böjelse, och detta så mycket hellre, som han berättade väl. Han började:

»Du vet Greta var en rar tös, mitt bästa läsbarn på många år. Hon var djerf och tilltagsen, fastän ingen skulle kunnat tro henne derom, liten och vek, som hon var. Aldrig höll hon sig heller undan, om ock arbetet var tungt. Ja, ja, det der

vet du förut! Nå, kan du tänka dig, ja, 'Smålands-Sven' behöfver jag ju inte beskrifva? Kan du tänka dig, att Greta blef hans hustru!»

»Å, det var sorgligt,» utbrast jag, blott alt för väl ihågkommande nämde person.

»Ja, så sade vi också, och sökte på alla vis afråda henne. Men det half ej. Hon var ej ens rädd för att gifta sig med 'Smålands-Sven', och hvad hon fått i hufvudet, stod ej till att taga dän!»

»Nå hur gick det för henne nu, stackars Greta?»

»Hur gick det? Ja, det kan du väl tänka dig. Han var ju en halfvilde, en slagskämpe af värsta sort. Fortsättningen kunna vi spara.»

Han vände sig till piphyllan, tog en stoppad pipa och tände på. Jag ville ej fråga vidare. Jag viste, att han och hela huset hade hållit så mycket af Greta, och det skulle helt visst smärta honom att tala om den stackars flickans olycka.

På hans förslag gingo vi nu ut att taga ett skolhus, som man höll på att uppföra, i beskådande.

Stugorna hade fått, som jag förut anmärkt, ett prydligare utseende. Här och der voro nya uppförda. Så låg, ett stycke från kyrkovaktarens stuga, ett nytt hus, som tillkännagaf genom sitt bygnadssätt, att det hörde jernvägen till. Den forna stenbacken var förvandlad till en den täckaste lilla trädgård, och vinrefvan klängde sig så yppigt omkring förstuvistens pelare.

»Derinne bor banmästarn,» sade prosten och visade mot stugan. »Har han ej en täck bostad?»

»Jo, det har han visst. Det måtte ha varit ett styft arbete, innan han fick den här backen sådan?»

»Var säker på det du! Han har lika fint och treffligt inuti. Kom, skall du få ett glas källvatten, hvars make man får leta efter.»

Vi gingo upp till den nätta bostaden, hvars dörr stod öppen. Ett friskt skratt ljöd oss till mötes. På golfvet derinne stod en högväxt man och vid hans knän en liten gosse på ett par, tre år, som otåligt ryckte honom i rocken. Hvarför den lille så gjorde, kunde man lätt förstå, ty mannen hade tagit modern på sin starka arm och höll henne så upplyftad, att gossen ej kunde få tag i henne. Det var en vacker tafla, som dessa tre bildade.

Vid det buller, som våra steg gjorde, vände qvinnan sitt leende ansigte mot dörren. Hon blef röd ända upp i pannan, då hon märkte, att främmande personer åsett leken, och med ett lätt hopp stod hon på golfvet.

»Nej se Greta, nej det är ju 'Smålands-Sven'!» Dessa utrop undfölo mig ovilkorligen, då jag såg dem. Hade jag ej förut hört början på Gretas historia, hade jag ej i den ståtliga, kraftige mannen kunnat igenkänna den förre vildsinte jernvägsarbetaren.

»Ja här har du nu slutet på min afbrutna historia,» sade prostén.

»Ja, ja, ett sådant försök lyckas med Guds hjälp för en och annan, men jag vill ej råda en hvar att våga det,» fortfor han leende och klappade banmästaren på axeln. Denne såg med stolthet på sin hustru, men hon vände sig, rodnande på nytt, till skänken för att taga fram vattglaset.

Friarebref.

Då jag en vacker dag satt i min kammare på prostgården, steg en af torparne in till mig. Han var en i både rörelse, tal och tankar långsam person, och därför dröjde det länge, innan han väl kom in, fick dörren stängd och mössan af hufvudet. Sedan dessa viktiga saker voro fullgjorda, utträttade han sitt ärende, hvilket drog om en lång stund. Han hade borta på skogen funnit ett gräflingsgryt, och som han visste, att jag intresserade mig för djur och deras lefnadssätt, ville nu den beskedlige karlen underrätta mig om saken, så att jag skulle kunna taga fyndet i skärskådande. Jag blef helt glad öfver underrättelsen, och beslöt att genast följa »Torpar-Jan» till stället, som låg så der en tre fjerdingväg bort, på en utskog, som hörde till prestgården.

När vi gingo öfver gården kom »Ladugårds-Lotta» i vår väg. Hon var brorsdotter till Jan, och underligt var således ej, att hon stannade vid mötet.

Sedan de vanliga spörsmålen om helsan voro undanstökade, kom Jan ihåg, att han hade ett ärende till henne också.

»Ja har alt en kumsjon te dej,» sade han. »Ja va' bort te Lid socken i förra vecka.»

»Å, va ni så.»

»Ja, mor va' me' ho ock. Ja råka Hans, som tjente som dräng här i fjol.»

»Å, gjorde ni så.» Lottas breda ansigte vardt hvarken bredare eller smalare vid denna underrättelse, och de frodiga kinderna höllo färg som förut.

»Han helsade så flitigt och frågte hur det var med helsan.»

»Hi, hi, inte plär ja' vara krallig och ohel-sosam inte.» Hon fnittrade helt godt öfver en så enfaldig förmodan, som att hon ej skulle vara frisk.

»Å så skickade han ett bref me te dej.»

»Ett bref! Ja' som aldri fått någe tocke förr! Men de' va' då alt för tokigt, att ja inte kan läsa skrifvet.» Hon såg något bedröfvad ut vid denna tanke.

»Ja, si om mor eller jag kunde läsa, så skulle vi hjelpt dej, men kanske pastorn här ville vara så gemen och beskedlig, om du ber honom så.»

»Ja gerna, bara jag ej får veta hemligheten då.»

»Å tack då, det vore då för beskedlit!»

Jan kände i fickorna. »Ja, si brefvet de' har ja' då inte me' mej. Nu mins jag! Jag stack upp det på fönsterhylla. Du kan väl få't, när ja' kommer hit nästa gång, det blir väl inte långt te, inte.»

Vi gingo åt hvar sitt håll. Icke ett spår af nyfikenhet eller längtan efter det märkvärdiga, oväntade brefvet kunde märkas hos Lotta.

Det upptäckta gräflingsgrytet var verkligen bebodt, men vi gjorde intet vid detsamma; vi beslöto dröja en tid af fjorton dagar med gräfningen, ty vid den tiden hoppades jag komma öfver ett par gräflingsungar.

När jag efter den tidens förlopp kom åter på sagde dag, var Jan redan på platsen. Vi arbetade nära en hel dag med att finna rätt på alla de krokiga gångarne, som än gingo under jordfasta stenar, än trasslade in sig bland granarnes och tallarnes rötter. Slutligen belönades dock vår sträfvan. Jag kom öfver två vackra, något försigkomna ungar, med hvilka vi gingo in i Jans stuga.

Under det vi sutto här och språkade, kom jag att kasta ögonen på fönsterbrädet, der ett hvitt papper stack fram. Lottas bref kom mig dervid genast i minnet.

»Har fader Jan ej lemnat fram Hans' bref än?»

»Nej, ja' har inte haft vägarne deråt, men kanske en borde se te, att ho' finge't nu snart,» svarade Jan på sitt vanliga, långsamma sätt.

Som jag nu tillbjöd mig att taga det med, så var det nu utsigt för Lotta att få denna något förlegade skrifvelse. Att utanskriften var litet krånglig att taga reda på, hörde ej till det ovanliga; men en besynnerlig tingest, som var ritad öfver det munlack, hvilket inneslöt hemligheterna, väckte deremot min uppmärksamhet.

»Hvad skall det här betyda, ni mor Lisa,» frågade jag. »Det ser ut som en rofva med stora blad.»

»Nej, så pastorn kan vrida te då!» skrattade Jans gumma och såg småleende på den hieroglyf-

artade ritningen. Måhända hade hon från sina unga dagar kännedom om, hvad dylika tecken kunde betyda. »De' ä' ju ett hjärta, som håller på te brinna, vet ja'!»

»Åh, hvad säger ni, mor Lisa! Då är det säkert fråga om frieri i brevet?»

»Det kan nog hända de',» myste gumman.

»Och brevet, som nu legat här i tre veckor! Hvad Hans skall vara otålig, att intet svar kommer!»

»Han får väl ge sej te freds, vet ja',» svarade mor Lisa.

»Nå Lotta, nu kan du få ditt bref,» sade jag, när det förmodade föremålet för Hans' ömma låga mötte mig vid hemkomsten. »Kan du veta, hvad detta är?» Jag visade henne Hans' märkliga försök i teckningskonsten.

»Nej se en tocken att vara påböttig!» Det kom litet mera lif i de tennknapplikt glänsande ögonen. »Han har ju ritat upp ett hjärta me' brinnande eld i toppen.»

»Det är säkert något viktigt, du Lotta.»

Hon tog brevet i sin hand, tittade på den ena af sina bastanta fötter, som hon sköt fram en bit, och sade: »Skulle pastorn vilja vara så gemen och läsa de'?»

»Men det kan vara riktiga hemligheter i det här brevet, och så tror jag det är också!»

»Ja, men si dom får jag inte reda på, om jag inte fått veta, hva de står skrifvet.»

Detta var otvifvelaktigt fullkomligt sant, och som Lotta ej syntes vara det minsta förlägen, bröt jag Hans' skrifvelse och läste. Efter många försök och åtskilligt arbete lyckades jag få innehållet

klart. Det var verkligen ett friarebref, och Hans hotade att, om Lotta ej blef hans »lille ven ogg hostro» — skulle han flytta till staden, som låg ett par mil bort, och taga tjenst der.

Lotta stod och såg på sin sko, hvars spets rörde sig upp och ned. Sedan hon fortsatt dermed en stund, utan att säga något, stack jag brevet i hennes hand.

»De ä' allt något som jag skulle be om, om jag tordes.»

»Det törs du nog; säg ut, hvad det är!»

»Jo, pastorn vore alt för innerligt beskedlig, om han skrefve svar på de här åt mej.»

»Det skall jag! Hvad vill du jag skall skrifva?»

»Åh det förstår pastorn ju mycket bättre än ja'.»

»Ja sätta ihop brevet, det skall jag nog göra, men du förstår, att inte jag kan veta, hvad svar du vill ge Hans. Skall jag skrifva, att du vill ha honom till man?»

Lotta såg upp med yttersta förvåning målad i sitt annars så uttryckslösa ansigte.

»Nog förstår väl pastorn, att jag vill gifta mej me honom,» utbrast hon, nästan häpen öfver min enfald.

Efter en så tydlig upplysning kunde jag ej hysa något tvifvel om, hvad svar Hans skulle hafva. Jag skref följaktligen, att Lotta skulle blifva hans vän i lif och död, och att skrifvelsen var tillfredsställande, det kan man finna deraf, att Hans och Lotta nu äro ett par, och ett lyckligt par till på köpet.

klart. Det var verkligen ett fränstreck och hans
 hotade att om Lotta ej blev hans hustru och
 hustru skulle han flytta till staden, som jag ett
 par mil bort och taga tjänst der. Han sa vidare att
 Lotta stod och såg på sin sko, hvans spets
 förde sig upp och ned. Sedan hon förtant der
 med en stund utan att säga något stack jag biff
 vet i hennes hand. Jag sa till henne att
 De i allt något som jag skulle se om om
 jag förder jag skild at jag jag var ett
 Det förs du nog; säg ut hvad det är som
 Jo, pastorn var all för innerligt beskeddlig
 om han skrivt svar på de här åt mitt
 Det skall jag! Hvad vill du jag skall skriva
 /h det första pastorn ju mycket bättre än jag
 Ja satta ihop biffvet, det skall jag nog göra
 men du försär att inte jag kan veta, hvad svar
 du vill se Hans. Skall jag skriva, att du vill ha
 honom till mans? Han är en gammal
 Lotta såg upp med yttrats förvåning insänd
 i sitt ansas så utvackelosa ansigtet
 Nej förtal, ja, pastorn, att jag vill gifva
 mig med honom, utbrast hon, sålän han en
 ver min ensald. Jag sa till henne att hon
 Efter en så tydlig upplysning kunde jag ej
 hys något tvivel om hvad svar Hans skulle
 hafva. Jag stod följaktligen, att Lotta skulle
 blija hans vän i lil och död, och att skilvaken
 var tillfredställande, det kan man ännu derat, att
 Hans och Lotta nu äro ett par och ett lyckligt
 par till på köpet. Han sa till henne att hon
 nu skulle vara hans hustru och att hon
 skulle bli hans hustru och att hon

Till marknaden.

FRÅN LAND OCH STAD.

FRAN LAND OCH STAD

Till marknaden.

Solen, som tittade fram mellan grantopparne, strödde frikostigt ut sitt guld öfver det daggstänkta gräset, de fuktiga med morgonvinden seglande spindelväfvarne och tittade in genom det åt öster liggande fönstret på soldatstugan. Hon fann folket redan i rörelse, ty far sjelf skulle gå till marknaden. Han putsade ännu en gång kläderna, tog på sig mössan och steg ut, krökande ryggen i den låga dörren. Hustrun följde med, och de stodo båda på förstugubron.

Nedanföör gick en ung ko och betade, ledd af den äldsta flickan. Djuret var välfödt, och huden glänste riktigt, då solljuset föll på. När husbondfolket kom ut, lyfte kon på hufvudet och sträckte nosen mot ämbaret, som hustrun hade i handen. I djupa drag tömde djuret i sig den läckra drycken, hvars tillredning gjort ett djupt hål i soldatens mjölförråd.

»Drick du, Docka, det är dig väl undt,» sade qvinnan och klappade djuret på halsen. »Å, jag mins, som det varit i går, när jag bar in dig i kätten första gången.»

»Å mins mor,» sade flickan, som höll i tåget »när Docka var så sjuk, att vi trodde, hon skulle dö, och far bar ut henne och lade henne i solskenet här nedanför fönstret?»

»Ja, men mins du, Stina, när hon kom ut på backen för första gången? Då sprang hon efter mig» — det var med en viss stolthet den åttaåriga lille karlen påminde om den märkliga tilldragelsen, »och knuffade omkull mig, så att jag kom på hufvudet i stora enbärsbusken, och så sprang Docka hit och stälde sig med framfötterna på trappan och bölade, när hon fick se mor i dörren.»

Docka tycktes väl känna till, att hon nu kunde taga sig vissa friheter, ty hon sträckte, sedan hon slutat med mjöldrycken, ut halsen, så att hon nådde blommorna, som voro planterade på det lilla landet framför fönstret. Stina släppte efter på tåget och tittade på far och mor för att se, om de skulle säga något, men ingen gjorde min, att flickan skulle föra djuret derifrån. Och så drog Docka med sin sträfva tunga in en hel blomqvast i munnen.

»Docka, Docka, hvad tar du dig till! Jag menar qvigan förstår, att hon skall bort, och därför vet, att en inte räknar så noga på, hvad hon tar sig för.» Det var hustrun som talade och nu drog hon förklädssnibben upp och torkade sig i ögonen dermed, då mannen steg ned och tog tåget ur flickans händer.

»Se dig nu väl för, kära Nord, till hvem du säljer kräket,» sade hustrun, »så att inte Docka

kommer till elaka människor och får slita ondt och handteras illa.»

»Ja, det kan du lita på, att jag skall göra,» sade mannen, drog på tåget och hade djuret ut på vägen. »Om det är nån beskedlig, som jag känner, så skall han alt få henne, om också en annan skulle bjuda ett par riksdaler mer.»

»Adjö, Docka lilla, adjö Docka lilla,» ropade barnen, och från två sidor sträckte sig händer med bröd fram. Och Docka förstod välmeningen, ty hon tog båda brödbitarne, och tuggade dem på sitt långsamma sätt.

Man stod vid grinden, som ledde till vägen; längre fick ingen följa med. Barnen började storgråta, hustrun höll förklädet för ansigtet, och den qvarvarande kon, som såg kamraten gå sin väg, råmade ängsligt. Vid vägkröken, just som de bortgående voro nära att försvinna, vände Docka på hufvudet, såg sig tillbaka och svarade på kamratens afskedsrop; det såg ut, som hade djuret känt, att hon nu aldrig skulle få återse det ställe, der hon vuxit upp och blifvit så väl vårdad.

Länge stodo modern och barnen qvar vid grinden, och när de så gingo hemåt, voro stegen tunga och ögonen våta.

Slutad lek.

Under den tid jag som informator vistades på Högby gård i X. socken, brukade jag ofta om sommaren de stunder, jag hade fria, med boken under armen vandra ut på egorna och slutligen taga plats under de skuggrika träden i någon skogsbacke. Vanligen blef det här icke så mycket af med läsningen. Jag tyckte mer om att blicka upp på den blåa himmelen, med ögonen följa de lätta skyarne och lyssna till fågelqvittret, än att titta på de små svarta figurerna i boken.

Här låg jag nu en eftermiddag i en skogsbacke, strax vid vägen, och drömde på mitt vanliga vis, då jag fick höra lätta fotsteg på vägen. När jag såg ditåt, varseblef jag genom springorna på gärdesgården, att den, som störde mina drömmar, var Maja, dotter till torparen på Högstugan. Som jag var väl bekant med alt folket i trakten, kände jag också henne. Hon var så der sexton år omkring, och rätt vacker för resten, men en yrhätta, som ingen rätt kunde med för hennes otaliga upptågs skull. Elak var hon dock ingalunda; det var blott en öfverdrifven munterhet,

som gaf sig luft i hennes tilltag. Hon var ännu en barnunge, fastän hon läst sig fram för ett par år sedan, närmast lik en yr och odygdig pojke, och detta blef jag också nu vitne till. Inne i hagen gick nämligen en fölunge, en lekfull krabat, som aldrig känt selens eller piskans tyranni. Maja och han voro goda vänner, det kunde man se. Han gnäggade gladt och sprang emot flickan, som genast var redo, och nu jagade de muntra kamraterna hvarandra omkring träd och buskar för att om en stund åter sammanträffa, då fölungen gned sitt hufvud mot hennes hand eller lekfullt nafsade efter fingrarna.

Men nu hördes åter steg. De kommo ej från ländsvägen, utan från den mindre byväg, som ledde ned till prestgården, hvilken låg i närheten. Snart syntes en ung student. Han stannade, då han blef varse flickan, och hon å sin sida upphörde med leken. Båda sågo en stund på hvarandra.

»Se Maja,» utropade han gladt, gick ned bland buskarne och räckte henne handen.

Jag kände igen honom. Han var son till den för några år sedan aflidne presten, och hade nu helt visst varit på besök i det forna hemmet.

»Karl, å herr Karl,» rättade hon sig. »Jag hade så när inte känt igen honom,» fortsatte hon något förlägen. »Han har blifvit så stor och så . . . så . . .» Hon afbröt sig. »Brun,» tillade hon slutligen.

»Och du, Maja, du har också blifvit så stor och så . . . så . . .,» han härmade flickan och skrattade.

»Hvarför säger Karl så der,» frågade hon, »hvad har jag då blifvit för slag?»

»Det skall du strax få veta,» svarade han skrattande. »Är du nyfiken?»

»Å pytt san, nyfiken!» hon skrattade trotsigt. »Men så länge sen jag såg herr Karl! Hvad skall han bli? Prest kanske, så få vi höra honom predika här i kyrkan?»

»Prest? Nej du, mer än så! Jag skall blifva en doktor, en sådan, som kan bota folk, som är sjukt. Det skall jag bli.»

»Då tål alt Karl vid att bli en bättre doktor än han var, när han skulle bota Lasses katt, som dog af kureringen!»

»Sånt der passar inte att påminna en doktor om,» svarade studenten skämtsamt, »Säg mig i stället, hur de må hemma hos er?»

Nu följde en redogörelse för folket i orten, huru somliga dött, somliga flyttat bort, åtskilliga gift sig och så vidare, och sin berättelse kryddade Maja litet emellan med en lustig anmärkning eller en påminnelse om tilldragelser från den tid, Karl och hon lekt tillsammans der på backarne.

Den unge studenten såg på sin klocka.

»Nej, här står jag och pratar med dig,» sade han, och jag borde för en god stund sen hafva varit nere vid korsvägen. Men det är du, ostyriga Maja, mins du, att vi kallade dig så, det är du, som narrat mig att dröja.»

»Å, herr Karl har nog inte så brådt! Kan tänka, de der sjuka, som herr Karl skall bota, ligga och vänta kan jag tro.» Hon skrattade litet spefullt.

»Du är dig lik, på sätt och vis. Men du skall besinna, att jag nu är en spänglärd karl och det går inte an att prata så der med mig nu mera.» Den blifvande läkaren tog på sig en viktig min, satte armarne i sidan och såg på flickan så allvarsam, som den med möda undertryckta skrattlusten tillät.

»Jo, en skall si! Men än får han alt dröja en stund. Så här går det till!» Och innan han hunnit hindra det, hade flickan ryckt studentmössan af hans hufvud och sprungit med sitt rof bakom en stor sten, som låg der.

»Din otäcka unge.» Han såg på en gång glad och småförargad ut, och sprang efter Maja för att taga igen sin skatt.

Nu började en liten kapplöpning mellan buskar och stenar, men Karl var snabb på foten, och snart hade han Maja fatt, och mössan, efter ett par ryckningar, i sin hand.

»Det bör du ha straff för,» och innan flickan hann göra något för att hindra det, hade han tryckt en kyss på hennes läppar.

Maja blef röd som ett bär. »Karl har blifvit . . .»

»Nej,» afbröt han, fattande hennes hand, »vet du hvad du har blifvit? Nu skall jag tala om det Du har blifvit — vacker, Maja! Farväl med dig!» Och inom några sekunder var han borta.

Men Maja stod qvar på samma ställe, med händerna fallna utefter sidan och blicken riktad åt det håll, der hennes barndoms lekkamrat försvunnit. Så böjde hon sig hastigt ned och tog upp något från marken. Det var kokarden, som

fallit från mössan, då Karl tog henne åter. Hon betraktade en stund den lilla prydnaden och tryckte den häftigt till sina läppar. Derpå bröt hon af ett blad och svepte in sin skatt deri.

Långsamt vandrade hon fram på vägen, som ledde till hennes hem. Fölungen sprang efter för att fortsätta deras afbrutna upptåg, men hon såg honom ej; leken var slutad.

En het dag.

nder fulla tre veckor hade ingen molnfläck fördunklat himmelen, hvarför värmen redan tidigt på morgonen — det var i början af augusti — började kännas tryckande. Här och der, i synnerhet i backsluttningarna, skiftade den förbrända marken i gult och grått, och då man såg ut åt fältet, syntes luften liksom darra i jordens närhet. »Solröken» steg upp från alla sidor och låg hela dagen lik en dimma rundt omkring synkretsen. Man blir både varm och lätjefull under sådana förhållanden. Jag satt därför nämnda morgon qvar längre än vanligt vid stranden af sjön, i hvars vatten jag nyss svalkat mig. Afunden regerade mig; det var gårdens kor, som voro föremålet för denna mindre vackra känsla. Hvad de mådde der de stodo i sjöstranden, till buken i vattnet, tuggande på bladvassen!

Bäst jag så satt, började sjön krusas mer och mer. Det begynte »blåsa upp», och vågorna slogo om en stund ända till öronen på korna, som måste draga sig närmare stranden.

Jag hade säkert länge njutit af den behagliga svalkan och vågornas söfvande plaskande, om ej

vinden fört med sig en temligen stark, obehaglig rök.

»Så, nu hafva de tändt på torfhögarna der nere på mossen,» tänkte jag och begaf mig till gården, som låg på ett par bösshålls afstånd från badstället.

Under träden, som beskuggade gångstigen, hade skördefolket tagit sin tillflykt vid frukoststunden. Men alla hade de ej slagit sig till ro, ty borta vid grinden stodo »Stall-Sven» och Elg, skogvaktaren, hvilken senare, då »andtiden» kom, måste lemna sin skog och deltaga i arbetet på fältet.

På andra sidan om grinden stod en af herrgårdsflickorna, den vackra Anna, huspigian, som synbarligen var den magnet, hvilken dragit dit ungersvennerna, hvilka båda i bildlik bemärkelse lågo för hennes fötter.

Den hederlige Elg, min lärare i den ädla jagtkonsten, hade det helt visst hett om öronen, der han stod. Hans stora, kraftiga gestalt tog sig bäst ut mellan skogens stammar; der var han »hemma hos sig», der kände han ingen tafatthet, och visste med sig sjelf, att han fylde sin plats. Men i denna fördelaktiga belägenhet kunde tyvärr Anna ej se honom. Det var förnämligast på gillena, i leken och dansen, som hon råkade Elg, och då, det måste jag vidgå, så mycket jag än värderade honom, då tog han sig ej rätt bra ut. Han var för klumpig och bar sig åt ungefär som en björn skulle göra, ifall denne skogens konung skulle nedlåta sig att dansa och leka; så tyckte

jag. Han hade säkert ej heller gifvit sig i leken, om ej Anna funnits der.

Stall-Sven, det var något annat; han var ett lejon bland sina likar och »petade undan» en hvar, när det gälde att uppträda som kavaljer, och Elg stälde han vid sådana tillfällen så lätt i skuggan. Ej underligt således, att Anna tvekade i valet. Hennes qvinliga instinkt sade henne kanske, att Elg skulle bli en bättre man, än den flygtige Sven, som hade ej så litet af dansmästare i sig. Men Stall-Sven, han var så fin och treflig i alla fall, och Elg, den hederliga själen, han var »upphuggen i skogen», en qvickhet, som det sades förskref sig från Stall-Sven sjelf.

Jag stod en stund stilla och betraktade de tre vid grinden, samt önskade, för Elgs skull, Sven lång väg bort, då det i detsamma ringde, till tecken att arbetet skulle börja. Elg vände sig strax från grinden och gick med långa steg nedåt gärdet för att i rätt tid hinna fram; men Sven gjorde sig ej så brådtom han. Då Elg skulle kasta en afskedsblick tillbaka, råkade han snafva på en dikeskant och — föll rak lång på marken. Helt visst höjde detta ej hans aktier, ty från de båda vid grinden hördes ett skallande skratt. Den olycklige skogvaktaren låtsade ej höra derpå, utan gick till sitt arbete, men såg sig ej mera tillbaka.

»Nu brinner det dugtigt på myren,» sade jag till min värd, Axel H., gårdens egare, då vi sutto vid frukostbordet.

»Brinner,» upprepade han. »Nej, min bäste du, det är bäst att låta bli att tända på något i denna torka, som gjort alt ting eldfångt som krut.»

»Men eld måste det väl ändå vara på något ställe,» invände jag och berättade, på hvad sätt jag blifvit fördrifven från badhuset.

»Bevare oss väl,» svarade Axel och blef helt allvarsam. »Rättaren måste väl aldrig, tvärt emot hvad jag befalt, tändt på? Åh nej, det har han nog icke gjort! Men ännu värre skulle det vara, om det vore skogseld på något ställe, i synnerhet i dag, då det blåser så starkt.» Han gick till fönstret för att se efter, om någon rök syntes, då i detsamma en pojke kom insättande i salen med andan i halsen och utropade:

»Patron, patron! Elden är lös på Norrby-skogen!»

»Hvad i all världen säger du pojke,» utropade Axel och ryckte till sig sin mössa. »Är elden lös? Hur har det tillgått?»

»De hafva 'basat hank', säga de,» svarade budet, som hade svårt att få fram orden, så häftigt hade han sprungit, »och nu brinner det så rysligt.»

Vi skyndade ut på gården. Här mötte vi Stall-Sven.

»Elg har sagt, att jag skall köra vattentunnor, sprutor och ämbar till näset,» sade han. »Skall jag göra så?»

»Visst, visst skall du det. Tag med så mycket sådant du kan, men låt det gå undan!»

Sedan bokhållaren hade fått tillsägelse att se efter, att brandredskapen blef ordentligt afsänd, skyndade vi ned mot sjön, der ekorna lågo. När vi nådde stranden, voro två af dem redan ett långt stycke ute och drefvos fram med kraftiga årtag. I dessa befunno sig de flesta af gårdens arbetare.

Elg hade tagit dem under sitt befäl, och, försedda med yxor, skyndade de nu att bekämpa den rasande fienden.

Vi båda, Axel och jag, stego i den enda qvarliggande ekan och följde efter. För oss gick det ej så fort, ty vi hade blott ett par åror, och vinden låg emot.

Norrbyskogen var till hufvudsakliga delen en häradsallmanning af tämligen stor utsträckning. Från denna skog utsköt i sjön en ganska stor halfö, hvilken blott genom ett smalt näs sammanhängde med fasta landet. Denna halfö, som tillhörde Hagadal, Axels egendom, var bevuxen med en särdeles vacker skog. Den kortsynta vinningslystnaden, som i vårt land förvandlat så många härliga skogar till öde stenbackar, hade ej här fått föryxan. Derfor var också skogen, vänner emellan, värd bortåt hundra tusen, efter hvad jag hört.

Vinden låg ifrån brandstället nästan rakt ned mot näset, der Hagadalsskogen och allmanningen stötte till sammans. Då vi här lade i land, ljödo redan yxornas slag oss till mötes. Folket var, under Elgs anförande, sysselsatt med nedfällandet af skogen.

»Måne det är rätt gjordt, Elg, att vi så här tänka på oss sjelfva? Borde vi ej skynda fram till branden och söka rädda »allmanningsskogen,» frågade Axel.

»Släcka elden derborta? Ja, vet patron, om vi voro ett par hundra karlar, så visst som vi nu äro femton, så skulle vi ändå ej kunna hejda elden förr, än han är nere vid sjöstranden. Vår Herre allena kan veta, om vi kunna hindra bran-

den att gå öfver näset. Om fyra, fem timmar ha vi honom här, och vi äro ej många till hjälpen. Hoj ja, raska tag karlar, raska tag var det ja,» slutade Elg.

Fördubblade föllo yxornas slag, och träd efter träd störtade brakande ned, afbrytande grenar och buskar i fallet. Men näset, så smalt det än syntes vara under vanliga förhållanden, var bredt nog, när det gälde att nedfälla den täta höga skogen, som växte derpå.

Folket arbetade som för lifvet, och svetten strömmade snart från deras anleten. Augustisolen brände hett från den molnfria himlen; vinden, som blåste ganska starkt, bragte dock föga svalka åt arbetsfolket, emedan skogen växte hög å båda sidor.

Elg betedde sig som en klok anförare och ordnade alt på bästa sätt för den fruktansvärde fiendens tillbakaslående. På mindre än en timmes tid var en smal uthuggning gjord rätt öfver näset; men mellanrummet var ännu allt för litet för att kunna göra verksamt motstånd. Stund för stund växte dock detsamma, och vatten östes, med den under tiden ankomna brandredskapens hjälp, rikligt öfver den gröna vallen.

Men faran närmade sig ock. Röken vardt alt tätare och drefs i stora moln fram med vinden. Med suset i skogen blandade sig ett egendomligt knastrande ljud från lågorna. Fåglar flögo skriande fram och togo vägen till halfön, tätt förbi oss. En orrhöna sprang flere gånger skrockande ända till de fällda träden, men vände åter tillbaka, bort mot branden, troligen hade hon kycklingar, som hon sökte rädda. Två harar skuttade tätt

förbi oss, och ormar, ödlor och ekorrar ilade bort öfver och under rishögarna. Det var ett upprepande i smått af hvad man har tillfälle att se vid en präribrand, efter hvad jag läst om dessa fruktansvärda tilldragelser. Vi arbetade alla utan afbrott, utan hvila, och de förfriskningar, som kringbjödos, voro väl behöfliga för att hålla krafterna uppe.

I bortåt fyra timmar hade vi sträfvat sålunda, då vi märkte, att den farligaste stunden var nära. Röken blef så tät, att det var svårt att andas, och stora, svarta sotflagor följde med. Hästarne, som voro spända för vattenkärorna, fnöso, stegrade sig och blefvo så vilda, att vi måste spanna ifrån dem; när de blefvo lösa, sprungo de under högt gnäggande bort, ut på halfön, och deras ängsliga skri ljödo likt klagorop i skogen. Hettan ökade sig mer och mer, och tungan lådde fast vid gommen; de längst hygget uppställda fyllda vattenkärnen anlidades flitigt, och alla öfverflödiga klädesplagg måste afläggas. Endast enstaka ord och utrop hördes, men samtala kunde man ej. Då och då ljödo Elgs kommandorop; han var fortfarande vår anförare, och hade ej den kraftige mannen så med ord som handling ledt oss, tror jag, att vårt arbete stannat af.

Med ett par af de qvinliga medlemmarne hade han en stund varit sysselsatt på den sidan af hygget, som låg åt branden. Ett stycke från de fällda träden hade han skaffat tillsammans en liten rad eller vall af torrt ris rätt öfver hela näset. När detta var gjordt, ropade han;

»Pass nu på allihop, och släck, om det skulle börja brinna der framme!»

Derefter antände han från flera ställen det torra riset, som lätt flammade upp. Följande vinden, spredo sig lågorna; den torra ljungen och granbarren brunno af ända fram till den af de fällda träden bildade gröna vallen, hvarest marken var genomdränkt af vatten, och der det derfor lyckades oss att utan stor svårighet släcka.

När nu elden kom på allvar, hade han på ett ganska bredt bälte af marken ingenting att få. Det var en fintlighet, värdig en af Coopers hjeltar, om hvilka dock Elg säkert ej hade den minsta kännedom.

Knapt hade detta försiggått, förr än lågorna började visa sig bland stammarna. Från gren till gren, från träd till träd flögo de och bildade längs marken ett eldbälte, som raskt flyttade sig framåt. Hettan och röken voro nu nästan outhärdliga. Huggandet hade upphört; alla stodo vid de åter fyllda vattenkärlen, redo att handgripligen strida mot fienden. Elg hade tagit slangen till sprutan, färdig att låta vattenstrålen utgjuta sig öfver de träd, som på vår sida om hygget kunde fatta eld.

Det var en stund, helt kort likväl, af orolig väntan och nästan olidlig spänning. Närmare och närmare ryckte branden, och snart skulle det synas, om vårt arbete varit fåfängt. Då elden kom till det afbrända bältet, visade det sig huru klokt Elg handlat. Branden nere vid jorden upphörde, ty han hade der intet att taga. Från märken hotade således ingen fara, och vi kunde vända vår

uppmärksamhet mot de brinnande träden allena, hvarigenom en stor fördel var vunnen.

Men nu, nu voro de afgörande ögonblicken inne! Inom några ögonblick stod hela trädraden längs hyggets andra sida i lågor. Rök, gnistor, brinnande qvistar och sotflagor regnade öfver oss. Gång på gång tog det eld på vår sida, men vi lyckades släcka lågan. En quart, eller så omkring, voro vi på detta sätt inbegripna i en, jag kan gerna säga vild, strid mot det rasande elementet, och flere gånger såg det ut, som om vi voro be-segrade.

Men efter den nämnda tiden var dock det svåraste slut; barren och de fina grenarne voro då afbrända. Brinnande qvistar besvärade oss ej mera, och gnistorna aftogo; men faran var ändå ej öfver.

Vi vågade dock öfvergå från försvar till anfall. En spruta flyttades till andra sidan af vår befästning, och elden i de närmast stående träden släcktes så småningom med hennes tillhjälp. När detta var gjordt, då kunde det värsta anses öfverståndet, helst som vinden började sakta af. Men innan vi fingo hvila, fylles åter alla kärl med vatten och ställes upp längs vår forskansning, så att vi, om så behöfdes, voro rustade till ny strid.

Det var långt lidet, klockan var bortåt fyra på eftermiddagen, då vi voro färdiga härmed. Slaget var vunnet, men att detta ej skett utan strid, derom bar truppens utseende vitnesbörd. Genomsvettiga, nedsotade, genomrökta och sönderrifna sågo vi ut, jag törs ej säga som afgrundsandar, men föga bättre. Äfven den qvinliga hjälptruppen

hade fått sin del af stridens besvärligheter och bar spår deraf. Den hemförlofvades nu för att hemta proviant åt oss; något, hvaraf vi voro i stort behof. Under tiden togo vi oss, en afdelning i sender, ett uppfriskande bad, och blefvo derigenom något så när folklika igen.

Det var en glad afton, som följde, och en verklig festmåltid, som intogs. Elg, som »fört våra runor så väl med den äran», han var dagens hjelte. Från nästan hvarje mun hördes hans lof, och Axel föreslog hans skål. Den hederlige skogsmannen var »både glad och förlägen», som det står i visan. Kanske fick han sin största belöning, då Anna stötte sitt glas mot hans och gaf honom en blick, varmare än någon sådan, som han fått förut. Det var för honom en het dag ända igenom. Stall-Sven, ja, han var alldeles slagen ur brädet det syntes tydligt, och jag gladde mig på den hederlige Elgs vägnar och hoppades, att det nu snart »skulle blifva något af».

Karlarna stannade natten öfver kvar i skogen, och jag följde deras föredöme. Insvept i ett täcke, hvilade jag på en granrisbädd. De svarta, till hälften förkolnade trädstammarne togo sig sällsamt ut i dunklet; men snart började de dansa om hvarandra och försvunno. Mina trötta ögon slöto sig och jag vaknade ej förr, än solen sken mig i ansigtet. Sällan har jag sofvit så godt, som jag gjorde denna natt på granrisbädden i skogen.

Ett par veckor efter ofvannämnda tilldragelse steg Elg en vacker morgon in på kontoret. Se-

dan han helsat, hostade han några gånger och vred på sin mössa af och an; det syntes tydligt, att han hade något på hjertat.

»Sitt ned, käre Elg,» sade Axel. »Det är bestämdt något, som Elg har i sinnet!»

»Jo si, det är nog det. Hm, hm,» hostade han, »si jag . . . jag skulle så gerna vilja ha . . . ha . . . ett lagårdshus vid mitt boställe, om det står till att få så?»

»Ja, Elg skall få två, om Elg så vill,» sade husbonden leende.

»Jag tackar så mycket, hm.» Han höll upp en stund och svängde om med mössan. Derpå reste han sig helt raskt och utbrast:

»Ja, se det är så godt att säga det med en gång, fast det är svårt att få fram det. Se, jag tänker gifta mig till vår'n, om jag får!»

»Visst i all verden får Elg det, för mig åtminstone, och lycka till, det önskar jag af hjertat!» Och han skakade Elgs hand.

Men denne hade ändock ej kommit till punkt.

»Ja, men se hon, Anna, som jag skall ha, hon tjenar här, och hon har tagit städsel till hösten!»

»Å, jag kunde just tro, att vi skulle komma dit! Lycka till Elg, det säger jag än en gång. Elg får en hustru, som är både snäll och vacker. För Elgs skull få vi väl släppa henne till våren då!»

Det lär ha varit ett »hejdundrande» bröllop, som Elg och Anna fingo; men jag fick ej vara med, ty jag hade då rest från trakten. Men ett

par år derefter återsåg jag Elg, och att han var lycklig, såg jag genast.

»Vet Elg, jag tror att det alt var den der heta dagen, som gjorde slag i saken,» sade jag.

»Jo, jo,» svarade han och skrattade, »det kan alt hända det!«

Aristokrati.

»I dag hafva vi stor begrafning,» sade presten, hos hvilken jag var på besök. »Rusthållaren på Harsta skall begrafva sin enda dotter. Hon var bara tjugoett år.»

»Det är väl stor sorg då?»

»Ja, nog sörja de, förstås, som sådant förnämt folk sörja. De äro bondaristokrater af renaste vatten, må du veta, och då får hjertat vika för förståndet. Hade inte så varit, hade väl dottern, Maria, som nu skall jordas, lefvat än.»

»Stackars flicka, det var då kärlek med i spelet?»

»Ja, hon dog verkligen af ett brustet hjerta eller af sorg, som det väl rättare heter, och det skall vara ovanligt nu för tiden. Jag kände flickan mycket väl, hon var en rar tös och har så godt som växt upp under mina ögon. Tio år var hon bara, då jag kom hit, och när hon läste fram sig, var hon den bästa af alla barnen. Då hon blef stor vardt hon en vacker flicka, hög, rak och mörklagd som fadern; du har ju sett honom? Hon hade nog många tillbud om gifte från de rika bondsönerna, men korgar delades

det ut åt höger och venster. Folk undrade, hur detta kom sig, ty att gifta sig utom sitt stånd kunde aldrig komma i fråga Men nu få vi lof att gå till kyrkan. Historien kan du få höra på vägen.»

»Se, der borta kommer liktåget!» Det syntes borta på vägen, som gjorde en lång krok öfver gårdarna. »Ja, det är verkligen Harstafolket! Vi möta dem om en stund uppe vid vägskälet. Hvar slutade jag nu? Jo, hon gaf korgen åt de rika bondsönerna, det talte jag om.

»När detta blef känt, började folk, som alltid skall prata, på att säga, att Maria kastat sina ögon på en, som hon aldrig kunde tänka att få till man, på en ung dräng, som tjenade hos fadern. Hvad som gaf stöd åt detta tal var, att drängen midt på året fick flytta. Som han var en ung och ståtlig karl, blef han antagen till grenadier för en gård här i socknen, och som sådan heter han nu Sköld. År för år vardt Maria blekare om kinden, den förr så raka gestalten lutade något, och man såg tydligt, att det var något, som vålde. Men ingen kunde lägga sig uti det, ty från intetdera hållet förspordes någon klagan, nej, icke ett ord. Så lades hon ned på sjuksängen, det är väl bortåt ett halft år sen dess, och för en vecka sedan slocknade lifsgnistan, som på sista tiden brunnit helt matt. Men aldrig förnams en klagan från henne, aldrig sade föräldrarne ett ord om saken. Se der, der äro de nu!»

Vi voro vid landsvägen, just som liktåget körde förbi. I första vagnen, hvars stol var af-

lyftad, stod likkistan, i den andra sutto de båda föräldrarne. Rusthållaren var en hög, ståtlig gestalt, oböjd af åren. Munnen, som var starkt sammansluten, talade om fasthet i sinnet, liksom den skarpa, lugna blicken. Han helsade alldeles så, som den gör, hvilken vill vara höflig utan ödmjukhet. Hans hustru hade ett mer vanligt utseende, ehuru man nog i henne kunde igenkänna den rika odalqvinnan.

Det var en hel hop folk med i begrafningsföljet. Under jordfästningen grät modern häftigt, men mannen syntes lugn. Ett par gånger strök han dock med handen öfver ögonen, och när han då åter såg upp, var blicken fuktig. Slaget hade väl tagit, fast märkena ej sågos utanpå.

Sedan jordfästningen var skedd, drog skaran in i kyrkan, utom de, som följde presten till en annan del af kyrkogården, hvarest andra lik skulle invigas till den eviga hvilan. Bredvid den nu uppkastade grafven var en löfsal, deri en soffa var stäld. Härpå tog jag plats för att afvakta gudstjenstens början.

Om en stund hördes steg der utanför. Mellan häckens löf såg jag en ung, i krigardrägt klädd grenadier, som steg fram och såg ned i grafven. Jag tänkte strax, att det var Sköld, och han såg nog ut att vinna qvinnohjertan. Tår efter tår rann sakta ned öfver den bruna kinden för att stanna som perlor på det ljusa, krusiga skägget. Men blott några få sekunder stod han ensam; en annan person hade oförmärkt kommit och stält sig vid hans sida: det var rusthållaren på Harsta sjelf.

»Sköld,» han lade handen på grenadierens arm och hindrade honom att gå. »Sköld skall inte tro, att vi äro ledsna på honom för det här; det rår han ju inte för. Det var Guds vilja, att så skulle ske.»

Sköld svarade ej. Fadern fortsatte om ett ögonblick:

»Och Sköld skall inte sörja nu. Om Sköld håller sig inom sitt stånd, får han hvilken flicka som helst.»

Samtalet var slut. Den unge krigsmannen helsade och gick, ej in i kyrkan, men ned till landsvägen och så den framåt, hemåt förmodligen. Fadern såg ned i grafven; ett par tårar föllo på de gröna kransarne, som täckte kistlocket, och det ryckte i de stela, kraftiga dragen. Han gick bort och gaf dödgräfvaren någon tillsägelse och vände så åter in i kyrkan.

»Veten I, hvad rusthållaren gör,» frågade presten, då vi voro hemkomna från kyrkan. »Jo, när gudstjensten var slut, kom han in i sakristian och lofvade att taga till sig Skräddare-Jans båda barn. Han begrofs också i dag,» upplyste han mig, »och barnen skulle hafva utackorderats af fattigvården, om inte nu rusthållaren toge sig an dem.»

Han kommer nog.

»**N**u gå vi in till gamla Lisa,» sade vår värdinna, då vi en afton vandrade fram öfver de vackra egorna.

»Lisa är en trofast själ och den arbetsamaste person, en gerna kan träffa på. Tidigt dog mannen, men hon underhöll sig och sin gosse, utan att någon behöfde hjälpa dem med det minsta, och ännu har hon ej mottagit bistånd af fattigvården eller någon annan, fast det nu börjar blifva svårare för henne; hon är nu sextio år, skall man veta.»

»Men sonen då,» frågade jag.

»Det tog ett sorgligt slut med honom. Han var en dugtig och bra pojke, fastän något vildsint kanske. Han gaf sig på sjön och artade sig bra der. Flere gånger var han hemma, och skickade litet emellan hjälp till modern. Men så gick han i engelsk sjötjenst och följde med ett fartyg, som skulle till något ställe på kusten af Afrika. Men man har sedan dess hvarken hört något om honom eller skepp; enligt uppgift i en engelsk tidning skall båten hafva förlist och

allt sjöfolk drunknat. Det är en femton år sedan han omkom.»

»Stackars Lisa! Hvad sade hon derom?»

»Ja, det är märkvärdigt med henne. Hon tror ej, att han är död, utan väntar honom hem ännu. »Han kommer nog,» svarar hon, då man talar härom, och hvarje afton under dessa femton år har hon bäddat hans säng.»

Vi voro nu framme och stego in. Rummet var snygt och trefligt, och mor Lisa hade hittills lyckats hålla den svåraste fattigdomen ute. Nu satt hon vid spinnrocken, hjulet surrade om friska tag, och tråden formade sig så fin och jämn under hennes öfvade fingrar.

Helsningen mellan den gamla och min värdinna var hjertlig; de voro goda vänner, det märktes nog.

»Garnet blir vackert, ser jag, mor Lisa! Nå, det visste jag då förut,» sade min värdinna, »Nej se, så vacker fuxian är! Mor Lisa har god hand med blommor också!»

»Gud signe frun, som är så snäll och säger så! Ja bara en bjuder till, så hjälper allt vår Herre, det har jag då sett.» Den gamla hade nu torkat af ett par stolar, ehuru ej heller förut ett dankorn stod att upptäcka.

»Ja så, mor Lisa har sängen bäddad i afton också! Men tror ej mor Lisa, att Håkan är död? Hade han lefvat, så hade vi nog fått höra af honom. Vi skola nu ej hoppas på hans hemkomst mera, utan vara nöjda med som vår Herre ställer det.»

»Det är jag nog med, kära frun,» svarade gumman, »men därför kan jag inte tro, att han är död. Nej, jag får så visst se honom, innan jag dör, och för att han nu inte skall finna det otrefsamt, om han kommer en qväll, så har jag hans säng i ordning.» Det låg något djupt rörande i denna varma öfvertygelse, och ett par tårar smögo sig fram i mina ögon, då jag hörde den gamla tala med sådan visshet om det, som andra ansågo, om icke omöjligt, så dock otroligt.

Vi togo nu farväl och gingo.

En tid härefter kom en af pigorna inspringande till herrskapet och berättade, att en person nyss varit inne i köket och frågat efter, om mor Lisa lefde och bodde qvar. Han hade varit svår att förstå, och så mörk i ögonen som en tattare. Kanske det vore bäst, tyckte vår meddelare, att någon skickades till mor Lisa för att se efter, att den främmande karlen ej gjorde henne illa eller skrämde henne.

»Månne det kan vara ett bud från sonen, eller Håkan sjelf kanske,» utbrast frun.

Ett par af oss skyndade emellertid ned till Lisas stuga, för den händelse hon skulle behöfva något bistånd. När vi trädde in, satt den främmande vid Lisas sida och höll hennes hand i sin.

»Sade jag inte, att han skulle komma,» ropade Lisa mot oss i dörren. »Här är Håkan!»

Håkan, den som död ansedde, steg upp och helsade på oss. Han bröt betydligt, och måste stundom söka efter ord, ej underligt, då han på så lång tid ej sett sitt hemland.

»Det kan nog tyckas underligt, att jag inte på så länge låtit höra af mig, men det skall snart vara förklaradt, om herrarne vilja höra på; mor vill det nog, tänker jag. Jag for med ett engelskt skepp, som skulle till en plats, som ligger någonstädes der på kusten af östra Afrika. En natt uppkom en stark storm, och båten stötte på, slogs sönder af vågorna, och alla kommo vi i vattnet. Hur länge jag simmade omkring, vet jag inte, men slutligen nådde jag stranden, der jag utmattad somnade in. Då jag vaknade, stodo en hop krushårige »niggrer» rundt omkring mig, och snart förstod jag af deras tecken, att jag var fånge, och snart fick jag lära, att jag var slaf dertill. Hvad jag nu fick utstå, det är ej värdt att tala om, knapt vill jag tänka derpå, men roligt var det åtminstone inte. Slutligen efter fjorton långa år, — att tiden var så lång hörde jag, när jag kom lös, — fick jag veta, att hvite män reste genom landet. Fast det var många mil till den trakt, der de funnos, beslöt jag att fly till dem, och sedan jag slitit ohyggligt ondt, lyckades jag. När jag kom till kusten, fick jag fatt i ett engelskt fartyg, och en tid derefter kom jag ombord på ett svenskt, och kunnen I tänka, jag förstod knapt mitt eget modersmål! Men det tog sig snart igen, sa pojken om skrika, och om några månader skall jag tala som en landkrabba, som aldrig lemnat landtbacken.»

»Och nu stannar väl Håkan hemma, en tid åtminstone, hos gumman mor?»

»Jo, jag menar, att jag stannar för all tid hemma jag. Ja, kära mor, så gör jag. Jag har ingenting fört med mig hem, mer än den här — han tog upp en liten sköldpadda ur fickan — men här har jag något, som med Guds hjälp kan vara till gagn.» Han sträckte fram sina kraftiga armar. »När man tjenat som slaf i så många år, som jag gjort, är en inte heller van att ligga på latbänken, så att arbeta, det kan jag. Ja, mor, Ni skall få se!»

Gamla Lisas ögon strålade; den lycka, på hvilken hon under så många år hoppats, hade nu kommit.

»Senr I,» sade hon triumferande åt oss, då vi gingo, »han kom ändå! Jag var all tid säker derpå!»

Sjösänkningen.

Sjön hade för ett par veckor sedan afkastat sitt istäcke, och stränderna voro klädda i vårens späda grönska. Alarne buro redan sina mörka blad, och ur vattenbrynet höjde sig vassens toppar längs den grunda stranden. Ett andpar simmade ut på viken; måsen dök gång efter annan ned och sönderbröt den klara vattenspegeln, som låg alldeles stilla, sedan aftonvinden gått till ro. Endast vid stranden plaskade då och då en nästan omärklig våg mot de glattnötta stenarne och det sakta sluttande berget, på hvilket ett par ekstockar voro uppdragna.

Här på berget stod en äldre man och såg ut öfver den lugna vackra sjön, som hvilade så fridfullt i qvällens ro. Det låg ett vemodigt uttryck i den gamles blick; han såg på sjön, som man ser på en kär vän, hvilken man fruktar att förlora.

»Nej, det får inte ske,» sade han halfhögt, »det kan icke öfverheten tillåta! Att tappa ut vattnet och låta stranden här . . .»

Hans tal med sig sjelf blef afbrutet genom bullret af en vagn, som körde i den lilla backen, hvilken vägen gick utför. När mannen vid sjön

kände igen dem, som sutto i åkdonet, mulnade hans panna. Likväl gick han dem till mötes och helsade, ehuru man dock kunde se, att besöket ej hörde till dem, som voro välkomna. De båda främmande voro ortens kronofogde och en af trak- tens bönder.

»Goddag nämndeman,» helsade kronofogden.
»Hur står det till?»

»Å jo, tack som frågar! Jag kan väl tro, att det var fråga om sjösänkningen?»

»Jo, så är det,» sade den andre af de främmande. »Som du kanske hört, har nu dom fallit i målet. Jaså, du vet inte det? Jo, vi vunno det hos kungen också. Men nu ha vi kommit hit, för att du inte skall tro, att vi ha något agg eller tocket till dig, fast du satt dig emot oss.»

»Jag är säker om, att nämndeman skall komma att bli nöjd med saken,» tog nu kronofogden till ordet. »Tänk bara så mycken vinst Sjölunda får af sjösänkningen! Hela den der ängen, som nu står under vatten vår och vinter, kan då odlas; det blir en 40 tunnland utmärkt åker, som nog skall löna odlarens möda. Här i stranden kommer om några år att växa den vackraste löfskog, och fisket, som förloras, är inte många kronor värdt.»

»Sjölunda blir en af de gårdar, som kommer att vinna mest på uttappningen,» försäkrade den andre.

De främmande stodo ännu qvar vid åkdonet; ingen hade tänkt på att gå in. Värden hade hitills ej sagt något.

»Vinna,» bröt han tystnaden. »Ja, snart så ville folk plöja upp himmelen, bara de kunde, för

att vinna. Ha vi då inte nog af jorden, som vår Herre gifvit oss? Skall inte sjön, som han skapt, få vara i fred? Här har jag rott mång hundrade gånger och lagt ut både not och nät, som far och farfar före mig, och från det vi voro små, ha vi sett det vara så här. Nu få vi se stränder fulla af sten, och ängen derborta blir förstörd. Vinsten bryr jag mig inte om; vi fingo visst nog, om vi läte oss nöja med, hvad vår Herre gjort för oss.» När han tystnade, tego också de andra och sågo helt förlägna ut.

»Det är inte lönt,» började värden åter om en stund, »att vi tala om den saken längre. Nu kan det inte hjälpas mer, jag vet nog det. Men jag hoppas, att vår Herre låter mig sluta, innan jag får se eländet här rundtomkring.»

Han räckte de främmande handen, och de sågo, att intet mer var att vinna, hvarför de under tystnad togo farväl och reste bort.

Det vardt ett lifligt arbete i ån, som utgjorde afloppet för sjön. Ingeniörer och ett par hundratals arbetare kommo dit, och man trodde sig redan om ett par månader kunna hafva allt klart; svårigheterna voro visst icke stora. Det var rent förunderligt, att man ej förut kommit att tänka på saken; men företagsamheten hade helt och hållet legat nere i den trakten. I stora hopar vandrade folk till ån för att se på arbetet, och redan på förhand fröjdade man sig åt de rika skördar, som snart skulle vagga på de torrlagda ängarna. Ett par egendomar vid sjön såldes, och betalades med dubbelt så högt pris, som de förut ansetts värda. Flerstädes uppfördes nya bonings-

hus, ladugårdarne utvidgades, och stora hölador växte upp. Ett nytt lif, stundom nära nog svindelartadt, tycktes utveckla sig, och öfver allt prisades de kloka, som satt det stora verket, sjösänkningen, i gång.

Nämndemannen på Sjölunda var den ende, som under allt detta var oberörd af den nya rörelsen. Han hade aldrig varit borta vid dammen, der arbetsfolket höll till, och på hans egor vidtogos inga åtgärder för de kommande skördarnes tillgodogörande. Höra måste han dock, huru det gick framåt med arbetet, och hade han ej på annat sätt fått påminnelse derom, talade skotten, som söndersplittrade berget i ån, högljudt nog. Hvarje skott, hvarje spadtag der borta syntes blifva en börda, som tryckte på honom, ty hans förr så raka gestalt böjdes djupare och djupare, allt efter som tiden och arbetet skredo framåt.

En dag i slutet af juli voro arbetena med åns fördjupning afslutade och den för verkets utförande bygda dammen skulle tagas bort. Tre kanonskott skulle för traktens befolkning förkunna den glada nyheten. En stor del folk hade dock redan tidigt på morgonen begifvit sig bort till arbetsstället, der festlighet och dans skulle anställas med anledning af dagens betydelse, och högtidsklädda skaror skyndade ännu, när aftonen inbröt, altjämt ditåt.

Vid den tiden stod Sjölundas egare nere på berget vid båtstället, der vi första gången sågo honom. Han blickade som vanligt ut öfver den vackra sjön, der andparet också nu

simmade, omgifvet af en skara ungar. Braxen slog muntert i vassen, och löjorna gjorde då och då hopp öfver vattenytan.

Ett skott ljud, ett till och åter ett! Med en kort stunds mellanrum upprepades detsamma för andra och för tredje gång! Arbetet var fullbordadt, sjöns uttappning började! Den gamle bonden kastade en lång, dröjande blick öfver vattnet; derpå vandrade han långsamt in i stugan, ännu mera böjd tycktes det, än då han kom ut.

Det gick raskt med vattenminskningen i sjön. Redan efter ett par dagar kunde man vid stranden se, att stenar, som förut varit under vattenytan, nu började höja sig derur, och på berget märktes en mörk rand, som utvisade, hvar vattenståndet varit ännu för en kort tid sedan. Vid slutet af september var urtappningen nära afslutad, sjöns vattenspegel var betydligt förminskad och vassen var flyttad upp på det torra.

Bara, steniga lågo de förr af vattnet badade stränderna, men i den grå leran fans ännu ingen grönska.

Men på kyrkogården var en ny graf upplagd, och dess kanter började redan täckas med nyvuxet gräs. Der hvilade den nyss aflidne nämndemannen, Sjölundas forne egare.

En nutida frestelse.

En tid, då jag bodde i hufvudstaden, låg mitt rum vägg i vägg med ett annat, som innehades af en ung tjänsteman, kontorsskrifvaren Hjelm. Sannolikt hade de båda rummen en gång varit ett, men sedan af en fiffig värd blifvit åtskilda genom den tunna brädväggen, som nu fans. På så sätt kan man ju få dubbel hyra, en sak, som våra hyresvärdar ju ej äro kända att förakta. Emellertid voro de båda rummen ännu ett på så sätt, att man utan ansträngning kunde tala vid sin granne genom den tunna mellanväggen.

Jag kände Hjelm tämligen väl. Han var en ordentlig karl, fast han, som många andra trälar på den magra embetsmannabanan, hade att utstå en hård strid med brödbekymren. Som han hade förmågan att försaka, stod han sig dock bättre än flertalet i den ojämna kampen.

En eftermiddag, då han hemkom, knackade han på min dörr; som jag hade en svår hufvudvärk, och därför ville vara i ostörd ro, gaf jag dock intet svar, hvarför han trodde mig vara ut-

gången, gick in till sig, der jag hörde honom en stund gå fram och åter.

Om en stund hördes en bultning på hans dörr och svaret: »Stig in» från Hjelm.

På den inkommandes tal hördes genast, att han var hemma i »das grosse Vaterland», som domaren sade. Hans rådbåkade svenska vill jag emellertid söka öfverflytta på vårt språk.

»Det är notarien Hjelm,» började den inkomne, och då han fick ja till svar, fortsatte han:

»Det är svåra tider nu för unge män, som ej ha annat än sitt arbete att hjälpa sig fram med. Är det ej så? Jo, mans är det så.»

Inledningen lät något besynnerlig och förmodligen tyckte Hjelm så med, ty han gaf intet svar.

»Mig gör det ondt,» fortsatte den medlidamme besökaren, »och gerna skulle jag vilja göra något för att skaffa folk bättre lefnadsvilkor, ja, det gör mig så ondt, men en förmår så litet.» Åter en paus. Jag föreställer mig, att Hjelm måtte sett mycket förvånad ut.

»För herr Hjelm vill jag dock söka göra något,» fortfor den gnällande rösten. »Vill herr Hjelm förtjena två tusen kronor?»

»Ja men, om det kan ske på hederligt sätt,» svarade min vän.

»På fullt hederligt sätt, mycket hederligt sätt, annars skulle jag icke föreslagit det. Och herr Hjelm's besvär skall icke blifva stort, bara att qvittera penningarne, inte annat just.»

»Inte just mer än qvittera,» frågade Hjelm. »Det der 'just' låter litet besynnerligt.»

»Å, det är inte alls besynnerligt! Herr Hjelm skulle blott säga ja, om de fråga herr Hjelm om en fullkomligt oskyldig sak är sann.»

»Nå, låt nu höra, hvad det är fråga om, och det utan så många omsvep!»

»Jo, det är så,» förklarade den välvillige mannen, »att jag är ombud för» — han nämde en af de många tyska lotterikollektörerna. »Vi bjuda herrn . . .»

»Att köpa några lotter till nedsatt pris kanske på lotteriet,» svarade Hjelm skrattande. »Nej min bästa herre, på den affären har jag ej lust att inlåta mig, äfven om jag har de största utsigter att förtjena de två tusen kronorna.»

Den främmande skrattade också. »Så munter och glad, det är ett nöje, att råka en sådan herre och hafva affärer med honom. Nej, det är ej så, som herr Hjelm tror. Vi bjuda herr Hjelm två tusen kronor kontant, utan all lottning.»

Underhandlaren teg en stund, förmodligen för att låta det frikostiga anbudet verka.

»Och penningarne har jag på mig i vackra svenska riksbankssedlar!»

Åter ett uppehåll, som afbröts af Hjelm om någon otålighet vittnande röst, som ljud.

»Men kom nu till saken herre, hvad är det Ni vill? Ett knep fruktar jag, efter Ni går, som en katt kring het gröt!»

»Knep! Hvad tänker Ni om mig, herr Hjelm? Nej det är en redbar affär. Vi lemna er två tusen kronor, om vi få säga, att Ni vunnit

sjuttiofem tusen kronor på lotteriet genom vår kollektion?»

»Men om jag då förklarar, att det är lögn?» frågade Hjelm, helt visst något förbluffad öfver tillbudet.

»Nej, se det skall Ni inte göra. Ni skall säga, att det är sant!»

»Det vill säga, att Ni betalar mig för att jag skall ljuga, och denna af eder köpta lögn skall vara den gyllene krok, hvarpå tusende skola nappa? Edra lotter skola få en strykande afgång, och det tror Ni, att jag skall göra? Herre, Ni borde . . .»

»Icke så het, herr Hjelm, icke så het! Jag har gjort mig underrättad om herrn och vet, att Ni är en man, på hvars ord folk tror. Derfor vill jag öka på mitt anbud för er skull till två tusen femhundra kronor, men ej ett öre mera kan jag gifva, och det är hederligt bjudet, ja är det så.»

Jag hörde hastiga steg, dörren slogs upp i Hjelms rum, en hastig brottning följde och någon person tycktes falla omkull ute i förstugan eller rättare på vinden. Derpå lästes dörren igen och Hjelms röst hördes uttala orden:

»En sådan skurk!»

Ett par små handskar.

»**G**amle farbror» var då egentligen ej så gammal, som man kunde tro, om man dömde blott efter namnet; det var mera sätt och utseende än årens antal, som gifvit honom namnet. Han gick helst ensam i skog och mark med det grå hufvudet nedböjdt mot bröstet, lika tyst och lika sluten, antingen han befann sig i sällskap eller allena. Då han var hemma på sitt rum, läste eller skref han; de enda sällskapsnöjen, hvori han deltog, voro ett parti schack eller bräde. Men bäst han, all tid under tystnad eller svarande med några ord på sin motspelares anmärkningar, hållit på en stund, kunde han glömma bort både tärningar, pjäser och medspelare; han såg då mot taket eller ut genom fönstret, steg derpå upp, utan att bedja om ursäkt eller helsa, och tog så helst vägen ut, eller drog sig tillbaka till sitt rum, der han då länge plägade vandra fram och åter.

Farbrors lefnadssaga var helt vanlig, sade man, ehuru just icke af den gladaste sorten, ett förhållande, som gjorde henne mer än vanlig i

mitt tycke. Huru hans inre såg ut, om jag så får säga, det visste man ej, och jag tror ej, att man kunde bli klok derpå, om man också ansett mödan värdt att föröka derefter. Kanhända liknade det den kalla, stela yttersidan, kanske icke. De än hastiga, än långsamma stegen, som jag ofta hörde öfver mitt rum, antydde måhända, att skal och kärna ej fullt svarade mot hvarandra.

En vinter, vid jultiden, då jag kom hem — det var hos mina föräldrar gamle farbror tagit sin bostad — gick han mera lutad än förr. Kroppskrafterna tycktes vara i aftagande, och det anade mig, att gamle farbror ej hade lång tid kvar. Jag yppade min förmodan för mor och far och fann, att de voro af samma åsigt.

»Han kan nog inte hafva lång tid kvar,» sade far, »och säkert sörjer han ej deröfver, fast naturligtvis ingen talar vid honom derom.»

Vi ordade ej mera i denna sak, men att det led med gamle farbror, det var en iakttagelse, som en hvar helt visst gjorde inom sig.

En morgon, det var strax på nyåret, sågs ej gamla farbror till vid frukostbordet. Han var litet opasslig, hade han sagt, och ville därför hålla sig inne. Vi undrade, hur det stod till, men ansågo oss ej böra gå in och fråga, ty ett dylikt försök hade gjorts ett par gånger förut och ej tagits väl upp. Vi fingo därför vänta. Han vardt ej synlig på hela dagen, och ej heller den följande. Fram på eftermiddagen sistnämde dag kom bud till mig, att gamle farbror hade något att säga, hvarför jag steg upp till honom.

Han hade nu intagit sängen. Ansigtet var blekare än vanligt, men det sträfva, slutna uttrycket var borta, och den sjuke såg nästan glad ut, ja, helsade mig med ett småleende.

»Tack, för du kom!» Med möda sträckte han ut handen, som kändes kall.

»Hur mår farbror,» frågade jag af artighet, ty frågan var annars öfverflödig; en hvar kunde lätt se, att den sjuke ej hade så lång tid kvar.

»Bättre än på länge, länge,» svarade han och log igen. »Ja, du må icke tro, att jag ligger och spekulerar på att komma upp igen, som det heter. Jag känner, att urverket snart är nedgånet, och det är just, hvad som måste glädja en sådan här gammal förtorkad stubbe som jag är. Men innan det nu blifver slut, vill jag tillkännagifva min yttersta vilja, och du skall få besväret.»

»Var lugn, det är ej så mycket du skall belastas med,» fortfor han efter en stunds tystnad. »Vill du öppna min chiffonier. Drag ut den öfversta lådan i klaffen! Der ligger ett försegladt kuvert; ser du det?»

»Ja, farbror!»

»Det är mitt testament! Gör dig inte hopp som universalarfvinge.» Han log igen; så mycket skämt, som under denna stund, hade ej gått öfver hans läppar, så långt jag kunde minnas. »Se der ett litet paket,» fortfor han.

Jag tog fram ett litet, i silkespapper inlindadt paket, det enda, som jämte det förstnämnda kuvertet fanns i lådan, och lemnade honom det samma.

Han sökte linda upp paketet, men händerna darrade så starkt, att det ej lyckades.

»Får jag hjälpa farbror?» Han nickade vänligt.

Jag vecklade af papperet. Derinom lågo tvänne svarta fruntimmershandskar. Jag bredde ut dem; de voro små, ovanligt små, något nötta och på ett par ställen hopsydd, helt visst af den forna egarinnan. Jag lade dem ned på lakanet framför farbror.

»Tack,» hviskade han, och fattade dem så ifrigt, som hade de varit en stor skatt, den han varit nära att förlora. Han såg på dem en lång stund.

»Jag är litet katolik, ser du,» sade han, med ett på en gång gladt och vemodigt uttryck i sina drag, »jag dyrkar relikier. Ja, under många, många år hafva de varit af alla jordiska ting min största rikedom, min glädje i mången mörk stund. De hafva ock sin historia, men den får du ej veta. Du har fått, hvad som ej kommit någon annan till del, sedan de kommit i min hand: du har fått se dem! Nu skall du, herr testamentsexekutor, lofva, att sedan jag är död, de läggas här,» han förde handen till bröstet, »och följa mig i grafven. Du lofvar ju det?»

»Ja, farbror!»

»Tack! Nu skall jag hvila en stund. Kom in till mig precis om en timme!»

Jag gick och lofvade att på den bestämda tiden vara åter. Redan om en half timme började jag känna mig så orolig för gamle farbror, att jag gick in. Den i nedgång varande januari-

solen kastade sina sista strålar öfver den sjukes hufvudgård och anlete, som, ljusare och med ett fridfullare uttryck än någonsin, var vändt mot mig.

»Farbror,» utbrast jag, men hejdade mig strax, ty jag såg, att mina ord ej mera nådde hans öra: han hade slumrat in i den sista sömnen, med händerna hopknäppta om de båda små handskarne.

Innan jag kallade in någon, gömde jag dessa, och förrän locket fästades på kistan, lade jag dem oförmärkt så, som farbror begärt. Hvilken hemlighet, som med dem och farbror gick i grafven, derom vet jag intet.

»Han var en besynnerlig själ, kall och liknöjd,» sade en af gästerna på den anspråkslösa begrafningen. Häri instämde de alla utom far, som sade: »Kanske har han ej all tid varit sådan.»

Jag teg, ty hvad hade det tjenat till att söka lyfta på den förlåt, som här dolde ett hjärtas historia, helst jag af denna historia kände så godt som intet. Hvad man trodde och tänkte, betydde ju ingenting för farbror, som hvilade i ro under den stora asken i hörnet af kyrkogården. De små handskarne, och hvad de hade att förtälja, det var och blef begrafvet med honom.

Ett förebud.

Jag är ej vidskeplig, tror ej på skrock eller förebud. Men märkliga saker kan slumpen ibland styra till med; det har jag sjelf erfarit. Följande tilldragelse ur verkligheten utgör ett exempel härpå. Jag vill berätta alt, som det tilldrog sig.

»Du är lycklig du, som med snälltågsfart får resa till lyckans möte,» sade jag till Axel R., som stod i begrepp att fara till norra delen af Vestmanland, der hans bröllop skulle firas.

»Ja, är jag icke? Du ser hennes porträtt der öfver skrifbordet! Är hon inte vacker? Men du kan inte döma derom, du som ej sett henne i verkligheten. Dock, du skall lära känna Berta, när vi komma hit till Stockholm. Du skall bli förtjust! Ja, akta dig bara, det har händt förr.»

Den förtjuste och lycklige fästmannen hotade mig med fingret.

»Se så der ja, nu är det färdigt! Det var sista kofferten.» Han läste igen locket, och vi togo båda plats på soffan.

»Du var en hederskurre, nu som all tid, som för i dag lemnade ditt trefliga krypin vid

Skurusundet åt sitt öde för att hålla mig sällskap. Men ändå bättre skulle det vara, om du kunde följa med mig; du skulle vara första marskalken och föreslå tärnornas skål!»

»Tack du, min hedersbror, men du vet, att omöjligheten är det enda som hindrar mig.»

»Ja, jag vet, jag vet! Vi råkas ju också åter om ett par månader. Treffligt, att man fick semester under smekmånaden!» Han såg på klockan. »Om en qvart ha vi skjutsen här, som för oss till stationen.» Axel var så lycklig, att han endast med möda kunde sitta stilla.

Ett klingande hördes; någonting föll.

»Hvad var det?»

»Ser du!» Axels röst var nästan oigenkännlig. Han pekade mot skrifbordet. Taflan, fästmons porträtt, hade fallit ned. Jag skyndade fram att taga upp det, ty Axel satt blek och orörlig qvar på sin plats. Bilden hade fallit mot en brefpress, glaset var krossadt och sjelfva taflan hade fått en skråma.

»Men käre Axel,» utropade jag, till hälften förskräckt öfver hans synbara oro, »hvad går åt dig? Icke är detta något att fästa sig vid! Du är väl inte vidskeplig?»

»Jag kan ej hjälpa det,» sade han. »Det gjorde ett så obehagligt intryck på mig. Du skall få se, att en olycka händt!»

»Prat! Det har ej det ringaste att betyda, om icke det, att när nu originalet blir ditt, behöfver du icke bilden,» skämtade jag.

»Klockan är jämt tre kvart till fem! Vi få strax gifva oss i väg! Jo, har du hört, att inom vissa slægter finnes det ett porträtt, som all tid faller ned, när någon i slægten skall dö.»

»Käre vän, gamla amsagor! Res du bara och var glad. Innan morgondagens sol gått ned, har din Berta nog öfvertygat sig om, att porträttets fall betydde ingenting.»

Vi foro ned till stationen, men Axels glada lynne återvände ej. Han var dystert och ve-modig.

»Farväl,» ropade vi, och tåget satte sig i gång.

Äfven jag hade blifvit obehagligt berörd af den händelse, jag nu omtalat; jag fruktade, att få höra talas om en olycka och väntade därför bref från Axel, ehuru det ej hade varit tal om någon skrifning.

En middag, då jag kom hem, låg också ett bref på mitt skrifbord; stilen var Axels. Jag vände om brefvet, för att bryta det, men släppte det, ty lacket var svart. Jag tog dock upp det strax igen och slet med nervös otålighet sönder kuvertet.

Det var ett bref, sådant som jag hoppas, att jag ej mer må behöfva att mottaga, så mycken sorg och förtviflan uttalade sig deri. Denna gång hade förebudet haft alt för mycket att betyda. På föregående tisdagen, kl. tre kvart till

fem — samma stund, som porträttet föll ned — hade Berta L. under badning drunknat. — —

Det var intet glädjande återseende, då jag en tid härefter mötte min vän. Sorgen hade förändrat honom så mycket, som annars knapt tio år kunnat göra.

»Ser du, det hade nog sin betydelse, att porträttet föll ner,» sade han, då vi skakade hand med hvarandra.

Ännu, fast många år förflutit sedan denna tilldragelse, sörjer Axel sin från den väntade bröllopsglädjen bortryckta brud.

Från Hedegården.

Genom milslånga skogar är Hede gård skild från närmaste grannar. Med barrträd klädda höjder resa sig rundt omkring, så långt ögat kan se, och längst bort mot vester framskymtar ur ett blånande fjerran Syltoppens hjessa.

Den dag, med hvilken denna berättelse börjar, betade boskapen på den öppna plats, som sträckte sig rundt omkring gården; man hade ej föst djuren i vall, ty det var söndag, och då ville och tilläts vallgossen hålla sig i hemmet. Eljest fick han hvarje dag, så länge sommaren varade, drifva kreaturen omkring i skogen. Någon fåbovall hör ej till gården, eller kanske det är rättare säga, att hela Hede är en fåbovall; dertill användes gården, åtminstone till dess »Björn-Jan» köpte in honom och slog sig ned här i obygd.

Björn-Jan var nu åttio år gammal, men ännu kraftig nog att kunna taga del i ett och annat göromål, som lättare var. I forna dagar hade han varit en stark och rask man, och tillnamnet, som han bar, var honom ej gifvet för intet. Nio

och tjugo björnar hade han nämligen fält, då årens stora antal hindrade honom från att vidare sköta bössan.

Sonen hans hette Mats, och kallades »Björn-Mats». Det namnet fick han, då han fälde sin första björn. Han var då tjugo år gammal blott, och en och annan tyckte, att den utmärkelse, som låg i namnet, kom för tidigt; men Mats hann göra sig förtjent af titeln, ehuru han ej fick lefva länge. När han i sina bästa år föll undan, hade skårorna, som voro inskarfvade på reffelbössans stock, ökats till femtionio, och hvarje skåra betydde en fäld björn. Refflan hade gått i arf från Jan till Mats, som således nedlagt tretio af skogens herrar.

Mats lemnade efter sig hustru och två barn, en jänta, som nu var nitton, och en gosse på tretton år. Flickan hette Marit, och pojken bar namnet Jan efter farfadern. Gubben, enkan och de två unga utgjorde befolkningen på Hedegården, och Jan hade fått på sin del att valla kreaturen.

»Lill-Jan» var en rask pilt och bråddes på far och farfar. Den största skatt, han visste om här i verlden, var refflan, som fin och putsad hängde på väggen, färdig till begagnande. Den dag, då gossen fylde tjugo år, skulle hon varda hans, men icke förr; så hade farfadern sagt, och hvad han satt sig före stod ej att ändra; aldrig, så syntes det Jan, skulle den nämde dagen komma. Mången gång räknade han skårorna på stocken, och längesedan hade han med nageln märkt ut, hvar den sextionde skulle skäras, då han vardt

karl och lade ned sin första björn. När geväret fejades, var han all tid vid farfaderns knä och såg på, ända från det han var så stor, att han kunde stå på fötterna. Nu på sista året hade Lill-Jan fått sig uppdraget att hålla refflan ren och fri från rost; den dag, då detta göromål tillföll honom, var den gladaste han ännu upplefvat. Han blef då i sina egna ögon minst ett kvarter högre och väl ett tiotal år äldre. På väggen hängde också ett annat skjutgevär, kalladt »lillbössan»; men hon aktades ej högt af gossen; han brydde sig ej om att nyttja henne, ty hon var afsedd blott för fågelskytte.

Hedegården var icke stor vid denna tid, göromålen ej många. Endast när höet skulle slås och föras in, voro brådskan och arbetet större. Då fick man skaffa hjälp från bygden, ty gårdfolket kunde ej räcka till, helst sedan nu farfadern ej längre kunde taga i med det, som fordrade större krafter. Under de sista åren hade en systerson till enkan, en några och tjugo års gammal yngling, som hette Håkan, vid skördetiden kommit hit. Det var en glad dag, då han syntes; då fick folket här höra nyheter från bygden, och sådana satte man värde på, ty månader förgingo ej sällan, utan att man visste om grannarne. Men gladast var Marit, när Håkan kom; de båda syskonbarnen hade, så långt de mindes tillbaka, hållit af hvarandra och fram på hösten skulle de gifta sig, hvarefter Håkan skulle taga gården om hand.

Den ofvannämde dagen hade Håkan anländt, och folket satt ute på gårdsplanen rundt

omkring honom för att höra på, hvad han hade att förtälja. Men nyheterna voro ej denna gång blott af det glada slaget. Björnen hade varit svår detta år; rundt omkring i bygden hade han helsat på och rifvit kreaturen. Stort ohägn hade vilddjuren redan gjort, och värre torde det blifva, ju längre det led mot hösten. Svårast hade en hona, som följdes af två sina ungar, farit fram; hon hade äfven gifvit sig på ett vallhjon, som med knapp nöd kommit undan ramarne.

»Tröste Gud och bevare oss och kräka våra,» sade modern bekymrad. »Härefter kan jag aldrig vara lugn för Jan!» Hon betraktade sonen med blickar, som talade om bekymmer och ömhet.

»Åh, Vår Herre bevarar oss väl,» sade farfadern. »Jan skall få taga lillbössan med till skogen. Vi ladda henne med ett skott löst krut, och om det inte hjälper att blåsa i lurn, så får han skjuta af skottet, och då vill jag svara för, att otyget tar till fötter.»

»Ett krutskott bara,» frågade gossen, och rösten lät förstå, att han ville hafva det på annat vis. »Nej, farfar, låt mig få ta refflan och lägga en kula på, så skall det bli annat af, det vill jag lofva!» Han reste sig upp och stod der så käck och rak; de bruna kinderna brunno och ögonen glänste.

»Hå hå, gutten min,» svarade gubben och betraktade med välbehag den modige gossen, »vi dröja så länge; du är för ung ännu att ge dig i kast med 'honom sjelf.'»

»Men farfar sköt inte med löst krut, när nalle kom, och inte far heller,» fortfor gossen. »Det var inte fråga om skrämställar och luralåtar då!»

»Men ser du, pojken min, vi voro tjugo år och mer till då,» svarade gubben. »När du blir så gammal, ska' jag inte hålla igen, om jag lever; men nu blir det som jag sagt!»

»Tala inte högfärdiga ord, Jan,» förmanade modern, »för om vi äro stolta till sinnes, så hittar alt Vår Herre oss, förr än vi tro!»

Gossen svarade ej, utan skyndade bort för att drifva tillbaka ett par af kreaturen, som gått in i skogen, och vardt på aftonen ej mera tal om saken.

Den följande dagen kom med klar luft och strålande sol, som jagade bort dimmorna, att de likt hvita flor stego högre och högre upp efter åsarnes sidor. Tidigt som vanligt drefs boskapen ut, och med oro såg modern efter Jan, som till afsked blåste på luren, då han vek in på gångstigen och försvann. Hon stod kvar på förstugubron och lyssnade, så länge skällorna och vallhundens skall kunde urskiljas.

»Vår Herre hjelpe både honom och kräka,» suckade hon och vände sig om för att gå in.

»Var inte ängslig för pojken du,» svarade farfadern, som stod strax bakom henne. »Han reder sig nog. Får otyget höra ett skott, så tar det till fötter, det är säkert det. Men han,

Jan, är en rask pojke, och hade han refflan med och en kula i, så vore han inte ängslig att lägga henne till ögat, om det gälde; men han är för mycket barn ännu, och 'han sjelf' lägger inte skinnet emellan, om han blir felskjuten!»

När gossen kom till platsen, der boskapen skulle beta, tog han ett barkstycke och började tälja derpå. När han fått detta efter önskan, tände han upp eld vid en sten och höll flasklocket öfver glöden; i locket hade han lagt några blybitar, och när de voro smälta, hælde han metallen i barkformen och sönderbröt så densamma, då en välformad spetskula framkom.

»Ha, pojken min, det här är inte för dig, du!» Han talade till vallhunden, som med viftande svans och spetsade öron åsåg arbetet. »Men skulle nalle komma, så» Han skar med knifven bort några ojämnheter på kulan, lindade omkring henne ett stycke papper och stötte så ned henne i bössan.

Dagen led om, och solen hade redan hunnit ett stycke mot vester. Det var så stilla, så tyst rundt omkring i skogen. Boskapen hade lagt sig ned under träden och idislade, med ögonen halfslutna; endast då och då, när en blodtörstig fluga eller broms hade slagit sig ned på dem, slängde de med hufvudena, så att skällorna skramlade. Vallhunden låg i ring och sof, obekymrad om allt, till och med om myrorna,

som här och der gjorde fåfänga försök att tränga in i hans tjocka pels.

Från platsen, der djuren betade, ledde en mycket brant, buskbeklädd sluttning ned till en lägre liggande dalsänkning. Vid kanten af denna sluttning, med ryggen lutad mot en stor sten, satt Jan. I handen höll han katekesen och var upptagen af ett långt »språk», med hvilket hans minne hade svårt att komma till rätta. Gång på gång tog han igenom det, men då han skulle börja att läsa upp utantill, kunde han aldrig minnas mer än första raden. Men han var ihärdig och började all tid å nyo, samt fästade vid hvarje utanläsningsförsök ögonen på en stor tall, som stod helt ensam och långsamt svängde sina grenar. Gossens ögon slöto sig mer och mer, och tallen tog gestalten af Mosen, just som denne profet var afritad i katekesen; han svängde med armarne och höll stentaflorna tätt framför Jans ögon och långsamt sjönk katekesen ned på marken.

Och i trädtopparne sjöng vinden sin entoniga, söfvande vaggvisa.

Tätt invid backsluttningen låg tjuren. Han började draga luften åt sig i allt djupare och djupare drag och blåste, som djuren pläga, då de vädra något ovanligt. Han öppnade de sömntyngda ögonen, höjde på hufvudet, höll öronen stilla och såg nedåt dalgången, till sist sprang han upp och utstötte ett råmande, som ljöd vida omkring i skogen.

I sömnen tyckte Jan, att Mosen tog vallhornet och blåste en skarp låt. Yrvaken reste

sig gossen och såg, huru kreaturen, med lyftade svansar, sprungo bort åt det ställe, der vägen, som ledde till gården, gick fram, men vallhunden, han var ett ungt djur, kom gnällande till Jan och syntes ytterligt förskräckt.

Ett ögonblick allena varade förvirringen i gossens sinne; i nästa sekund var han fullt vaken och hade klart för sig, hvad alt detta betydde. Han grep först efter luren, men ändrade sig, tog bössan och såg bort mot samma ställe, dit hunden morrande tittade.

Ur ett mörkt klumpigt hufvud blickade två gnistrande, små ögon på honom. Det var björnhonan, den vida omkring omtalade, och vid hennes sida tumlade två lekande ungar öfver hvarandra.

Afståndet mellan gossen och vilddjuret var endast några få alnar, och båda syntes öfverlägga, hvad som var att göra. Gossens kind var blek, men handen darrade ej. Brummande reste sig djuret upp på bakbenen; Jan lade bössan till kinden, tog sigte mot djurets bröst, och skottet brann af.

Innan den djerfve skytten ännu hunnit se, huru hans lod tog, var det något tungt, som kastade sig mot honom. Han släppte bössan, rök knifven ur slidan och stötte till; det var alt ett ögonblicks verk. Jan kände, att han rullade utför branten; det vardt mörkt omkring honom, ty sansen vek bort.

När han började komma till lifs igen, kände han något så vått och kallt om hufvudet och tyckte tillika, att han hade något mjukt derunder. Han slog upp ögonen och såg Marits och Håkans ansigten; de badade hans hufvud med kallt vatten.

»Hvar äro korna?» frågade han.

»Hemma och oskadade allihopa,» svarades det.

»Och björnen?»

»Den har du till kudde.»

Detta verkade som ett trollord på Jan. Han sprang upp och såg på marken; der låg björnhonan, och hans knif satt ännu i hennes bringa.

Han teg några ögonblick och betraktade djuret; derpå såg han upp och log.

Han kände sig styf och öm i hela kroppen; från axeln, armen och en skråma på kinden droppade blod; men farligt sårad var han ej.

Med några ord förklarade han, huru han fått kulan, och huru det sedan tillgått. Marit ilade hem för att lugna modern, som svimmat af, då boskapen kom ensam till gården. Farfadern hade tagit henne om hand, så godt han kunde; äfven han hade blifvit illa deran.

En stund sedan Marit gått, begåfvo sig också Jan och Håkan på väg. Ett stycke från stugan mötte de modern, som gråtande tog Jan i famn.

»Gud ske tack, Gud ske tack!» utbrast hon snyftande. »Men hvad för en våghals är du inte,» sade hon efter en stund och såg, leende genom tårarne, på sonen.

»Hvar är farfar?»

»Han skulle just gå ut, när Marit kom. När han fick höra, hur det gått, vardt han så glad, att jag aldrig sett honom så förr. 'Gå du,' sade han åt mig, 'gå du! Jag är så glad, att jag rakt inte är god för.'»

När de kommo in, stod farfadern midt på golvet med refflan i handen. De skrynkliga kinderna hade fått färg, och ögat glänste. Med knifven skar han in ett märke i bössan: det var det sextionde.

Då gossen såg detta, anade han, att något ovanligt förestod. Han kände ej längre svedan af såren, ej ömheten efter stötarne; han såg blott den gamle farfadern och refflan, skatten, om hvilken han drömt i årtal.

»Hon är din,» sade den gamle och räckte fram geväret.

Gossens händer darrade, då han grep der-efter, det blef dunkelt för hans blick och han andades djupt. Men ingen sade något, stunden var ej gjord för ord.

»Hon är min,» utbrast gossen slutligen; orden ljödo så djupa, och de bleka kinderna glödde.

»Ja din, du har ärligt förtjent henne!» Rörelsen blef gubben öfvermäktig och tvänne stora tårar runno ned öfver hans ansigte. Han

satte sig ned på bänken. »Gud välsigne, välsigne....» Han fick ej fram orden. Ögonen slöto sig, och kinderna blefvo likbleka.

»Herre Gud, jag tror far dör!» utbrast modern, och slog armarne om den gamle för att stödja honom.

Farfadern såg upp.

»Ja,» sade han leende, »men jag går... glad... bort... Gud skydde er! Björn-Jan du...» Han sökte räcka gossen sin hand, men hon föll ned till sidan.

Genom det lilla fönstret sken solen in i detsamma och öfvergöt med sina strålar den döde åttioåringens fridfulla anlete.

Ett vinterfiske.

»Ja, det är trefligt,» sade inspektorn på Långa, hos hvilken jag var på besök, »det är skönt. I morgon skulle storvarpet dragas, så har baronen bestämt. Sjelf kommer han hit och för öfrigt folk från alla verdens kanter. Och nu kom bud, att fiskar Erker, den enda, som kan stiga ut varpet, ligger sjuk i giktvärk, så att han inte kan stödja på fötterna.» Den hederlige mannen såg förtviflad ut och ref sig i hufvudet, att håret stod åt alla håll.

»Kan det då inte finnas någon annan, som vet, hur noten skall läggas?» frågade jag.

»Nej ingen, rakt ingen,» svarade den bekymrade. »Och det är ingen småsak, det gäller. Noten är dyr, mycket dyr; hon är bunden endast för det här fisket. Går hon förlorad, är det en förlust på tusental, att inte räkna all förargelse. Men det senare slippa vi inte ändå! Här kommer ju folk i massa.» Han sprang rådlös omkring i rummet, grep derpå mössan för att gå ut, hvart visste han knapt sjelf, förmodar jag.

Just i detsamma han öppnade dörren, syntes en ung karl i öppningen, på väg att stiga in.

»Sven,» utbrast inspektoren, och ett uppstigande hopp kom hans anlete att ljusna, »är din husbonde kanske frisk igen, så han kan lägga ut noten i morgon?»

»Nej, det är alt så illa med honom,» svarade fiskardrängen, så han kommer nog inte upp på flere veckor. Det plär all tid vara så, när flogvärken sätter åt honom.»

»Nå, hvad har du att säga då,» frågade min vän otåligt och i tämligen snäsigt ton.

»Jo, ja tänkte be spektorn, att ja skulle få lägga ut nota,» svarade den unge karlen något förläget och vred mössan.

»Du,» utbrast den tilltalade, »skulle du våga försöka med den saken? Tänk på, hvad det gäller du!»

»Ja har nog tänkt på't och det ska alt gå,» svarade han trygt. »Ja har sett på många gånger, när husbon stigit ut varpet, å känner alt till dä, så dä ska nog gå bra.»

Inspektoren stod och tänkte en lång stund.

»Nå ja, i Guds namn, om du tror dig om det då! Men är du riktigt säker?» Han tog Sven i kragen och såg honom skarpt i ansigtet.

»Ja, spektorn, så säker, så ja kan våga halsen på't,» svarade den åtsporde så lugnt, att det gaf oss båda förtroende för honom.

»Nå, då må det ske! Måtte det gå bra bara.» Han tog karlen i hand. »Du vet, en får inte önska något!»

»Ja, dä tänkte ja just på. Derför ber ja spektorn inte säga för nå'n om dä här, förr än dä börjar, för då kan de ha konster för sej!»

Nej, ingen skulle få reda på saken, förr än stunden kom. Och så gick Sven.

»Det var då en innerlig lycka, om det kunde gå på detta sätt,» sade inspektorn, full af oro och nyvaknad förnöjelse. »Men han såg så säker ut, att en måste tro honom. Tycker inte du så med?»

Jag kunde, för min del, ej annat än dela min väns förhoppningar.

Notfolket och andra personer började, redan innan det var dager, samlas på fiskplatsen, ty det fordrades goda åtta timmar för att lägga ut och draga upp storvarpsnoten. Platsen, der detta notvarp en gång om året drogs, var den djupaste delen af sjön, der fisken under den kalla årstiden helst samlades. På flere ställen rundt omkring höjde sig bottnen nästan tvärbrant upp, och dessa kanter voro här och der tandade med stora stenar. När nu noten lades ut, gälde det att komma alldeles intill höjningen, hvarken mer eller mindre. Kom man ett stycke ifrån densamma, då höllos de rikaste fiskstimmen utom noten, och fisket misslyckades. Lades noten åter så, att hon kom upp på höjningen, fastnade hon i stenarne och sönderslets, och äfven då var fisket förderfvadt. Här och der hade afund-samt folk under forna tider sänkt ekstockar, lastade med sten, för att förderfva fångsten, ja, man påstod, att liar blifvit uppsatta på ekornas kanter för att sönderskära fiskgarnet. Alt detta

skulle den, som utstakade varpet, noga känna till, och därför var hans ansvar ej litet, helst som den använda noten var mycket dyrbar, och den enda, som kunde användas till detta fiske.

Det väckte en stor förvåning, då Sven skulle blifva företagets ledare; ett allmänt mummel uppstod bland notfolket, och det fordrades verkligen, att inspektoren sjelf uppträdde, för att den unge fiskaren skulle vinna gehör. Man måste således lyda, men därför sparades ej på anmärkingar och speglosor.

Men Sven var fast och lugn. Med säkra steg, och utan att tveka, visade han ut platsen, der noten skulle nedläggas.

Der hugges en stor öppning, kallad »nergifvan». Från denna öppning utsträcka sig åt två håll en rad med mindre vakar, som bilda liksom en ram eller ett par armar, hvilka omsluta hela notvarpet. Dessa armar löpa tillsammans på det ställe, der noten skall upptagas, hvilket sker genom en stor öppning, kallad »örbrunn». Notens midt utgöres af en stor påsformig del, kallad »kilen», från hvilken tvänne armar utgå. Vid armarnes slut äro draglinor fästade. Dessa draglinor fastbindas vid stänger, så långa, som afstånden mellan de först nämnda små vakarne. Stängerna nedföras från »nergifvan» under isen och riktas till den på hvarje sida närmast belägna vaken. Här uppfångas, genom en under isen nedstucken krok, draglinan, och tages upp öfver isen; en af notkarlarne drager den åt »nergifvan» liggande delen af linan till sig, och så snart han dragit åt sig så långt

stycke, att det räcker till närmaste vak, skjutes den under isen liggande stängen till närmaste öppning, linan uppfångas, och man går till väga som förut. Men dragaren vid vaken lemnar icke sin plats, förr än han dragit åt sig hela linan, så att början af notarmen är under öppningen. Under tiden nedläggas vid »nergifvan» armarne af hvar sin karl, och då båda armarne äro i vattnet, sänkes slutligen kilen. Genom påbundna tyngder hålles nedre kanten af noten intill bottnen, under det den andra kanten, genom vidfästa flöten, hålles uppe mot isens underyta. På så sätt bildar noten två upprättstående väggar, som vid kilen löpa tillsamman, och dessa väggar omhägna, under det de röra sig framåt, snart hela notvarpet. I början måste allt arbete ske tyst, på det att fisken ej må skrämmas att draga sig undan, innan notarmen stängt vägen till flykt. Fastnar nu noten på något sätt, så att armen upplyftes eller sönderrifves, så söker fisken här en utgång; hela fisket, och kanske äfven noten, äro då förstörda. Derföre måste den, som »utstiger» varpet, vara en person, hvilken noga känner till platsen, i fall några hinder för notens framdragande finnes.

Mot örbrunnen rörer sig det hela, och der samlas åskådarne. Några äro förhoppningsfulle; de känna huru det rycker på notarmen, och naturligtvis är det fisken, som orsakar detta. Några känna bestämdt, att noten går ovanligt lätt, och detta betyder likaledes en rik fångst och så vidare. Andra åter se allt i svart. Noten går tungt, och då finnes ingen fisk;

nyss kändes en tvär knyck på ena armen, hvilket betydde att noten setat fast och antingen gått sönder eller lyfts upp, och i hvilket fall som helst var det slut med fisket. En tredje del åter tiger, och hit höra vanligen de erfarne och betänksamme; de känna, att inga säkra tecken finnas. Frågar man dem, huru fisket skall utfalla, svara de helt lugnt: »Det få vi fälle si, när vi få opp kilen.»

Man var nu framme vid örbrunnen med draglinorna; snart skulle det visa sig, huru pass säker Sven varit. Spänningen ökade sig allt mera. Några väntade med ett slags skadeglåd hopp, att snart få höra ropet »fast». Det vore ju förargligt, om en tocken der pojke skulle visa sig styfvare än alla gamla karlar i trakten. Andra åter önskade framgång åt den djerfve, hurtige ynglingen, och bland dem, som hoppades, var inspektoren och baronen, som, omgifna af många och förnäma gäster, stodo strax bredvid örbrunnen. De visste alla, hvilka svårigheter varit förenade med Svens arbete, de förstodo, att han underkastat sig ett stort ansvar, för att bjuda dem ett nöje.

Föga talades, och hvad som sades, nästan hviskades fram. Stycke efter stycke af draglinorna kom upp på isen, men ännu hade ej det ödesdigra ropet »fast» ljudit. Spänningen ökades hvarje minut, ty snart skulle början af notarmen vara framme. Sven stod sjelf vid örbrunnen och höll i handen en så kallad »puls», en stång, på hvar ände en träklump var fästad. Så snart armarne börja dragas upp på isen,

stötes med denna maskin i vattnet, för att fisken skall hindras att springa ut.

Nu höll man stilla på ena armen. »Hvad var det?» »Sitter noten fast?» »Jo, nu är det tillståndt.» »Kunde tro, att de så skulle gå,» ljöd det rundt omkring. Oron och rörelsen voro stora, och folket trängde sig framåt.

»Det var intet annat fel, än att de dragit för fort på venster arm, så att de blifvit före, därför få de sakta litet,» yttrade inspektoren lugnt, vänd till de orolige herrarne.

»De hade bara dragit för fort, det går bra,» ljöd det nu lågt och undertryckt ibland mängden.

»Plask, plask,» ljöd det; det var Sven som stötte pulsen i vattnet.

»Notarmarne äro framme vid brunnen,» ljöd det nu rundt omkring, och det gick liksom ett djupt andedrag från alla bröst. Nu var det farligaste öfver, nu kunde noten ej gerna fastna vidare; berodde nu på, om hon lagts så, att fisken var derinom.

»Hvad tror Ni,» frågade folket dragarne, som samlade mer och mer af noten på isen. »Käns det tungt? Rycker det något?» Men karlarne svarade ej nu; de voro så upptagna af sitt arbete, att de ej hade lust eller tid dertill; kanhända ville de ock gifva sig mera, vigt och värde genom att vara hemlighetsfulla.

Det skred framåt med raska tag. Främlingarne stälde sig upp i ett par framdragna slädar för att kunna se bättre. Folkmassan omkring ökades nu mer; man såg på afstånd folk, som sprang, folk som körde det fortaste

hästarne kunde sträcka ut för att hinna fram i rätt tid och få se något. Man måste mota de nyfikne ett stycke tillbaka, af fruktan att isen skulle brista för den stora tyngden.

En och annan fisk började nu visa sig, fastsittande på armarne; tätare och tätare, alt efter som kilen kom närmare, visade sig dessa förelöpare.

Närmare och närmare kom kilen, nu var den framme!

Ett enda rop »å», lät höra sig från de närmast stående, och ansigtena ljusnade. Ett allmänt gladt sorl ljud rundt omkring. Orsaken härtill var lätt att finna. När man såg ned i örbrunnen, rörde sig alt samman som en massa smält silfver. Hela kilen var full af fisk, notvarpet var ett af de mest gifvande, som någonsin blifvit draget! Denna fiskmassa kunde ej på en gång lyftas på isen; vigten uppgick, som man sedan utrönte, till omkring ett tusen fem hundra pund, och för denna tyngd skulle noten hafva brustit. Man öste med skoflar upp det fjälliga bytet i väldiga högar, för hvilkas tyngd isen sänkte sig. Det uppösta lastades på slädar, som i rask fart forslade fisken upp på den närliggande lilla ön, der sortering skedde, och der åt hvar och en af notdragarne hans del utmättes. Folkmassan rörde sig i brokig växling fram och åter, och på allas ansigten lyste belåtenhet och glädje.

På den lilla ön bredvid flammade eld vid eld, uppgjord mellan stenarne och i bergsskrefvorna. Kaffepannorna fräste, mat värmdes och

fingrarne, blåfrusna under dagens arbete, upp-
tinade.

Bland herrarne, som af fiskvattnets egare blifvit inbjudna att deltaga i dagens nöje, stod Sven. Det präktiga fisket hade varit en triumf för honom, och lyckönskningarna ljödo från alla håll. Med glaset i hand tackade honom husbonden för hans raskhet, och äfven landshöfdingen, som var med i laget, stötte glaset mot Svens, då baronen framfört de tacksamhetens ord, han ansåg sig vara skyldig sin hurtige tjenare.

Nu kördes slädarne fram för att föra gästerna till herrgården; man satte sig upp och i rask traf, under bjällroras musik, gick det öfver isen.

»Sätt dig upp här hos mig,» sade inspektoren till Sven, då den förre en stund derefter var färdig att fara hem.

Vid elfstranden.

I nordligaste Sverige känner man ej till våren. Sommaren kommer på en gång, och inom ett par dagars tid är vintern borta. Drifvan smälter hastigt på berg och i dal, och vattenmassorna störta i väldiga flöden hän mot elfven, som stiger alt högre och högre.

Forsens stenar försvinna, afståndet mellan stränderna vidgas, ängarna varda till sjöar, och mörka, hotfulla rulla böljorna hän mot hafvet.

Har snölagret varit högre än vanligt, då rusar elfven fram med ungdomligt öfvermod, rycker med sig dammar och broar, sliter loss det instängda timret och kastar så altsammans om hvartannat i hafvet. Hvit och fradgande reser sig vågen, då hon råkar på något, som gör allvarsamt motstånd, och mer än en gång får människan erfara, huru svaga hon och hennes verk äro.

Men när det lidit om en tid, varder elfven lugn igen och drager sig tillbaka inom bräddarne. Stilla och fridsam, såsom ångrade hon sin uppbrusning, vrider hon omkring drifthjulet till sågen och bär tåligt bort timret och plankan, som en

gång varit strändernas rikedom och prydnad. Marken grönskar rundt omkring, högt växer gräset på ängarna, och i det åter klart vordna vattnet speglar sig himmelen.

Så försonar elfven i rikt mått, hvad hon i ungdomlig obetänksamhet brutit.

Och på elfstränderna bor ett slägte, hvars historia i mycket påminner om de vatten, som rinna fram genom Norrlands dalar. I ungdomens, i den otämnda styrkans dagar, då lifskrafterna strömma till i rikt mått, då är norrländingen ofta oförvägen ända till öfverdåd, och när, som ej sällan händer, sinnet kokar öfver, då begår han stundom handlingar, som dyrt få ångras. Men sedan ungdomsdagarne gått, blir det oftast en tålig, kraftfull arbetare af det forna brushufvudet, och sålunda varda ungdomsfelen godtgjorda. Hoppet om, att en sådan försonande arbetstid en gång skall komma, det hoppet har ofta gifvit styrka åt oroliga, sörjande föräldrar och torkat tårarne ur månget modersöga. Men hvad människan hoppas och vill, samt hvad ske plägar, det är ej all tid, hvad som inträffar.

Ej långt från det ställe, der två Norrlands största elfvar förena sina böljor, ligger Forsa stora sågverk med sina väldiga timmerlänsor och plankupplag. Här röra sig människorna i en beständig ström fram och åter. Flottkarlarne och timmerhuggarne från elfvens öfre del och dermed sammanhängande vattendrag komma tid

efter annan ned till sågen för att aflemna timmer och hemta förnödenheter; från andra hållet, från elfdalen nedom sågen, komma pråmkarlarne, som föra timret och planken till hamnplatsen, från hvilken utskeppningen sker. Sågverket är mötesplatsen, hvarest de lefvande vågorna slå tillhopa, och det brusar och sorlar der på elfvens stränder, så väl som i strömfåran.

Till arbetet här kommo icke blott norrländingar, utan folk också från flere trakter af landet, förnämligast från Vermland och Småland.

Blott en enda gång, säges det, har en blekingsbo funnits bland arbetarne vid Forsa. Han hette Pål. Det namnet var ovanligt häruppe och därför väckte han vid sin hitkomst större uppmärksamhet än andra. Han var, berättade de, som minnas honom, en högväxt man med svart hår och mörk i blicken. Det dröjde ej länge, förr än han vardt känd vida omkring som den djerfvaste karl i trakten. Ingen hade förr utfört sådana vågstycken som han, och ej heller var någon snarare än han att inlåta sig i strid, den måtte föras med knytnäfven blott eller med knifven, hvilken senare i Norrland all tid hänger vid sidan.

Efter några år blef han gift med en flicka som hette Sigrid, hvars föräldrar bodde vid sågverket. Hon var mild och blid till sinnes, och Pål vardt efter giftermålet i mycket annorlunda. Men länge fingo de ej lefva tillsammans, ty Pål dog sedan de varit gifta ett år, efterlemnande Sigrid och en några dagar gammal son.

Sigrid sörjde så djupt den döde, att man trodde, att hon skulle följa honom efter; men hon fick lefva, och härtill bidrog säkert tanken på den späde sonen.

Olof, så var namnet på Påls och Sigrids son, växte till, blef stark och vacker. Han liknade fadern, men var ljusare och ögonen voro milda; det var ett arf från Sigrid.

Hon sökte nu, då gossen växte upp, hålla honom inne hos sig så mycket som möjligt, ty hon trodde sig derigenom få hans sinne att vara lugnt och fogligt. Det fans nämligen i den unges ådror, det märkte hon snart, ej så litet af faderns heta blod, och hon fruktade för kommande dagar.

Med tiden blef det henne dock mer och mer svårt att hålla gossen från de andra unga. Han kände snart, att han var skapad till annat än sitta i stugan.

Då han kom ut, fick han om fadern höra sådana ting, som kommo blodet att flyta raskare. Af modern hade han nog också förnummit åtskilligt om den döde, men de sidor i Påls lynne, som hon hållit fram, voro ej de, som slogo mest an på Olofs unga sinne. Folket vid sågen, faderns jämnåriga och forne kamrater, de hade annat att förtälja; och de talade gerna om Pål, ty han hade varit omtyckt, och många fruktade honom. Här fick nu Olof veta, huru fadern kunnat reda sig ensam mot sex styfva karlar, ja, mot ännu fler, ty bedrifterna växte i storlek, ju längre bort de lågo i tiden. Vid flottningen och i skogen hade ingen varit så

djerf som Pål, och många voro de äfventyr, han upplefvat, och alla ådagalade, att styfvare karl än Olofs far ej varit känd i bygden.

Olofs kinder brunno röda, då han hörde slikt tal, och han tänkte då: »Vänta blott tills jag blir karl, så skall folk tala om mig också.» Men för modern nämde han ej, hvad han hört, och sade intet om den längtan, som blifvit väckt hos honom. Olof anade, att det skulle vara henne svårt att höra, och han ville, då han var vid lugn och besinning, för intet i verlden göra henne sorg.

Men gossen började nu pröfva sina krafter under leken med de jämnårige, och snart fans bland dem ingen, som stod emot, när Olof tog tag.

En dag — han var vid den tiden omkring tolf år — då han hade hört omtalas något drag ur faderns lif och derefter kom ut på sågbacken, fick han ögonen på en stor plankstapel, som var upplagd vid elfven, tätt intill stranden. Han klättrade upp och såg från höjden leende och stolt ned på kamraterna. Från stapeln sköt en plank ut öfver elfven; han gick ut till hennes yttersta ända och stod så, med den brusande forsen djupt under fötterna. Plankan svängde litet. Han började gunga, så att stapeln svigtade. Barnen, som sågo det, skreko högt, och folket, som kom för att se, hvad som stod på, ropade åt honom; men han hörde ej derpå. Raskare, raskare gungade plankan, och hela stapeln rörde sig. Olofs ögon lyste, han var så

het, fastän vinden blåste sval. Aldrig hade han pröfvat ett sådant nöje som detta var.

Men vid ropen kom till sist också Sigrid ut. Då hon såg, huru Olof stod, vordo hennes förskräckelse och rörelse öfvermäktiga, och hon sjönk medvetlös ned på marken. Hvad tilltal och befallningar ej förmått, det verkade åsynen af modern, och inom några ögonblick stod han lutad öfver henne.

När hon kom till sans, drog hon gossen gråtande till sig och manade honom att vara försiktig. Han hörde på en stund och svarade så:

»Men far var inte försiktig och rädd, han!»

Sigrid såg på sonen, men svara kunde hon inte. Det var henne icke möjligt att säga något, som var nedsättande för den döde. Men grannt märkte hon, att hvad hon så mycket fruktat, nu inträffat: att Olof fått kunskap om, huru fadern varit, och hade åtrå efter att likna honom. Hon grät mången gång häröfver och bad Gud hålla sin hand öfver hennes son. Men i all sin sorg, i all sin oro kände hon dock en viss stolthet öfver, att gossen var lik fadern. Hon, så mild och vek till sinnes, måste hysa beundran för ett sådant lynne, som Påls varit, fastän hans sätt att fara fram gjort henne mången stund full af ångest. Derför led hon ej, att någon klandrade den döde mannen eller sonen; försökte någon detta, hade hon all tid ett svar till hands, som bragte tadlaren till tystnad.

Så mötte hon en dag vid elfven en annan qvinna, enka hon också; efter en stund föll talet på Olof.

»Du skall få se,» sade grannqvinnan, »du skall få se, att sonen din blir en tocken en, som fadern hans var! Nej tacka vet jag då min karl! Han skulle för intet i hela vida världen velat ge sig på tockna äfventyr som Pål var med om.»

Då fick Sigrids annars så bleka ansigte färg, och de vanligen så blida ögonen lyste af rörelse.

»Din karl,» sade hon, och orden kommo så skarpt och långsamt. »Han göra som Pål? Nej, dertill var han inte karl nog, det var saken!»

Och utan att säga farväl gick Sigrid in i sin stuga. Men nedanför vägen vid eltbrädden satt Olof, och hvad de två talade, hade han hört. Han nämde ej detta för modern, men vardt än vänligare mot henne från den dagen.

Olof steg ej upp på plankstapeln mera, men farliga voro altjämt hans lekar och företag. »Han kommer att bli lik sin far,» sade många bland folket, och ej vardt gossens öfverdåd mindre, när sådana ord hunno hans öron. Och då modern förmanade honom, hade han ett godt försvar i faderns föredöme, som han visste framdraga.

För öfrigt vidgick en hvar, att han, Olof, var en flink pojke, äfven när det gälde arbeta, och presten sade åt Sigrid, att han aldrig haft ett läs barn, som svarat säkrare, både när det gälde grundfrågorna och styckena i katekesen.

»Så du skall få se,» sade han till modern, »att du får glädje af honom! Det finnes mycket godt der på botten hos son din, det ser en hvar, och med åren, när han blir stadigare och mera lugn, skall det än vidare komma i dagen.»

»Ja, Gud ske tack, ja! Han är lik honom, Pål, i detta med, pojken min,» svarade Sigrid, då presten så ville lugna henne.

Den gamle själasörjaren log så varmt, då han hörde svaret; åren hade ej plånat ut kärleken ur detta veka qvinnohjärta. Han fortfor:

»Men nu skall du ej taga många löften af honom, att han skall hålla sig från likt och olik; ty om han ginge från sitt gifna ord, som nog komme att hända, så skulle han förlora liten till sig sjelf och aktningen lika så, och det vore en stor farlighet. Vi hafva gjort, hvad vi kunnat och få nu lemna det öfriga i Guds makt, och båda skola vi bedja Honom, att han håller handen öfver gossen!»

Och för hvarje gång hon så kom till presten, gick hon tröstad bort.

Kom så nu den tiden, att Olof skulle skaffa sig fast arbete. Hälst hade han velat gå med flottkarlarne, men modern bad, och så vardt det som hon ville, och sonen följde därför plankpråmarne, som foro ned till hamnplatsen. Det var ett lugnare göromål, än att flotta timmer ned till sågen, och pråmkarlarne voro nästan alla äldre, stillsamt folk.

Men långsamt gingo pråmarne, o så långsamt och trögt! Det drog om en hel evighet mellan hamnen och sågen, tyckte Olof. Hvarje

stuga, hvarje sten, ja, hvarje buske kände han ju igen. När han intet arbete hade, som ofta var fallet under nedresorna, då prämen gick med strömmen, då vandrade han fram på plankorna. Derofvan gingo molnen, hvart vinden bar dem, der flög fågeln fri genom rymden och der borta, långt mot vester, der bröt floden brusande fram öfver forsens stenar; men här, der Olof gick, der var alt så stilla, så lugnt, och plankorna brände under hans fötter.

Så for han fram och åter i trenne år, och alt häftigare vardt honom trånaden efter lifvet uppe i skogen. Men så stark var kärleken till modern, att han höll ut, trots hans längtan vardt alt starkare. Vid denna tiden diktade han en visa, som lydde sålunda:

Och fri far vinden kring land och haf:
han blef ej skapad att vara slaf;
han är så djerfver, han är så stark
men jag är bunden med fot vid mark.

Och glad är fågeln i blånand' höjd,
hans toner ljuda af lust och fröjd,
han drar ej bojor, han bär ej tvång;
men för mig stackar' är dag så lång.

Ack om jag finge med vinden dra!
Om blott jag kunde lik fågeln ta
min väg dit bort till den gröna dal,
der elfven forsar så strid och sval,

der träden växa, der yxor slå!
Nej, jag är dömder att kedjad gå!
Hvem vet, kanske dock en dag jag tar
till flygt, fast icke jag vingar har!

Han hade skrivit många visa förut, men i ingen hade han så talat ut den längtan, som gripit honom. Han sjöng visan, dock ej så, att Sigrid hörde henne. Men andra lärde visan, och hon sjöngs gerna, ty hvad som låg uti verserna, det kände andra också. Snart kommo orden till Sigrid, och de gäfvo henne mycket att tänka på, mest dock de två sista raderna.

Hon gick, som all tid när det kom bekymmer på för sonens skull, till presten. De talade länge, och till sist voro de ense om, att det var bäst, att Olof fick sin vilja fram. Längre kunde ej modern, det trodde båda, hålla honom från det, han trådde till: lifvet i skogen. Han var nu nitton år omkring.

»Låt honom fara! Med Guds hjälp går det väl,» slutade presten. »Håller du honom längre kvar vid prämarne, så flyr han kanske bort. Är han åter flottkarl, så råkar du honom flere gånger om året!»

Så blef det beslutet, och modern sade Olof till nästa gång han kom tillbaka från lastningsplatsen. Så glad, som Olof då blef, hade ingen sett honom förr.

Att flotta timmer är ett farligt arbete, som kräfver styrka och säkerhet i hand, öga och fot, och dertill mod i bröstet. När flotten läser sig fast i forsen, och vattnet bakom stiger allt högre och högre, så går ej hvem som helst ut på den darrande timmerhögen och gör honom loss. I samma ögonblick, den bindande stocken varder

fri, rusa timmerträden fram, påtryckta af de bakom stigande vattenmassorna. Om i ett sådant ögonblick han, som varit ute med båtshaken och lossat, ej fort nog hinner stranden, om foten slinter på den nedrullande bryggan, då är karlen förlorad.

Ett sådant arbete var efter Olofs tycke, och ej dröjde det länge, förr än han var den skickligaste af folket, och ständigt höll han sig på de farligaste flottlederna. Det var en fröjd för honom, då han stod på timmerhögen och hörde hur det knakade i stockarne. Och tvänne gånger stod han qvar, då flotten gick utför fallet; så hade ingen gjort förr, och det ansågs som föga mindre än ett underverk, att han kom oskadd tillbaka till stranden.

Men Olof blef också omtalad för sin öfverlägsenhet, då det gälde att höja knytnäfven till strid. Tillfällen härtill felades ej, och han lät dem sällan gå obegagnade förbi. Men den leken är farlig på mer än ett sätt, synnerligen som kampen ej sällan utföres med knifvens hjälp.

Moderns välde var ej längre så stort som fordom; han hade vuxit ifrån det, och fastän han höll varmt af henne, kunde dock ej denna kärlek lägga band på hans sinne. Mången tår fälde hon för Olof, och flerfaldiga gånger gick hon till presten, som hade godt hopp, och tröstade Sigrid med, att hon en gång skulle få glädje af sonen sin.

Och lyckan var Olof blid, såväl deruti, att han sjelf blef oskadad i alla de vågstycken och

strider, han gaf sig uti, som ock på så sätt, att ingen annan tog skada till lif eller lem. Och så var det med Olof, som det varit med fadern: han kom ej i hat hos folket, åtminstone ej hos många bland dem, ty när hans sinne ej var i uppror, var han hjälpsam och delade med sig som få. Det låg, som presten sade, mycket godt på botten hos honom.

Sedan några år så voro förflutna, kom Sigrid en dag till presten, som hon ofta plögade. Denne såg helt förvånad på henne, ty hennes ansigte var så gladt, som det ej på länge varit.

»Nå Sigrid,» frågade han leende, »det är ingen sorglig nyhet, du har i dag?»

»Nej,» svarade hon mysande. »Det är nu så, att jag tror sonen min snart kommer att stanna hemma. Det är en jänta, Anna, Sven Larssons flicka, pastorn känner henne nog, som han fattat tycke för, och de skola gifta sig till julen.»

»Å, hvad säger du?» Presten blef knapt mindre glad än modern och tog henne varmt i handen. »Ja, Anna det är en rar flicka, henne känner jag nog. Du får glädje af dem båda!»

Och nu blef det så, att Olof lofvade Anna och modern att lemna flottfärderna och stanna vid sågen, der han fick löfte om en fast och god plats. Och aldrig hade Sigrid, så syntes det henne, haft en sådan glädje, som då detta var afgjort.

De andra jäntorna på trakten, de undrade på, huru Anna kunde våga taga en sådan våghals, som Olof, till man; men karlarne sade, att han fått ja af hvilken som hälst af dessa under samma, om han bara friat. Ej heller var det så, att Anna behöfde taga Olof i brist på andra tillbud, ty samtidigt friade en annan af sågens folk. Nils hette han. Han var, eller rättare hade varit, Olofs medtäflare i andra fall, men all tid blifvit skjuten undan. Han sade nu intet, hvarken till Olof eller Anna; men han hade nämt till en bekant, att Olof en gång skulle få betala både ett och annat.

Så drog nu en tid om, och allt syntes så ljust för de unga och för Sigrid, som nu var säker för sonen.

En afton, det var mot slutet af sommaren, hade Olof varit borta i något ärende. Det var sent på qvällen och nära nog mörkt, då han gick hem. Vägen, som han följde, gick längs elfven, på kanten af stranden. Då han gick förbi ett af fallen, grepo tvänne armar om honom bakifrån. En vild brottning började; först på kanten af berget, som brant stupade ned i elfven, kunde Olof göra sig fri. Då han vände sig om, stod han ansigte mot ansigte med Nils. I detsamma, som denne måst släppa taget, hade han slitit loss knifven, som Olof bar vid sidan, och nu var han redo att med det röfvade vapnet fortsätta anfallet. Men det gick ej som Nils beräknat, ty Olof vred knifven ur hans hand. Men nu var blodet hos den försåtligt anfallne i svallning, och han stötte

vapnet i Nils' axel. Med ett gäلت skri sjönk denne till jorden. Rop ljödo, fotsteg hördes, och Olof flydde bort från trakten, jagad af sorg och ångest, och han tog ej farväl, hvarken af modern eller trolofvad.

Den sårade fördes hem. Såret var ej lifsfarligt, och småningom frisknade han till. Men saken visste han framställa så, att skulden föll på Olof, mot hvilken den upphittade knifven också var ett vittne.

Men till tinget kom det ej. Omkring ett halft år efter tilldragelsen gifte sig Nils med Anna, och det sades, att vilkoret, hvarpå hon vardt hans hustru, var, att den blifvande mannen ej skulle draga Olofs sak inför rätta.

En hård pröfning för Sigrid var denna olycka, och den verkade så mycket starkare, som hon nyss förut haft det gladaste hopp. I början grät hon utan uppehåll; men om en tid tycktes hon vara fattad af liknöje, som nästan gränsade till sinnessvaghet, och tårarnes källa tycktes vara utsinad.

Tre gånger på de fem år, som förflöto efter den olyckliga tilldragelsen, kommo bref från Olof; alla syntes vara skrifna i utlandet, men sin vistelseort uppgaf han aldrig, och för den skull var det omöjligt att meddela sig med honom. Det syntes, som om han ej hade mod att höra, huru det stod till vid hemmet. Sigrid lyssnade till dessa bref, då de upplästes för henne, men hon tycktes knapt fatta, hvad de innehöllo.

Så hade, som sagdt, fem år gått. Det var i början af juni. Solen sken, drifvan smalt och elfven började stiga. På en i vattnet utskjutande udde lekte en dag barnen. Då ljud plötsligt ett rop från de andra: ett barn, en fyra år gammal gosse hade fallit uti, det var Nils' och Annas barn. Ekstockarne lågo ett stycke bort, och ingen vågade kasta sig i för att rädda den lille, som fördes bort af strömmen, på hvars yta han då och då kom upp. Då syntes en karl komma fram bakom en plankstapel. Han kastade af sig rock och stöflar, samt hoppade djerft i vattnet. Med väldiga simtag nådde han elfvens midt, fattade barnet i armen och började simma mot ekstocken, som nu närmade sig. Det blef en väldig strid mellan vattnet och mannen, och det var en stund oafgjordt, hvem som skulle segra. Till sist visade det sig dock, att räddaren och det räddade barnet skulle nå ekan.

Det hade en stund varit alldeles tyst bland dem, som sågo på, men nu bröt jublet löst. En sådan gerning kunde blott utföras af en!

»Olof Pålson, det är Olof Pålson!» ljud det från skaran på stranden.

Och Olof, ty det var han, höll upp den räddade gossen åt en qvinna, som satt i ekan, och sträckte ut sina armar mot den lille.

»Mitt barn,» ropade hon. Hon såg ej räddaren, så upptagen var hon af den räddade, men då Olof lemnade gossen, såg han henne i ansigtet och kände igen Anna. Han försökte fatta i båtkanten, men handen föll tillbaka,

»Hjelp honom,» ropade folket på stranden; men när han, som rodde, hann fram till farkosten, syntes ej Olof mera. Några timmar derefter var han upptagen — men död.

Inne i Sigrids stuga låg han, så mild och lugn, som om han hade slumrat in i en vanlig sömn, och på hans läppar hvilade ett leende.

Vid den dödes sida satt Sigrid. Hennes blick var stel, nästan uttryckslös, och ingen tår rann öfver de bleka kinderna. Presten steg in. Han tog hennes hand.

»Salige de, som så få godtgöra, hvad de brutit,» sade han och blickade henne i ögonen.

Hon såg på talaren, fast och utan att röra sig. Det drog liksom en dimma öfver de glanslösa ögonen. På en gång bröt tårarne fram, och årslång smärta och sorg löste sig upp i gråt. Det moln, som hvilat öfver sinne och förstånd, vek undan: på en gång blef det henne klart, hvad hon hade förlorat, och hvad sonen genom sin död vunnit.

En stund derefter låg Sigrid på sängen. Presten satt bredvid. Ett par grannqvinnor, som under pröfningens dagar varit hennes hjälp, sysslade i stugan.

Hon talade, men stämman blef mer och mer matt. »Det var allt sant, som pastorn sade jag fick glädje af honom Gud ske lof!»

Hon lyssnade på svaret; när presten talat slut, svarade hon ej mer; hon var död.

I hörnet af socknens kyrkogård hvila Olof och hans föräldrar. En stor björk utbreder sina grenar öfver griftkullen. Bredvid, ett knapt stenkast från kyrkogården, stryker elfven fram och der brusar forsen. Men nedanom densamma är vattnet stilla, lugnt; der speglar sig himmelen i djupet. Men om elfven stiger än så högt, når hon ej dit, der de döda hvila.

En farlig stig.

Morgonen var dimmig, och daggen låg rikt utströdd på gräset, då vi, gamle skogvaktaren Nils och jag, gåfvo oss ut för att skjuta orre, som skulle finnas i riklig mängd på »Holmen», som en del af skogen kallades.

Nils var en talför man, och länge behöfde man ej gå tyst vid hans sida, så vida man ej ålagt sig stillatigande som en föresats; men det hade jag icke gjort. Vi kommo därför i lifligt samtal, som nu rörde sig om trakten och skogen som jag besökte för första gången. På min förfrågan, hvarför den del af skogen, dit vi nu begåfvo oss, kallades Holmen, gaf skogvaktar-Nils följande berättelse till svar:

»I gamla tider, ja, det är nu nog ett par hundra år, kanske mer sedan dess, så var Holmen en riktig holme med sjö omkring. Sjön var kanske inte så djup öfverallt, men vatten fans det likväl rundt omkring Holmen. På den tiden var det en herre, som hette Lars, men hvad han mera hette, det vet jag inte. Den der herr Lars kunde litet af hvart, och det säges, att han var inte så nogräknad, med hvem han slog

sig i slanger; ja, han lär till och med haft åtskilligt kuckel med sjöfrun, som de säga.

»Hvar han hade fått det ifrån, är inte sagdt; men oskäligen rik skall han ha varit, och hade en vagn af bara guld, med silfverhjul. Nu hände sig, att det varit ofred i landet, och fienden kom hitåt. Då fruktade herr Lars, att de skulle taga ifrån honom hans myckna egodelar, som inte underligt var att han trodde, förstås. Han tog då och lassade allt guld och silfver, han hade, på guldvagnen, och så drog han i väg med den ned åt sjön; detta lærer han nu gjort sjelf alt ihop, för han skall ha varit omåttligt stark. Det var på vårsidan och ännu is på vattnet. När han nu kom ut ett stycke på isen, så pass han tyckte, stälde han vagnen der, och högg så håll rundt omkring, att vagnen sjönk. Men så kom fienden strax derefter, och herr Lars gaf sig ut i kriget, och vände aldrig mer igen. Sista gången någon såg honom, skall han ha varit i sällskap med ett fruntimmersfolk, som var klädd i sjögrön klädning och hade en krona af säf, eller hvad det var, nog såg det så ut, på hufvudet. Det var alt sjöfrun, och hon lofvade honom, säga de, att ingen skulle få reda på hans stora rikedom, om han inte kom igen sjelf.

»Hon höll alt ord också, för se'n fienden hade gifvit sig i väg, började folk söka efter guldvagnen, men det var knapt någon, som fick tag i den; och de, som fingo se den, kunde aldrig orka med att få opp den. Till sist blef sjöfrun så ond på detta letandet, att hon lät sjön växa igen till en mosse, som han är än i

dag, och därför kallas skogen, som ligger derinne för Holmen. Men för att ingen skall kunna få rätt på guldvagnen, har hon stält till med gungfly der rundt omkring, och den, som ger sig deri, han är förlorad människa, för hon drar strax ner honom. Hon tror, förstås, att det är vagnen han vill åt, och det är hon då nu så förargad på. Men det är godt för fågeln, och hvad mer, som fins der, för det är bara ett par stycken, som känna vägen, utom jag. Det är blott vintertiden, hvem som helst kan komma dit.»

»Nå, då tror Nils, att jag skulle stryka med på försöket, om jag gäfvade mig i väg ensammen ditåt?» frågade jag.

»Ja, minsann jag ville taga det på mitt ansvar åtminstone,» svarade Nils. »Härom året var det en dräng från ett torp härborta, som ibland brukade vara ute med bössan. Fast han nu så många eviga gånger hört, hur det är med gungflyt der omkring Holmen, så skulle han försöka, för han ville åt fågeln derute, förstås. Men han kom aldrig igen från det försöket. Folk hörde skriket häråt; men när de hunno fram, syntes han inte till. Och det der står alt antecknadt i kyrkboken, om herrn inte tror mej, och drängen heter Sven och var ifrån Dalstugan ändå.»

När vi gått omkring ett par timmar, nådde vi fram till kärret, på hvares andra sida en högländt, skogbevuxen trakt uppsteg; det var Holmen. Kärret var tämligen bredt, gräsbevuxet, och här och der syntes en tufva af pors eller odonris.

Här stannade vi, och jag skulle vänta en stund, medan Nils sprang bort till en stuga ett stycke härifrån för att hemta hunden, som var hitsänd i förväg.

Kärret såg ödsligt och dystert ut, och det var ej underligt, att folket höll före, att ett elakt, hemlighetsfullt väsende här hade sitt tillhåll. Men när jag nu satt och väntade, kom den tanken på mig, att jag skulle utan Nils hjälp leta mig öfver. Det skulle vara ett godt sätt att visa, hvilka tokerier, talet om sjöfrun och guldvagnen var, och så finge jag på samma gång ådagalägga, att jag icke var bortkommen i skog och mark.

Jag tog ett gärdselrå med mig till stöd, för den händelse jag någon gång skulle råka på mark, omöjlig att gå öfver utan underlägg, och så begaf jag mig ut.

I början gick min färd någorlunda bra. Visserligen gungade marken här och der, och svart dyvatten fylde strax fördjupningarna efter min fot; men jag steg på, så mycket som möjligt hållande mig till porstufvorna.

Nu kom jag till ett ställe, der ej fäste mera fans för foten, och jag lade ut mitt hjälpmedel, gärdselrån. Jag klef försigtigt på, rån sjönk ned, att det svarta vattnet steg öfver foten, jag gick framåt ändå, tills rån tog slut. Jag steg då försigtigt af vid en tufva, för att på nytt lägga ut mitt fortskaffningsmedel. Men när jag fått båda fötterna på tufvan, sjönk mitt fäste så fort undan, att jag ej kunde komma upp igen på min konstgjorda stig, och hade jag ej lyckats få fatt i gärdselrån så hastigt, hade jag sannolikt med

ens försvunnit i det svarta, bottenlösa djupet. Ned sjönk jag i alla fall så djupt, att vattnet eller dyn stod strax under mina armar.

Jag sökte stiga upp på gärdselrån, men det brakade så hårdt, att jag genast förstod, att hon skulle brista och lemna mig än hjälplösare än förut. Så försökte jag att simmande taga mig fram, men det var fåfångt. Den mörka dyn tycktes suga mig fast, och jag vardt efter en stund så trött, att jag ej vågade fortsätta längre, ehuru jag ej ändå kommit en aln vidare fram. Det var ingen annan råd än att bida, tills Nils skulle komma. Men hvarför kom han ej? Jag väntade och väntade; det syntes mig vara en evighet, sedan han gick.

»Halloh, halloh,» ropade jag, så starkt mina häftigt arbetande lungor förmådde. »Halloh,» svarade det bort i höjderna. Det var eko; men Nils hördes ej af.

Jag blef trött i armarne, jag frös. Det svarta vattnet qvälde bubblande upp rundt omkring mig. En korp flög kraxande öfver mitt hufvud, upp mot Holmen.

»Halloh, halloh! Nils, Nils, skynda!» Nej endast ekot svarade! Jag började misströsta. Hu, att sjunka ned i denna tjockflytande svarta massa! Och ingen Nils hördes till! Nötskrikans skärande ljud, hackspettens slag mot träden, det var allt, som förnams af lif omkring mig. Jag tyckte, att jag drogs nedåt, nedåt af jättekrafter, bubb-lorna blefvo större och talrikare, mitt bröst arbetade krampaktigt, himmelen syntes svart, liksom vattnet omkring mig. Gud i himmelen!

»Nils, Nils, för Guds skull, skynda, jag förgås!»

Intet svar.

»Hjelp, hjelp!»

Tyst, tyst omkring mig! Men hör, var det nötskrikan igen? Nej, det var hundskall, som närmade sig, det var Pans välbekanta stämman! Välsignade ljud, det var räddning som kom!

»Halloh, Nils, halloh! Hjelp, hjelp!»

Ekot svarade åter, men det kom svar också från annat håll. Det var Nils, som hört mig. Hunden, som tycktes förstå, att något var på tok, hade slitit sig lös och kom först fram till kanten af gungflyt, der han började skälla ursinnigt, dock utan att våga sig till mig. Hans lifliga, ängsliga skall, påskyndade emellertid Nils, och snart dök, till min utsägliga glädje, hans ärliga ansigte upp bak buskarne vid kärrkanten.

»Tröste oss, hvad har han försökt,» ropade han, och stod ett par ögonblick så slagen, att han ej kunde röra sig.

»Hjelp mig, Nils, för Guds skull skynda,» ropade jag tillbaka.

»Var så stilla, som möjligt, rör sej inte,» ropade han åt mig. »Jag kommer strax igen!» Han kastade jagtdon och rock på marken, samt skyndade in åt skogen. Jag hörde hur det knakade och brakade i den gamla gärdsgården, och om en stund stod Nils vid kärret igen med en börda gärdselrån, som han lade bredvid hvarandra, två och två, bildande sålunda en spång öfver gungflyt. Men en börda förslog ej, och han fick gå tillbaka flere gånger, innan han kom

ut till mig. O, hvad jag tyckte det gick långsamt! Och ändå arbetade den redlige skogvaktaren, så svetten rann af honom, och jag fruktade stundom, att han ej skulle stå ut, tills jag var räddad. Men nu kom han slutligen fram. Ändå skulle han åt skogen en gång till. Han kom igen med en börda ris och grenar. Dessa utbreddes nu på de framför mig lagda gärdselråna, och så fingo vi då en bädd, på hvilken jag slutligen, med kraftigt biträde af Nils, kunde krafla mig upp. Med iakttagande af vederbörligt afstånd vandrade vi nu till stranden, jag stapplande och så svag, att det endast var med yttersta ansträngning, jag kunde nå fast mark. Men när jag hann dit, sjönk jag också ned, oförmögen att gå vidare. Nils släpade då upp mig ett stycke längre, satte derpå för min mun en bränvinsflaska, hvarur jag tog mig en duktig klunk. Sedan mina våta kläder blifvit aftagna, och jag fått Nils' rock på mig, började skogvaktaren gnida mig, och starka näfvar hade han, det kan jag försäkra. Lif och värme återvände sålunda småningom, och då sedan Nils efter ett nytt besök vid det förutnämnda torpet återkom med några nödvändiga klädesplagg, kunde jag, stödd vid skogvaktarens arm, anträda hemfärden, som icke skedde synnerligen hastigt.

Då jag ändtligen kommit hem och tackat min dugtige räddare, frågade han småleende:

»Nå, tror herrn nu då, att det fins någon guldvagn och sjöfru i mossen? Jag förstod nog, att han inte höll för sant, hvad jag sa', när jag talade om det der!»

Jag svarade ingenting härpå. Nu hade det sannerligen ej gagnat, att jag sökt borttaga den föreställning, folket hade om mossen; jag hade tvärtom gifvit ytterligare stöd deråt. Och visst är, att ej heller jag någonsin skall glömma det dumdristiga företaget, som så nära tagit ett för mig olyckligt slut.

Flintskallarne.

Det fanns en torpare under Ekeby gård. Gubben var temligen till åren och liksom litet skygg för människor, samt kallades allmänt »flintskallen», ehuru hans hufvud var täckt af ett tätt, gråsprängdt hår. Äfven barnen från gården, de voro tre till antalet, kallades »flintskallarne» eller »äppelkartarne». Då de allesammans nästan dagligen gjorde dagsverken vid gården, hade jag tid att ofta få höra dessa namn, och detta gaf mig anledning efterfråga orsaken till benämningarna, som föreföllo mig mycket egendomliga. Pastorn i församlingen, till hvilken jag framstälde mitt spörsmål, berättade då följande:

»För omkring fyratio år sedan brukade en del ungt folk ofta stjäla frukt ur trädgårdarne här, och dervid företaga allehanda ohägn. Dessa snatterier väckte därför mycken förargelse, och man önskade allmänt, att någon eller några af tjuvarne skulle få vederbörlig näpst.»

»På Stjernvik derborta var då, som nu, en stor trädgård, och som blott få dylika anläggningar af detta slag funnos vid nämnda tid, var Stjernviks trädgård alltid svårt ansatt af frukt-

tjufvarne. Drängarne der på stället beslöto då en lördagsqväll att vakta ut tjufvarne och gifva dem en riktig minnesbeta. Ett halftjog karlar lade sig då, utan att ens gårdens egare visste om det, på lur. Sent på qvällen kommo också två med säckar försedda drängar från en bondgård i närheten, och tänkte skörda, hvad de ej sått. Man lät dem hållas, tills de klättrat upp i hvar sitt träd. Då skyndade de gömda vaktarne fram, och tjufvarne voro snart fångade. De fördes nu i all tysthet in i drängstugan, der de, bundna till händer och fötter, sattes på hvar sin stol. Nu atkliptes, så nära som möjligt, håret på de båda brottslingarne, och derefter intvålades och rakades, trots de lifligaste protester, bådas hufvuden!

»Sedan detta var gjordt, qvarhöllos syndarne likväl, och man kan förstå att deras trefnad just ej var så stor. Men när kyrkfolket började gå som bäst, fördes de båda flintskallarne ut på landsvägen och släptes lösa, utan hufvudbonader. Här väckte det naturligtvis stor uppståndelse, och när de nu satte i väg, det fortaste de kunde, förstås, öfver åkrar och gärdsgårdar hemåt, så följde en hel mängd pojkar och unga karlar under vildt jubel efter, och aldrig lära de stackarne glömma den färden.

»Båda blefvo de utsatta för så mycket drift och ett sådant spektakel, att de måste flytta bort. Efter ett tiotal af år kom dock den ene som gift tillbaka. Trodde han, att det gamla var glömdt, bedrog han sig, ty »flintskallen» blef genast åter hans namn, som tillika med »äppelkar-

tarne» öfvergick på barnen. Karlen är redbar och ordentlig, liksom barnen, och det är synd om dem; men jag och åtskilliga personer här hafva förgäfvets sökt få folket att sluta upp med den gamla driften. Ett godt har dock det stränga straffet haft med sig: fruktstölderna hafva alldeles upphört, och trädgårdarne få vara i fred.»

En tid härefter fick man höra, att »flintskallen» med de sina skulle fara öfver till Amerika, och det var sannerligen det bästa, de kunde göra; det sades, att åtskilliga medlidsamma personer skjutit ihop en del af respenningarne.

Men sista dagen, innan de foro, lemnade en pojke in ett knyte till dem och sprang sedan. Knytet var fullt af — äppelkart.

Från fattighuset.

Solen brände stekhett öfver jorden, och luften låg dallrande, som den gör under heta sommardagar, kring de nakna backarne och de skördebärande fälten. Längre bort drog sig solröken som en tunn slöja öfver skogen, och när ett åkdon drog fram öfver vägen, höjde sig ett tätt dammoln omkring och bakom detsamma. Skördefolket, som mejade gräset borta på timotejvallarne, rörde liar och räfsor långsamt och trögt, längtande efter aftenhvilan, som dock ännu var långt borta, ty klockan var tre blott på eftermiddagen. Från löfhagen ljöd då och då ett häftigt skrammel af koskällor, som man hör det, när kreaturen lagt sig att hvila, och endast tid efter annan slänga med hufvudet för att jaga bort en hvasstungad broms eller en näsvis fluga.

På den nakna, med större eller mindre kullerstenar täckta platsen strax vid landsvägen låg en stuga, på hvars grå väggar och gröna, halft ogenomskinliga fönsterrutor solen gassade med hela sin styrka. På den lilla platsen framför den öppna, omedelbart in i stugan ledande låga

dörren stodo ett par bristfälliga baljor och ett vattenämbar, under det stugans väggar för öfrigt omgäfvos af sophögar, ur hvilka lemningar af gamla skor, klädestrasor samt bitar af lerkärl och porslin här och der stucko fram.

Man får ej vara för känslig, hvarken hvad ögon eller näsa angår, då man stiger in i en dylik boning, socknens fattighus.

Skröpliga sängar, hvilkas trasor intet linne söker öfverskylla, några haltande, rankiga stolar och ett bord, hvars skifva är full med svarta, brända gropar, omgifva de i obestämd färg klädda väggarne. Här och der stå på det gråa golfvet bristfälliga husgerådssaker, och i det svartrökta taket hänga, liksom hånande hjonens fattigdom, ett par tomma brödspett. I hvart och ett af de tre fönstren står ett af en eller annan orsak odugligt kärl, fylt med jord, och ur dessa uppskjuta oförskräckte och obekymrade för omgifningen frodiga geranier och balsaminer.

Vid fönstret, som vetter mot vägen, äro husets qvinliga invånare samlade; karlarne äro ute, och en af dem har tagit plats vid grinden, som här går öfver vägen, för att möjligen kunna tjena en slant till tobak eller en sup, om det vill sig väl.

Gummornas skumma ögon stråla, de infallna läpparne le, och ett solsken ligger utbredt öfver ansigtenas rynkor. Förklaringen till glädjen är lätt funnen: den står rökande på bordet; det är kaffekokaren, som här samlat laget. Drycken är visserligen mycket ljus, den i flaskan förvarade, med namnet grädde hedrade mjölken är

suraktig, och de hårda kaksockersbitarne äro små; men den förtjusning, med hvilken de darrande, knotiga, kanske icke så rena händerna gripa efter allt detta, är därför icke mindre.

»Ta för dej, Flinka,» säger hon som bjuder, när gästerna krusa, »ta dej först du, som ä lik-som mest herrskap af oss!»

»Jo, Gunås för herrskap,» svarar Flinkan, men tar emellertid först. »Ja tänker, vi ä lika goa här, ja.»

»Nå ja, de kan så vara,» medgaf en annan, »men du har vari' me, der de gått te på fint vis du.»

»Nog va de fint folk hos konsuln allti, å beskedligt herrskap va de nog, Gu välsigna dom! Men gråta får en allt, för så'nt, som en tycker vara godt. När ja kom te dom, för te amma opp Elfrida, så hade hvarken syster mi heller Flinken förstånd om, hur våran pojke skulle skötas, å så dog han.» Och Flinkan strök sig med avfiga handen öfver ögonen, men sköljde sedan ned tårarne med ett par munnar kaffe.

»Ja, de må du väl säja,» sade en liten brun-ögd gumma med skarpa, kantiga drag. »Å hva hade du för, att du tråla, ja trål kan en allt kalla de, om också maten va fin, hva hade du för'et?» Hon tog sig en pris, innan hon började med kaffet.

»Jo, konsulns va nog så beskedliga,» tog Flinkan sitt förra herrskap i försvar. »När ja for, ga di mej allt så hedersamt, fast de tog slut nu båd' ett å annat.»

»Flinken va då, ja de må en säja, ett riktigt åbåke te karl,» föll en annan i laget in. »Han söp ju opp bå löst å fast, å se'n slog han dej, de krittne.»

»Flink va de ingen fara me,» svarade enkan. »Han va allt en så'n beskedli karl, fast han vardt tokug, när han fick någe i hufve.»

»Å de hade han jämt, skam te säjandes. Men ta dej du en påtår, Flinka, å var nu inte misshumörlig för gamla tider inte!» Det var värdinnan, som kom med detta inpass.

»Hade pojken vårän fått lefva, hade Flinken nog vari människa,» sade Flinkan. »Han sörjde honom jämt, de sa han, bå när han va nykter å söpen, å så'nt beröm hade Flinken som krigsman. Fast han nu inte fick tjena qvar, så lär han kunde bäst i exissen på hela kompani.»

»Men sen han nu ändtligen dött, borde väl konsulns ha rå att sörja för dej,» sade hon med dosan.

»Å, di flytta ju bort,» svarade Flinkan. »Di säjer, att både konsuln å konsulinnan ä döda, å Elfrida ska vara gift me nån hög herre hos kungen, säjer di, men inte vet ja. Men de ä då inte underlit, att di inte kan komma ihåg ett så'n't här gammalt spektakel, som ja ä.»

Pratet blef slut, och de halfdruckna påtårarne sattes ned på bordet; endast dosans egarinna fortsatte det angenäma göromålet, oberörd af den nyfikenhet, som kom de andra att sträcka hufvudena ut mot fönstret. Ett dammoln syntes på vägen, och ur detsamma framskymtade ett par hästar och en prydlig vagn.

Gubben, som satt bredvid grinden, öppnade denna, att betjenten ej behöfde göra sig besvär. Men vagnen höll ändå stilla, och en person inuti densamma talade en stund med gubben, som derpå skyndade så fort han kunde, till stugan.

»Mor Flink ni, kom ut på rappe, de ä en fin fru härute, som vill tala me er,» skrek gubben genom dörren.

»Jestanes, å tröste mej!» Det blef brådska och rörelse härinne. Flinkan tog på sig en hufvudduk, slätade på klädningen och strök undan några grå hårtestar.

»Du ska få si, de ä nå'n af konsulns,» gissade en af gummorna, och alla skyndade utom dörren efter Flinkan för att kunna så mycket bättre beskåda det märkliga mötet.

Betjenten lemnade sin höga plats och öppnade vagnsdörren, just som Flinkan neg för tredje eller fjerde gången. Ut trädde nu en i fin resdräkt klädd medelålders, ståtlig dam, följd af en omkring tio års gammal flicka.

»Känner du inte igen mig, Kajsa,» frågade damen, och räckte gumman sin handsklädda hand.

»Det kan väl inte vara, å herre Gud, de ä fäll inte möjlit . . .» Hon stirrade en stund på den ståtliga vagnen. »De ä fäll inte . . .»

»Elfrida, jo du! Hur står det till med dig, kära Kajsa? Jag reste den här vägen fram, och då kom jag ihåg forna tider så väl, och dig. När jag så kom hit till grinden, frågade jag gubben efter Kajsa Flink, och då ville det sig

så väl, att du bodde just här; det är väl fattighuset?»

»Nå, Gud välsigne Elfrida, frun, grefvinna, ja vet inte hur ja får säga, Gud välsign'a, som mindes mej, gamla stackare!»

»Å, jag kommer nog ihåg dig, fast jag nog har mycket att tänka på. Du har burit mig så många gånger på dina armar. Men ser du här, det är lilla Elfrida! Räck Kajsa din hand, min flicka!»

Den lilla sträckte något dröjande fram sin hand, och det skedde kanske ej så gerna, hvilket ej heller var att undra på, då dylika, som den gamla, fula, trasiga och ej heller allt för snygga gumman icke hörde till, lilla Elfridas vanliga umgänge. Men hon lät dock gumman med sina knotiga händer omsluta sin, och stod tålmodigt stilla.

»Nej, se, en så'n liten Guds ängel! Mamma opp i dagen, då hon va liten! Men håre ä mörkare och ögona inte desamma. Herre Gud, så'n glädje ändå!» Hon släpte flickans hand och torkade sig med förklädet i ögonen.

»Och Kajsa har det bra,» frågade frun, »här i fattigstugan?»

»Åja, ja tack, som frågar! Ja har tak öfver hufve, å så värme, fast om vintern kan en veta, att de inte allti kan vara så varmt i stuga. Så har ja fattidel. Den räcker förstås inte fullt te, men ja ha orka sticka å spunni hit te dags, å då ha de fått lof te reda sej.»

»Nå, det är både roligt och vackert att höra, att Kajsa har det så godt och är nöjd.

Och tack nu för längesedan! Tack Kajsa!» Hon tryckte en sedel i den gamlas hand, och klappade henne på axeln, då gumman böjde sig ned och kysste den fina handsken, som hon alldeles förstörde med de ymnigt rinnande tårarne. »Tack Kajsa!»

»Nå, Elfrida, har du något att gifva mammas dadda,» fortfor hon, just då hon var färdig att stiga upp i vagnen. Flickan stod rådvill en liten stund; derpå sträckte hon in armen i vagnen efter en vacker blombukett, som hon räckte den gamla, och innan denna hann säga något, satt den lilla redan på vagnens bekväma dynor, medan modern med ett varmt leende åsåg det bevis på ett godt hjärta, som dottern sålunda lade i dagen.

»Farväl Kajsa, farväl!» ljöd det. En vit näsduk vinkade några gånger ur vagnsfönstret, och med en damsky omkring sig försvunno de resande.

Men Kajsa stod en lång stund kvar med sedeln och buketten i sina händer, och på de granna blommorna lyste i solstrålarne talrika tår-diamanter.

Det blef tal och lif i stugan, när den gamla kom in dit igen, och alla skulle veta, hvad den resande frun sagt.

»Ser ni,» sade Kajsa, »ser ni, en hel tiotriksdaler gaf hon, och den Guds ängeln, lilla Elfrida, hon skänkte mig dessa vackra blommor!»

»Ja, de va som en pris snus för mig,» sade dosans egarinna, som ej syntes deltaga i den allmänna beundran.

Men Kajsa hörde henne ej. Hon stälde blommorna i vatten, och då hon bland dem fick tag i en myrtenqvist, utbrast hon:

»Sir ni, den här skall jag sätta, så har jag ett lefvande minne af den lilla Gudsängeln, Elfridas lilla Elfrida, Gu' signe dom!»

Vid valborgsmässtid.

ITorsebo och hela trakten deromkring firades vid valborgsmässtiden vårens ankomst, och det var åt ungdomen, tillrustningarna voro anförtrodda; de äldre sågo på och njöto af det jubel och den fröjd, som skallade den nyfödde unge årstiden till möte.

Det förnämsta i firandet låg uti de eldar, som lyste från hvarje betydligare höjd i den med bergstoppar rikt försedda trakten. I synnerhet voro eldarne på Nickenacke och Nackanacke allmänt beryktade, och det hade varit en skam för den närliggande trakten, om ej dessa eldar öfverträffat alla andra deromkring lika mycket, som nämde höjder öfverträffade de andra bergkullarne. Sins emellan voro de omtalade topparne lika höga, åtminstone kunde ej ögat finna någon skilnad, och belägna på en knapp fjärdingsvägs afstånd från hvarandra, skilda genom den tämligen betydliga elfven. Långt förut gjorde pojkarne sina förberedelser för att kunna öfverträffa hvarandra, och om månet fiffigt uttänkt puts, som de båda partierna gjort hvarandra, om månet klokt uttänkt sätt att få elden stor och

högflammande, visste de på folkets läppar lefvande historierna att berätta. Numera kunde dock svårligen några skälmstycken utöfvas, ty man höll alltid vakt under de sista nätterna, sedan de hufvudsakliga åtgärderna började vidtagas.

Från Torsebo prestgård begåfvo vi oss af vid sjutiden, för att i god tid hinna till Nickenacke, den oss närmaste höjden.

April hade varit tämligen varm detta år, och därför hade gräset stuckit upp ur tufvorna, och sippor samt hästhofvar nickade, fastän litet frusna mot aftonen, emot oss, liksom ville de säga, att vi skulle hafva godt hopp: våren var i annalkande, fastän här och der drifvorna ännu lågo qvar i dess hår.

Solen, som sänkt sig långt mot vester, kastade sina sista strålar öfver nejden, då vi hunno toppen af Nickenacke och stannade vid det väldiga bålet. Hon göt sitt skimmer öfver berg och dal, som i härlig omväxling utbredde sig för oss, genomkorsad af elfven, hvilken här och der visade sitt mörka, af solen ej mera upplysta band. Glada skaror voro redan samlade på bergets topp, och alltjämt strömmade nya till, under sång och musik. Då och då hördes ett vallhorn ljuda, och de enkla, underbara tonerna sväfvade liksom långsamt gungande vågor från höjd till höjd, väckande, som inga andra ljud, skogens slumrande ekon. De påminte om förra tider, dessa hornlåtar; man blåste då för att skrämman bort vargarne, och så lunda skydda kreaturen, som dagen derpå bord

släppas i bet. Samma uppgift hade väl också bösskotten, som knallade här och der från slätten.

Nu sjönk solen ned. Från kyrktornen, af hvilka man kunde räkna ända till sju häruppe, ljödo helgsmålningens klockslag, ty det var lördag. Långsamt stego de högtidliga ljuden upp mot himmelen; ropen, larmet och skotten tystnade för en stund, hvarje manligt hufvud blottades, när de heliga tungorna talade till de nyss så bullrande skarorna. Det var det skönaste ögonblicket under den härliga vårqvällen, som stod der i sin späda, skära fågring med en tår darrande i ögonvrån, ett vemodsfyllt drag midt i vårfröjden, påminnande om dess förgänglighet här i nordnen.

Men glädjen tog åter ut sin rätt. Det mörknade mer och mer, och snart skulle man vara redo att tända bälén, hvars lågor borde uppstiga på en gång från de båda höjderna. Ett kanon-skott, lossadt från Nackanacke, gaf alltid tecken till påtändningen, och omkring en quart derefter skulle ett skott från Nickenacke förkunna, när bälén skulle lysa som mest, på det att så skulle inträffa på en gång. Åtskilliga frivilliga prisdomare höllo sig alltid vid elfven för att afgöra, hvem som hade öfvertaget.

Ledaren för anordningarne på vår sida tycktes vara prestgårdens stalldräng, en rask pojke, som syntes än här än der, ordnande och ställande med det hela. Han hade några dagar förut i förtroende omtalat för mig, att han allt hittat på något i år, som skulle »göra susen»,

som han sade; men hvad det var, ville han ej tala om.

Vårt bål var väldigt, och man hade ej sparat på torrved och annat eldfångdt trä. »Men hvar få de så mycket bränsle ifrån,» frågade jag en gammal soldat, som hette Mört, bredvid hvilken jag kommit att stå för en stund.

»De släpper allihopa te,» svarade han, »å de ä inte lönt te neka inte. För många år sen va de en snål bonne der bort i Lillby, som inte ville någe ge te el'n, fast di låg te me'n. Men så om qvällen före valborgsmässtafton, så kom de dit väl ett hundratal pojkar, eller nära så, som va svärtade i syna och såg riktigt anskrämliga ut. Bo'n undrade, hva de skulle bli af, men de skulle han då snart få si, för di gick allihop bort te svinstia, han hade. Der släpte di först ut di bägge svina, å sen började di på å bosta å bänna, å rass som de va hade di hela stia — ho va nu inte så värst stor förstås — på störa, å så bar di bortn'a. När di kom te hans stugfönster, frågte de'n om inte han ville sätta sej på take, skulle han få följa me. Men han teg alt å gömde sej undan, men på valborgsmässtafton stog alt stia här på vedhögen. Se'n ha ingen tort's sagt nej vidare.»

Nu började man vänta. Kanonskottet, det öfverenskomna tecknet, kunde gifvas i hvarje ögonblick. Bloss voro påtända för att när som helst vara färdiga att sticka bålet i brand. Alla, som kunde se det ställe, bekant sedan många år, der kanonen på Nackanacke var stäld, riktade sina ögon deråt. »Nu» ropade en »nu,

nu» en annan; spänningen var stor. Ändtligen lyste det till derborta, och ögonblicket derefter hördes en kort, skarp knall. Blott ett par sekunder hade härefter förgått, förr än flammorna stego upp från båda hållen under ett lifligt jubel. Högre, högre stego de på den tjäriga, feta veden frossande lågorna. När vår eld syntes brinna högre, då jublade vi alla; när lågorna på Nackanacke slogo ut i väldiga bloss, då hörde vi hurraropen derifrån. Det var idel glada anleten, som belystes af den väldiga elden, hvars sken ljusfärgade skogen, beströdde elfven med guld och gjorde skuggorna så mycket mörkare.

Den afgörande stunden, då de båda flockarne skulle visa fullt ut, hvem som bäst hade lyckats, nalkades nu, och vi skulle gifva tecknet.

»Ä' alt färdigt?» frågades det.

»Ja, klart», svarade många röster.

»Pang!» Vår kanon fyrades af, och i det samma började, påverkadt af hundradetals kraftiga armar, ett långt träd att resa sig, under det att dess rotända var fästad strax invid elden. I trädets topp var uppsatt en stor tunna, från hvilken rök uppsteg, och snart började eldslågor slå fram derur.

»Raska tag, fort, fort,» ljödo kommandoorden. Karlarne ansträngde sig till det yttersta, och så stod trädet på sin plats, der det fastsattes och stöttades i ett ögonblick, ty allt var på förhand så väl ordnad. Nu drogo vi oss alla undan, för att ej råkas af de brinnande trästycken, som snart kunde väntas nedkomma der uppifrån höjden.

När vi nu sågo bort mot våra medtäflare, lyste också der uppe i luften en klar eld, och många bland oss sågo litet snopna ut, som man säger, då vi fruktade, att vi voro öfverträffade. Men »Stall-Janne» från prestgården stod lugn och var säker på sin sak. På en gång slog också ur vår tunna fram en stor präktig låga, som steg väldeligen upp mot skyn. Hon kunde ej öfverträffas, det insågo vi. Vi hade segrat, och helsade den kortlivvade flamman med det lifligaste hurra, eller kanske jag bort säga skrän; men det gör detsamma, hur det kallas: det var i alla fall ett segerskri.

»Nu var du karl, Janne,» ljöd det från alla sidor. »Hurra för Janne, hurra, hurra!»

»Tyst nu,» ropade han, som var dagens eller rättare qvällens hjelte, »tyst, så ska ni få veta, hur de gick te! Ja va åt stan för e ti sen å dä talte ja ve handlingsman Brandberg att få e tunna, som den der nymodiga olja, förtisken, som di kallar'n, för ho lyser så starkt» — det var under första tiden af detta lysämnes tillvaro — »ha vari i, å så fick ja e så'n tunna, å så köpte ja ett var kannor sån der olja, å dränkte in trä i, å altihop deder satte ja in i tunna!»

»De va bra gjordt Janne, hurra, hurra!» ljöd det återigen, och allmänt under hela vägen talades det om stalldrängens fyndighet.

»Men hvarför kallas bergen Nickenacke och Nackanacke?» frågade jag Mört, som jag fick bredvid mig igen, då vi gingo hemåt.

»Jo, förr i verlden innan folket häromkring fick nå'n relijon, utan va hedningar, fans de två

oteringar te jättar, ena riktiga åbåken te vara stora. Den ena hette Nicke, å den andra Nacka, å man å hustru skulle di väl vara, fast tockena der fälle inte ä vigda som kristet folk. Inte va di väl riktit sams heller, heller hva de kom te, men di lefde för de mesta på hvar si sida åf elfven. Nu kom det till sist hit två prester, som ville kristna folket, å den ena predika här å den andra på södra elfsidan. Men de der jättekaneljerna lät dom allri vara i fre, å vardt nå'n kristen, så fick han all möjlig förtret af dom förstås. Då vardt presterna lessna på dom te sist, för de vardt ingen ordentlighet i religion, så länge di der omenskliga varelserna lefde. Der för föresatte di sej te ta dö på dom, som vår Herre förstås inte kunde ha någe imot inte, å de beslöt de göra en qväll, just som mån gick opp. Hade di inte fått ihjäl dom på en gång, hade alt den som var kvar, slagi ihjäl både prester och att kristet folk här fans.

»Nu tog hvardera presten e kula, som lyste så förunderligt, å så kallade de på utsatt dag jättotäckinga te di der små tjärna, som ligger breve de här båda berga. Just som mån gick upp, kasta di ner kulera, å när då jätta la sej ner för te si, hvart di tog vägen, tog presterna dom i fötterna å sköt te, alt va di orka, så de bar af me dom lång under jola, under hvar sitt stort berg. Men di här åbåkena vardt inte så hipna for de, utan di stötte nacken mot bergbotten å reste sej, å så höjde Nickes nacke å Nackas nacke opp sej, å berge hade nog spruket å jätta kommi ut, om inte presterna, när di fick

si, hur de va fatt, kastat vigd jord på berga. Då förmådde inte jätta mera, utan måste stå te domedag å hålla kulla oppe. Men än i da kan en höra ibland, hur de knäpper derinne. Då ä de Nicke och Nacka som rör på sej.»

Jag såg tillbaka till bergen, under hvilka jättarne voro dömda att stå till domens dag. Nertill voro bägge höjderna mörka; men kring topparne kastade den uppgående månen sitt skimmer, försilfrande berg och dal, att jorden skulle vara klädd i festdrägt, när den unga våren anlände.

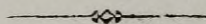
Innehåll.

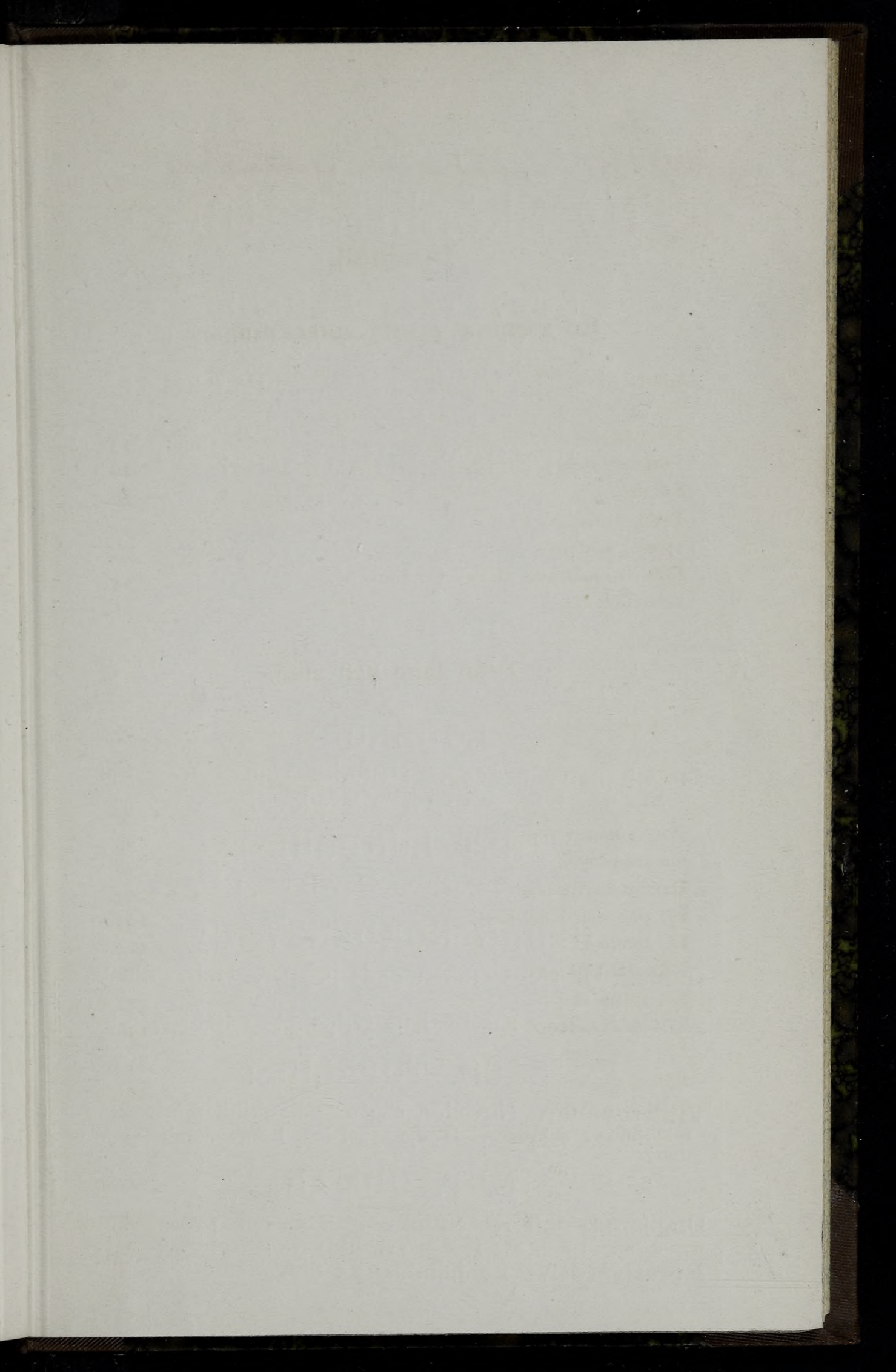
En gammal prests anteckningar.

Inledning	sid.	3.
Savoyardens graf	„	5.
En spökhistoria	„	13.
Torpstu-Greta	„	20.
En rask tös	„	28.
Tvätt-Anna	„	34.
»Bleka nåden»	„	41.
Från banmästarns stuga	„	54.
Friarebref	„	61.

Från land och stad.

Till marknaden	„	69.
Slutad lek	„	72.
En het dag	„	77.
Aristokrati	„	89.
Han kommer nog	„	93.
Sjösänkningen	„	98.
En nutida frestelse	„	103.
Ett par små handskar	„	107.
Ett förebud	„	112.
Från Hedegården	„	116.
Ett vinterfiske	„	127.
Vid elfstranden	„	136.
En farlig stig	„	153.
Flintskallarne	„	161.
Från fattighuset	„	164.
Vid valborgsmässtid	„	172.

På Albert Bonniers förlag har utkommit följande

Ny Skönlitteratur:

GUSTAF A. ALDÉN:

I Getapulien. Vandringar och forskningar i Smålands bygder. Häft. i illustr. omslag 1: 50.

General Pechlin som sockenherre. En tidsbild från sjuttonhundratalet. Med 2 teckn. af V. ANDRÉN. 40 öre.

AUGUST BONDESON:

Jon i Slätthult. Skildringar ur Halländska gränsbo-
lifvet. 50 öre.

Marknadsgubbar på Sjönevad. Teckningar. Med
3 illustr. af V. ANDRÉN. 50 öre.

LEA:

Tant Ullas Höstblommor. (Valda berättelser. Tredje
serien.) 2:ne delar à 2 kr. Inb. i ett clothb. 5: 50.

LODBROK:

Snapphanens bröllop. Historisk roman från Carl
XI:s tid. (Utkommer till julen 1883.)

ERNST LUNDQUIST:

Sannsagor och fantasier. Noveller. 2 kr.

GEORG NORDENSVAN:

Guido. Ur Bobs efterlemnade papper. Häft. i illustr.
omslag 1: 50.

Skattsökarne. Ett blad ur Gripsholms häfder. 2 kr.

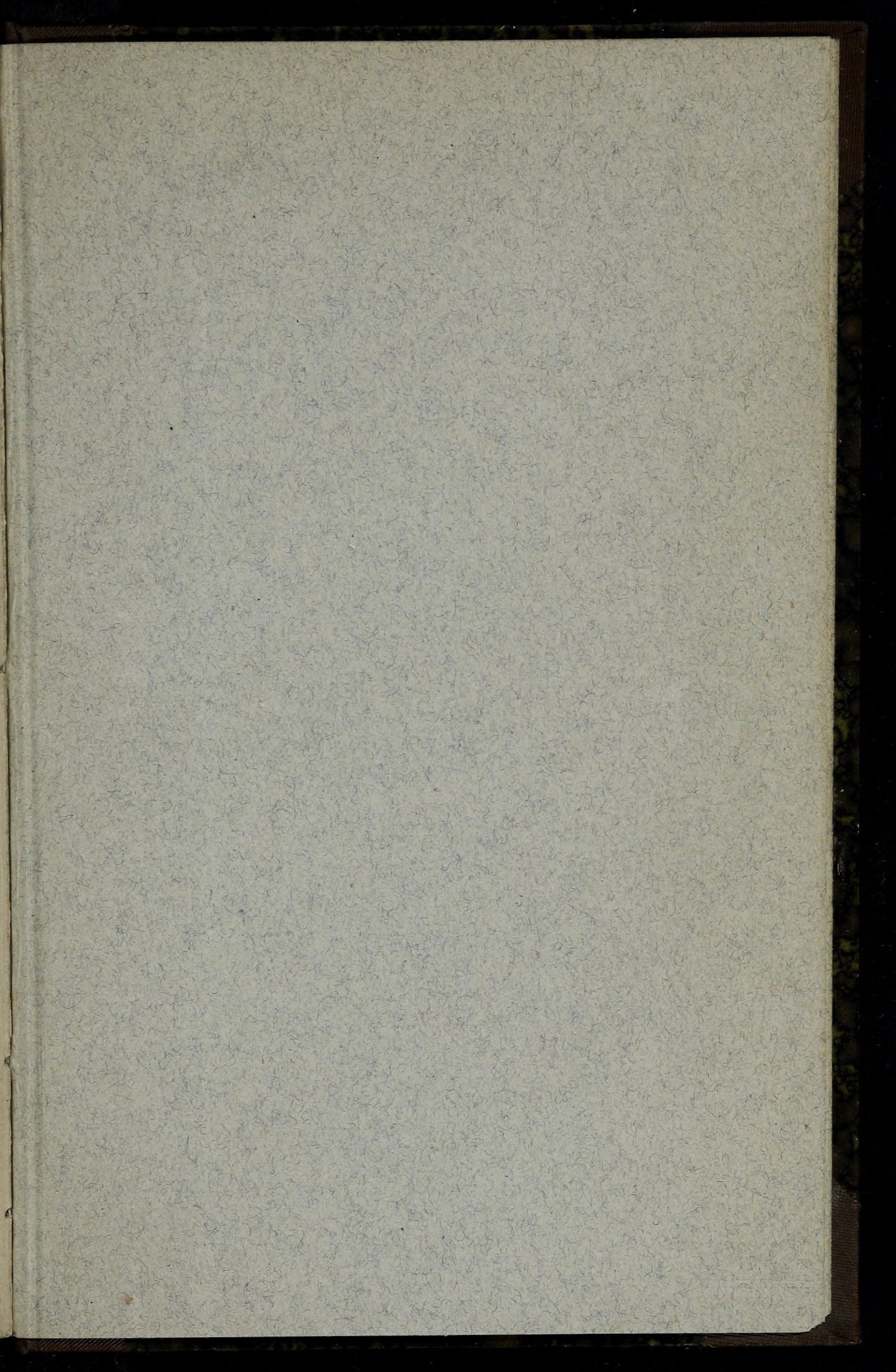
ZACH. TOPELIUS:

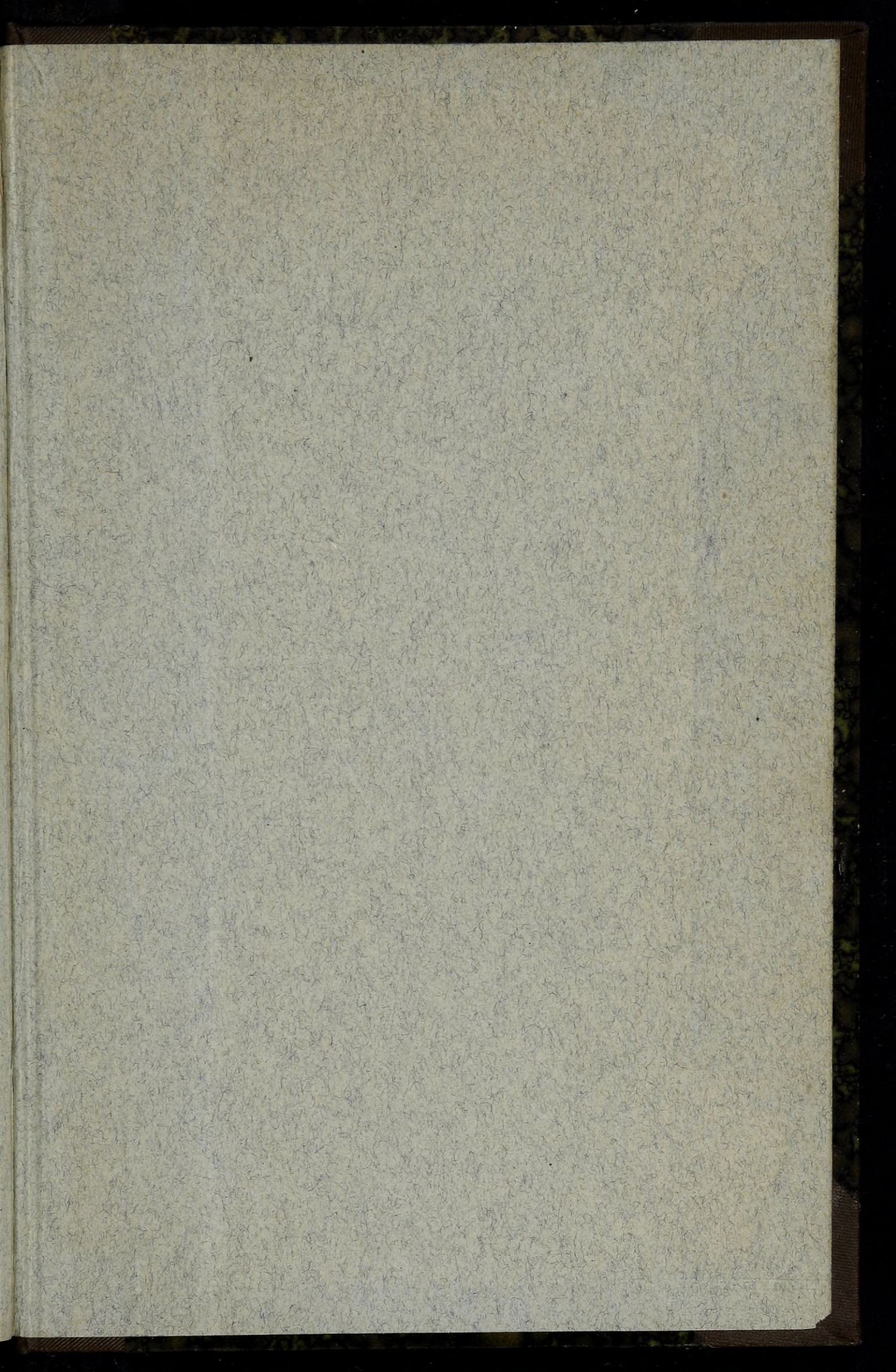
Vinterqvällar. Noveller, sägner och skildringar. 2:ne
cyklar à 8 kronor. Hvarje cykel inb. i 2:ne clothb. 11 kr.

N. P. ÖDMAN:

Ungdoms- och Reseminnen. Vers och prosa. 2:ne
delar. I à 2: 25; II à 2: 75. Båda del. inb. i ett band 6: 50.

I prestgården. En julbild. 75 öre.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET, LUND

15000

401004110